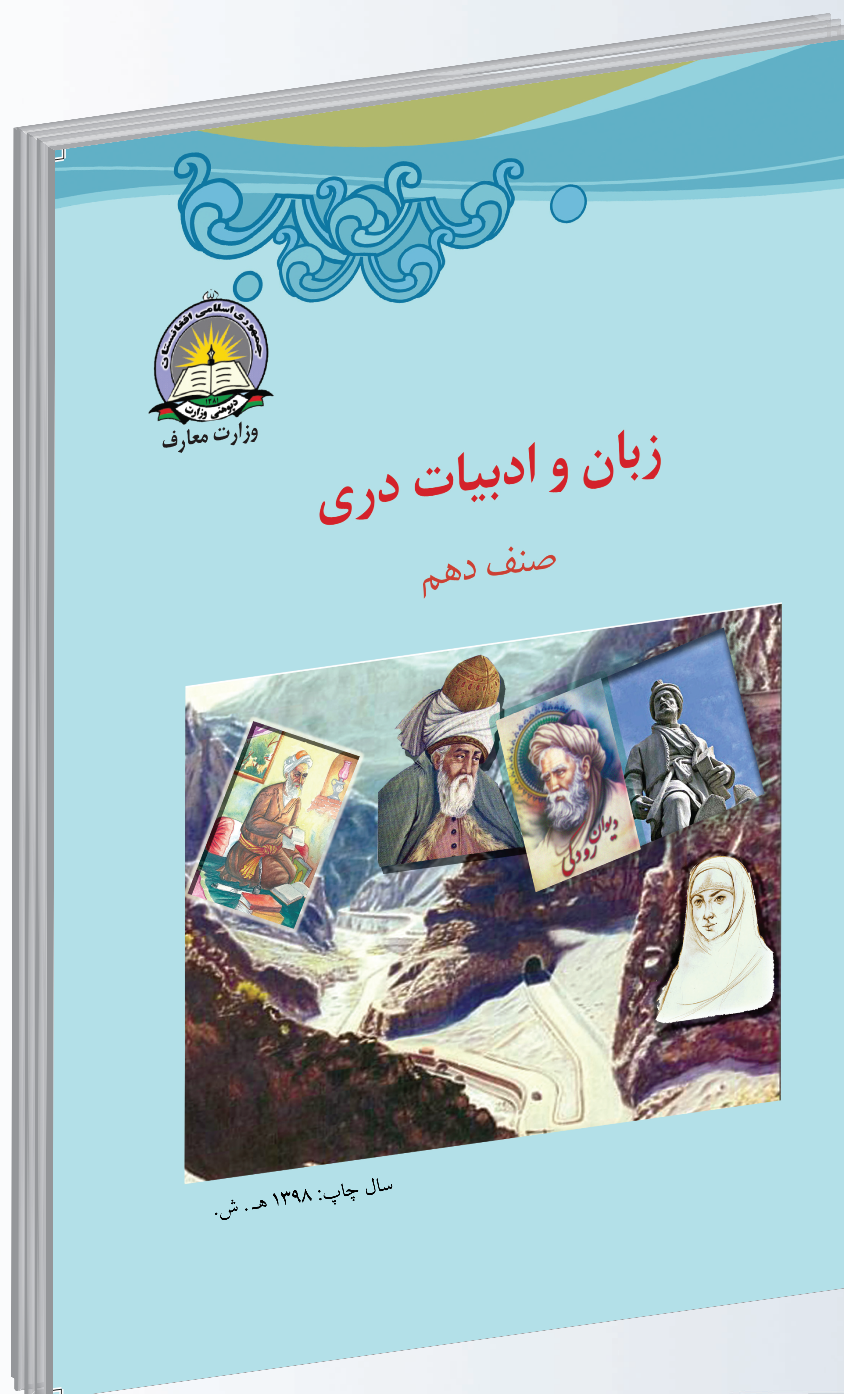

کتاب معلم

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری

صنف دهم

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری - صنف دهم

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ. ش.

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی
دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې
هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی
د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو
د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي
پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي
هم ایماق، هم پشه یان
دا هېواد به تل ځلیږي
لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به
لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری

صنف دهم

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ ش.

مشخصات کتاب

مضمون: رهنمای تدریس دری

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش دیپارتمنت دری

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف : دهم

زبان: دری

انکشاف‌دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامهٔ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۹ هجری شمسی

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهۀ سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعۀ نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی و رهنمای تدریس در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، با استفاده از این رهنما، از هیچ نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این رهنمای تدریس مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه‌یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست موضوعات

عنوان .... صفحه

پیشگفتار

رهنمای معلم کتابی است که معلمان محترم را با اهداف عمومی تعلیم و تربیت، اهداف دورهٔ تعلیمی، پلان درسی و شیوهٔ تدریس یک درس و عملی ساختن دقیق برنامهٔ درسی در صنف رهنمایی می کند.

این رهنما در دو فصل تنظیم شده است. فصل اول تحت عنوان کلیات و معرفی برنامهٔ درسی و فصل دوم تحت عنوان رهنمای تدریس می‌باشد. فصل اول شامل دو قسمت است مقدمه و آشنایی با برنامهٔ درسی. در قسمت مقدمه، معلمان با مقاصد تعلیم و تربیت و رسالت معلمی آشنا می‌شوند، آن‌ها آگاه می‌شوند که اهداف نظام تعلیم و تربیت کشور عزیز ما افغانستان در ساحات مختلف اعتقادی و اخلاقی، علمی و تعلیمی، فرهنگی و هنری، مدنی، اجتماعی و اقتصادی چه مقاصدی را دنبال می کند. موضوعات درسی مختلف، برای تحقق این اهداف طراحی شده است و معلمان در صنوف مختلف باید تلاش کنند که از طریق ارائهٔ محتوا و روش‌های جذاب تدریس زمینهٔ تحقق این اهداف را فراهم سازند.

در قسمت دوم فصل اول معلمان عزیز با اهمیت موضوعات درسی، اهداف کلی آموزش هر درس، محتوای برنامهٔ(درسی)، نوع ارتباط عمودی موضوعات آموزشی در صنوف مختلف، روش‌های تدریس و شیوهٔ ارزیابی از معلومات و مهارت‌های شاگردان و مواد ممد برنامهٔ درسی آشنا می‌شوند. روش‌های تدریس که در هر رهنما معرفی شده است، متناسب با موضوع درس است، برای مثال روش‌های تدریس توصیه شده در درس ریاضی با درس اجتماعیات و یا آموزش زبان فرق می کند؛ وجه اشتراک این روش‌ها تأکید آن‌ها بر فعال بودن شاگردان در جریان تدریس تحت نظر معلم است.

فصل دوم این رهنما به برنامه ریزی سالانه (پلان سالانه) برای مناطق سردسیر و گرمسیر، نحوهٔ تدریس هر درس(پلان روزانه) و منابع و مآخذی که برای تألیف رهنما از آن‌ها استفاده شده اختصاص یافته است. باور نویسنده گان این رهنما بر این بوده است که معلمان گاه به دلیل نداشتن وقت کافی ممکن است که فرصت تهیهٔ پلان روزانه را نداشته باشند ویا این که هر کدام استنباط‌های خاص از اهداف درس داشته باشند، در نتیجهٔ تدریس خوب لازم به تذکر است که شیوهٔ تدریس توصیه شده مانع از آن نیست که معلمان نتوانند از روش‌هایی که خود در طی سال‌ها تدریس تجربه کرده اند استفاده نکنند. بدون شک بهترین روش تدریس، روشی است که در آن آموزش صورت گیرد.

قسمت دیگری از پلان روزانه به پاسخ‌های متن درس، سؤال‌های آخر درس و یا بخش، اختصاص داده شده است. به منظور توسعهٔ معلومات بیشتر معلمان در اخیر هر پلان درسی معلومات اضافی برای آن‌ها آورده شده است. معلمان محترم با ارسال نظرات خود به ریاست انکشاف نصاب تعلیمی می‌توانند به بهتر شدن این رهنما کمک کنند.

در آخر، موفقیت همه معلمان گرامی را در تربیت افراد صالح، با ایمان، وطن دوست و مسؤول در برابر کشور عزیز ما افغانستان از بارگاه خداوند ﷻ خواهانیم.

فصل اول

کلیات و معرفی برنامهٔ درسی

اهمیت تعلیم و تربیت و رسالت معلمی

دانشمندان هر کدام تعلیم و تربیت را به شکل‌های مختلف تعریف کرده اند. عده یی تعلیم وتربیت را انتقال علم و دانش، ارزیابی و توسعهٔ میراث فرهنگی گذشته‌گان می‌دانند. عده یی نیز تعلیم و تربیت را تشکیل نهایی، صفات و قابلیت‌های معین در فرد خوانده اند. برخی هم تعلیم و تربیت را آشکار ساختن استعدادهای نهفته در فرد یا به بیان روشن‌تر رشد توانایی و استعدادهای فرد می‌شمارند.

برخی از دانشمندان، تعلیم و تربیت را آماده کردن فرد برای زنده‌گی در اجتماع و آشنا ساختن وی با آداب، رسوم، عقاید و افکار خاص می‌پندارند. امروز نظریات مفیدی در بارهٔ ماهیت و تربیت به وسیلهٔ دانشمندان بزرگ ابراز شده است که نقل آن‌ها در این مقدمه از اهمیت خاصی برخوردار است.

بعضی از دانشمندان، تعلیم و تربیت را رهنمایی جنبه‌های متعدد ابعاد وجودی فرد؛ یعنی جنبه‌های جسمانی، عقلانی، عاطفی، اجتماعی، کاری، معنوی، هنری و اخلاقی می‌دانند.

همه تعاریف فوق از جهاتی درست اند؛ اما به تنهایی بسنده نیستند. دانشمندان از تعلیم و تربیت شاگردان انتظارات زیادی دارند. آن‌ها از شاگردان انتظار دارند که در کنار فراگیری علم و هنر با فرهنگ، آداب و رسوم کشور خود آشنا شده، به منظور سازگاری با جامعه و ورود موفقانه به اجتماع، دانش، مهارت‌ها و ذهنیت‌های خاصی را کسب کنند، تا در نتیجهٔ شکوفایی استعداد بتوانند قابلیت‌های خود را بروز دهند. مهارت‌های کاری و شغلی مورد نیاز را جهت کسب معاش و تأمین نیازهای اقتصادی جامعه یاد بگیرند. از سوی دیگر انتظار می‌رود ابعاد وجودی شاگردان که توسط زیست شناسان، روانشناسان، جامعه شناسان، فلاسفه و علمای اخلاق شناسایی شده است، از طریق تعلیم و تربیت رهنمایی، رشد و توسعه یابد.

نظام تعلیم و تربیت مطلوب، پرورش همه‌گان را مورد توجه قرار می‌دهد و به تحقق همهٔ اهداف آن می پردازند. از سوی دیگر معلم آگاه و وارد به مبانی صحیح همهٔ دوره‌های تعلیمی به تحقق تمام اهداف تعلیم و تربیت از طریق فعالیت‌های مختلف درسی و نصاب تعلیمی توجه دارد.

شاگردان در دورهٔ نوجوانی دارای ویژه‌گی‌های خاصی اند. که از لحاظ فزیکی وارد مرحلهٔ جدیدی از تغییرات جسمانی می‌شوند. ارتباط شاگردان با یک‌دیگر و گروه هم‌سالان در این دوره شکل مخصوص به خود می‌گیرد. آماده‌گی شاگردان در این دوره برای انجام کارهای اجتماعی و شناخت آداب و رسوم مردم و اقوام مختلف زیادتر از دورهٔ کودکی آنان است. نوجوانان در این دوره به لحاظ عاطفی از همکاری با دیگران و انجام کارهای خوب و کمک به دیگران احساس خوشی می‌کنند. آن‌ها دوست دارند که خود به طور مستقل بسیاری از امور مربوط به خویش را انجام دهند. ذوق هنری و حس زیبایی شناسی نوجوانان در این دوره بیش از دورهٔ کودکی است. نوجوانان علاقه دارند که خود را به شکل‌های مختلف نشان دهند. آن‌ها فرصت‌های مختلفی را برای آموزش فراهم می‌کنند.

فرصت‌ها همواره متعادل و خوشایند برای معلم نیست؛ اما از اهمیت تربیتی خاصی برخوردار اند. یک معلم آگاه توجه دارد که از این فرصت‌ها برای رشد ابعاد وجودی شاگردان خود در زمینه‌های مختلف علمی، اجتماعی، اخلاقی، عاطفی، دینی، جسمانی و عقلانی استفاده نماید.

اهداف عمومی تعلیم و تربیت در افغانستان

اهداف عمومی تعلیم و تربیت در افغانستان با انکشاف همه جانبهٔ علم و دانش در جهت تعلیم و تربیت برای همه ضروری پنداشته می‌شود. نکات زیر شاخص‌های تعلیم و تربیت می‌باشد:

الف- اهداف اعتقادی و اخلاقی

- تقویت ایمان و اعتقاد به اساسات دین مقدس اسلام ، توسعهٔ بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآن مجید و سنن پیامبر ﷺ.
- ایجاد روحیهٔ خود شناسی به منظور خدا شناسی
- تقویت روحیهٔ اعتماد به نفس و الزام به سجایای اخلاقی
- ایجاد روحیهٔ دسیپلین پذیری و رعایت ارزش‌های قبول شده
- تقویت روحیهٔ درک مسؤولیت در برابر ارزش‌های تعلیمی، تربیتی و اجتماعی.

ب- اهداف علمی و آموزشی

در نتیجهٔ پروسه‌های آموزشی که به وسیلهٔ نصاب تعلیمی و سایر فعالیت‌های که ماورای نصاب تعلیمی صورت می‌گیرد، شاگردان دانش اساسی و لازمی را کسب و مهارت‌های عالی فکری را انکشاف خواهند داد؛ بنابرآن هدف‌های مهم علمی و آموزشی زیر در نظر گرفته شده است:

- کسب و تقویت مهارت‌های آموزشی از قبیل: شنیدن، سخن گفتن، خواندن و نوشتن در فراگیری زبان‌های رسمی و خارجی.
- در فراگیری مهارت‌های آموزشی : انکشاف استعدادها برای ارزیابی خودی در پروسه‌های آموزش و نتایج حاصله از آن.
- تقویت قابلیت تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه‌های علمی، فرهنگی، فنی و مسلکی.
- آموزش علوم، فنون، تکنالوجی معاصر و کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی مورد نیاز.
- کسب مهارت جهت حل معضلات و مشکلات فردی و اجتماعی.

ج - اهداف فرهنگی و هنری

- شناخت فرهنگ و هنر (صنایع دستی، سوزن دوزی، خامک‌دوزی، بافت، انجنیری، رسامی، نقاشی، خطاطی، تزیین خانه) و هنرهای سالم جهانی، پرورش و رهنمایی ذوق و استعدادهای هنری و زیبایی شناسی.
- آگاهی از تاریخ، فرهنگ، تمدن ملی و اسلامی افغانستان و جهان.
- حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، آداب و سنن پسندیدهٔ جامعهٔ افغانستان.
- انکشاف مهارت‌های هنری از طریق تمرین و فعالیت‌های انفرادی و جمعی.

د - اهداف مدنی و اجتماعی

تعقیب اهداف ذیل در انکشاف مؤقت شاگردان به حیث اعضای یک خانواده، محل، منطقه، اجتماع ملی و بین‌المللی کمک خواهد کرد:

- تقویت روحیهٔ حفاظت از نوامیس ملی، تحکیم بنیاد روابط خانواده‌گی بر پایهٔ تساوی حقوق و اخلاق اسلامی.
- تقویت روحیهٔ برادری، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبسته‌گی ملی و بین المللی.
- انکشاف حس خیرخواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با جنگ‌های غیر مشروع و مبارزه با مواد مخدر.
- تقویت روحیهٔ احترام به قانون و رعایت آن، حمایت از حقوق قانونی همه‌گان بدون در نظر داشت قوم، جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعی و وابسته‌گی سیاسی و امثال این‌ها.
- انکشاف روحیهٔ مشارکت در فعالیت‌های دینی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی.
- تقویت روحیهٔ انتقاد و انتقادپذیری، حوصله مندی و احترام به آرا، اندیشه‌ها و افکار دیگران.
- رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به شخصیت افراد، کرامت انسانی و رعایت آداب معاشرت در روابط اجتماعی.
- ایجاد روحیهٔ حل مسالمت آمیز اختلافات و منازعات به طور صلح آمیز و سازنده.
- ایجاد روحیهٔ فرهنگ شکیبایی و همدیگرپذیری.
- تقویت روحیهٔ استفاده از تجارب و دستاوردهای علمی و تخنیکی جامعهٔ بین المللی.
- تقویت روحیهٔ احترام به کرامت انسانی و دانستن اساسات حقوق بشر.
- رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به مقام والای زن و حمایت از حقوق آنان.
- رعایت حقوق بزرگان، همسایه‌گان و موازین جامعهٔ مدنی.

هـ- اهداف اقتصادی

- درک ضرورت انکشاف اقتصادی جامعه و ارتباط آن با اقتصاد خانواده.
- درک ارزش و اهمیت کار و روحیهٔ اشتغال در مشاغل مفید.
- ایجاد روحیهٔ صرفه جویی، قناعت، پرهیز از اسراف و تجمل گرایی.
- شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه‌های مناسب استخراج و استفاده از آن‌ها و پرورش و رشد روحیهٔ حراست از اموال عامه.

و - اهداف عمومی دورهٔ لیسه از صنف (۱۰-۱۲)

شاگردانی که دورهٔ متوسطه را مؤفقانه سپری نمایند، شامل این دورهٔ تعلیمی و تربیتی می‌شوند. هدف کلی این دوره انتخاب مسیرهای مختلف زنده‌گی مطابق با استعداد و علاقهٔ شاگردان و با در نظر داشت ضرورت‌ها و امکانات کشور می‌باشد و اهداف این دوره را قرار ذیل می‌توان در نظرگرفت:

۱- تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره‌های گذشته و آماده‌گی برای تحصیلات عالی.
۲- توسعهٔ معلومات و تعمیق تربیت دوره‌های گذشته و آماده‌گی برای تحصیلات عالی.
۳- انکشاف روحیهٔ خودشناسی به منظور معرفت بیشتر به خداوند ﷻ.
۴- تشخیص استعدادهای شاگردان در رشته‌های مختلف علوم.

۵- گسترش معلومات و انکشاف حس کنجکاوی شاگردان در بارهٔ محیط زیست، قوانین طبیعت، علوم و تجارب پیشرفتهٔ بشری که با مفاهیم، وسایل و اساسات ساینس استوار باشد.

۶- انکشاف متوازن آموزش زبان‌های رسمی کشور، تقویه زبان‌های مادری و زبان‌های خارجی و انکشاف سویهٔ علمی شاگردان در افادهٔ اهداف به صورت تحریری و شفاهی.

۷- انکشاف روحیهٔ اخوت، تعاون، صلح و همبسته‌گی ملی، ضدیت با جنگ‌های ناروا، مبارزه با مواد مخدر و نفی انواع تبعیض و تعصب و سمت دهی شاگردان در راستای رقابت سالم در کارهای شایسته.

۸- رشد مهارت تصمیم گیری شاگردان برای انتخاب شغل مطابق با ذوق، علاقه و استعدادهای آن‌ها.

۹- رشد روحیهٔ مسؤولیت پذیری و انکشاف معلومات شاگردان در فعالیت‌های دینی، فرهنگی و اجتماعی.

۱۰- رشد علاقهٔ شاگردان به کار رسمی در جهت فراهم ساختن زمینه‌های علمی آن.

۱۱- انکشاف مهارت سنجش خودآزمایی در پروسه‌های آموزشی.

۱۲- مواظبت از وضع صحی خویش.

معرفی زبان دری

شناخت زبان به حیث وسیلهٔ افهام و تفهیم و فراگیری زبان دری به حیث زبان اولی در مناطقی که به آن تکلم می‌کنند، در روند آموزش سایر مضامین نهایت ضروری دانسته می‌شود. اهمیت این مضمون نه به حیث یک زبان که وسیلهٔ ارتباط فکری و عاطفی میان افراد جامعه می‌باشد؛ بلکه به خاطر این است که زمینهٔ ورود شاگردان را از عرصهٔ زبان به دنیای ادبیات نیز فراهم نماید. در چوکات این مضمون شاگردان با مفهوم ادبیات و زیبایی شناسی، تاریخ ادبیات زبان و ادب دری، شخصیت‌های بزرگ تاریخی، مفاخر فرهنگی و گذشتهٔ کشور ما، فنون ادبی، متون نظم و نثر متقدمان، معاصران، قواعد دستوری، روش املا و اصول نگارش نیز معرفت حاصل نمایند.

این مضمون برای انکشاف ذهنی و فکری شاگردان حایز اهمیت می‌باشد؛ زیرا با فراگیری آن نه تنها شاگردان به مفهوم ادبیات آشنا می‌شوند؛ بلکه زبان دری در آموزش سایر مضامین نیز نقش اساسی داشته و بدون آموختن منظم آن شاگردان در پروسهٔ عمومی دچار مشکلات فراوان می‌شوند.

اهمیت آموزش زبان دری

چرا زبان دری در مکاتب تدریس می‌شود؟

زبان وسیلهٔ مفاهمه می‌باشد. زبان است که: آثار، نام‌ها و شخصیت‌ها را جاودانه می‌سازد. آموزش زبان دری چه به حیث زبان مادری و چه به صفت زبان دوم، در هر دو صورت زمینه‌های رشد: خواندن، نوشتن، گفتن و شنیدن بهتر شاگردان را فراهم می‌سازد؛ همچنان آموزش زبان دری در هر دو صورت وسیلهٔ ارتباط و تفاهم گردیده و به غنامندی فرهنگی شاگردان می‌افزاید. تدریس زبان دری در پهلوی سایر مضامین یکی از اهداف اساسی تعلیمی وزارت معارف جمهوری اسلامی افغانستان می‌باشد و به طور مشخص به چند دلیل عمدهٔ دیگر اشاره می‌شود:

- تقویت روحیهٔ ایمان‌داری و تقوا.

- آشنایی با آثار ادبی، شخصیت‌های: دینی، فرهنگی، هنری، ارزش‌های ملی و تاریخی.
- درک حقایق و تطبیق آن به وسیلهٔ زبان.
- آشنایی شاگردان با مسایل روز، اختراعات، اکتشافات و انکشافات.
- تقویت قابلیت تفکر، تحقیق، مطالعه و ابتکار در زمینه‌های مختلف.
- تقویت روحیهٔ دفاع از استقلال، وحدت ملی و تمامیت ارضی.
- ایجاد روحیهٔ همکاری با مردم.
- آگاهی از قوانین کشور و رعایت آن‌ها.
- توانمند ساختن شاگردان جهت حل مشکلات زنده‌گی.
- آشنایی شاگردان به اهمیت و ارزش زنده‌گی.
- ارتقای مهارت‌های زنده‌گی؛ مانند: مسایل اقتصادی و تکنالوجی معلوماتی.
- فراهم سازی زمینه‌های رشد استعدادها، خواسته‌های مطلوب و ارتقای ظرفیت‌های شاگردان.
- آگاهی در مورد ارزش‌ها و فرهنگ کشور.
- ایجاد تغییر مطلوب در سلوک و روش شاگردان.

زبان رسمی اول (زبان مادری) دری یا پشتو

ابعاد گونه گون قابلیت و مهارت زبان با همدیگر پیوند دارد؛ در حالی که تأکید خاص بر مهارت‌های خواندن و نوشتن صورت می‌گیرد، به عین منوال شاگردان می‌توانند مهارت‌های شنیدن و گفتن، ذخیرهٔ لغات و کاربرد قواعد دستوری خود را نیز تحکیم و تقویت بخشند.

مهارت خواندن از طریق انتخاب متن‌های ادبی و همچنان متن‌های دارای محتوای دینی، تاریخی، نوشته‌های اخلاقی می‌تواند رشد یابد.

موضوعات صحی، اقتصادی و مضمون‌های مربوط به حیات روزانه نیز از طریق متن‌های منتخب صورت می‌گیرد. علاوه بر این، برای شاگردان قصه‌ها در بارهٔ ارزش‌ها و افتخارات مردم نیز پیشکش می‌شود.

در وقت تدریس زبان رسمی اول (زبان مادری) تأکید خاص بر مهارت‌های تحریری و انکشاف ابتکار نیز صورت می‌گیرد. شاگردان تشویق می‌شوند مقالاتی بنویسند یا موضوعات را انشا کنند و همچنان آن‌ها تشجیع می‌شوند به شیوه‌یی که خاص خود شان است، مفاهیم را افاده کنند.

اهداف کلی آموزش زبان دری

در یادگیری زبان‌ها دو هدف مهم وجود دارد:

– اهداف عمومی

– اهداف خصوصی

الف – اهداف عمومی زبان دری

– تقویت قابلیت‌های: تفکر، اندیشه، تعمق، تحقیق، نقد و ابتکار در زمینه‌های علمی، ادبی و فرهنگی.

– نوشتن مطالب مشخص، سخن گفتن و ابراز نظر.

– آماده ساختن شاگردان به: خودشناسی، تقوا، وطن دوستی، وحدت ملی، بشردوستی، زیست با همی، صلح خواهی، آشنایی با تمدن و فرهنگ و ارزش‌های افغانستان و جهان، آشنایی با تکنالوجی معاصر.

– تقویت روحیهٔ دفاع از استقلال، غنای فرهنگی و زدودن کلیه اشکال و انواع تبعیض.

– آشنایی با شخصیت‌ها ، آثار علمی، ادبی، هنری، اجتماعی نویسنده‌گان و شعرای معروف کشور.

– آشنایی با آثار ترجمه شدهٔ برخی از نویسنده‌گان جهان.

– تقویت روحیهٔ اعتقاد به ارزش‌های دین مقدس اسلام، ایجاد روحیهٔ خودشناسی، رعایت قانون و درک مسؤولیت در برابر اجتماع.

– ایجاد تغییر مطلوب در سلوک و روش شاگردان.

ب- اهداف خصوصی زبان دری

– انکشاف قابلیت شنیدن و سخن گفتن.

– انکشاف قابلیت نوشتن و خواندن.

– انکشاف قابلیت نقد و تفکر.

– انکشاف قابلیت درک موضوعات از طریق گوش دادن به سخن‌ها، مصاحبه‌ها و غیره.

– سخن گفتن، صحبت کوتاه به صورت درست، ساده و آسان با رعایت هجاها.

– رعایت دستور زبان در ارائهٔ جمله‌ها.

– خواندن و انکشاف بیشتر مهارت‌ها در خواندن بلند، با تلفظ درست.

– قابلیت نوشتن املا و انشا، نوشتن درست کلمه‌ها و جمله‌های معمول زبان.

– تلفظ درست کلمه‌ها بر اساس قوانین زبان با در نظر داشت سبک نگارشی.

– قابلیت تفکر:

- رعایت تسلسل فکری و حقایق در نوشتن یک موضوع.
- ارتباط بین علت و معلول.
- تحلیل، طبقه بندی و مقایسه.
- تعمیم، استنباط و استنتاج در رابطه به موضوع.
- نقد موضوع و استدلال موافق و یا مخالف در برابر آن.
- قادر بودن به تفکر آزادانه.
- تقویت روحیهٔ انتقادپذیری.

ارزش‌های قابل تأکید

ارزش‌های دینی، اقتصادی، اجتماعی، میهن دوستی، احساس مسؤولیت، صداقت و تکمیل شخصیت.

اهداف آموزشی زبان دری در صنوف ۱۰، ۱۱، ۱۲

شاگردان در نتیجهٔ خواندن و یاد گرفتن موضوعات مضمون زبان دری، دانش، مهارت، و ذهنیت‌های زیر را کسب می‌نمایند:

	شاگردان دانش و فهم خویش را وسعت می‌بخشند:
دانش‌ها	• متون ادبی (نظم و نثر) • قصه ها، حکایت‌ها، پند و اندرزها، داستان‌ها، نامه‌ها، نمایشنامه‌ها ، هنرها، اخترا عات، اکتشافات و صنایع دستی، انواع ماین‌ها و خطرات آن‌ها، حقوق بشر و اضرار مواد مخدر. • شرح حال و نمونهٔ کلام برخی از شعرا و نویسنده‌گان متقدم و معاصر ملی و بین المللی. • ادبیات فولکلور، رسوم و عنعنات محلی، منطقه یی، ملی، روزهای تاریخی و بازی‌های کشور.
	شاگردان مهارت‌های زیر را یاد می گیرند:
مهارت‌ها	• متون ادبی(نظم و نثر) را خوب خوانده، نوشته و به دیگران تفهیم کرده بتوانند. • از مفاهیم آیین انشا و نگارش در نگارش روزمره استفاده نمایند. • تقویت مهارت‌های زبانی
ارزش‌ها	• شاگردان به اهمیت موضوعات ادبی، اخلاقی و اجتماعی پی برده و آن را سرمشق زنده‌گی فردی و اجتماعی خویش قرار دهند. • به مطالعهٔ پارچه‌های ادبی(نظم و نثر)، قصه‌ها، پند و اندرزها، لطیفه‌ها، داستان و نمایشنامه‌ها علاقه‌مند شوند. • از نظریات شخصیت‌های فرهنگی، ادبی و مفاخر کشور استفاده نموده در حفظ و نگهداری آثار ارزشمند آن‌ها سهم بگیرند. • به اعتقادات اسلامی باورشان بیشتر گردد و حقوق انسانی را رعایت و به عنعنات پسندیدهٔ مردم ارج نهند.

شیوه‌های تدریس

۱- شیوهٔ تفکر استقرایی(سیر از جزء به کل)

طبق این شیوه معلم با طرح سؤال‌های هدفمند شاگردان را به سمت اهداف درس رهنمایی می کند. این عمل باعث می‌شود که اذهان شاگردان سیر از جز به کل را دنبال کند و تا پایان درس از مفاهیم مورد نظر آگاهی و اطمینان یابد.

۲- روش کار (فردی ـ گروهی)

در این روش شاگرد فراتر از یک مستمع با رهنمایی معلم و همکاری گروه می‌تواند آموخته‌های خود را تعمق بخشد و آن‌هارا به صورت مهارت‌های عملی در آورد. در روش یاد شده، شاگرد کاملاً فعال است و از حد اکثر وقت صنف استفاده می کند. مهارت‌هایی چون تهیهٔ وترین دیواری، نقد و بررسی نوشته، مقایسه...با روش واحد قابل اجرا است.

معلم پس از ارائهٔ توضیحات لازم پیرامون یک درس می‌تواند به هر یک از گروه‌های کار، موضوعی را واگذار نماید تا انجام دهند و در پایان وقت گروه‌ها نتایج کار خود را به وسیلهٔ نمایندهٔ گروه ارائه دهند. حتی جریان تدریس نیز می‌تواند به گروه‌ها واگذار گردد؛ مثلاً: برای آموزش تبدیل گفتار به نوشته، صنف به پنج گروه تقسیم می گردد و به هر گروه یک نمونهٔ متن تقریری داده می‌شود تا آن را به نوشته تبدیل کنند. در پایان اعضای هر گروه تفاوت‌هایی را که به

نظر شان رسیده است، مطرح می‌کنند و سرانجام، این تفاوت جمع بندی می‌شود. این وظیفه در خارج از وقت صنف می‌تواند ادامه داشته باشد و کار خانه‌گی نیز به شکل گروهی ارائه گردد.

۳ـ روش مقایسه

یکی از روش‌هایی که در آموزش نگارش نقش مؤثر و فعال دارد، روش مقایسه است؛ برای مثال: می‌خواهیم "نگارش علمی" و "نگارش ادبی" را آموزش دهیم. ابتدا نمونه یی از یک نوشتهٔ علمی و یک نوشتهٔ ادبی را ارائه می‌دهیم:

- قید در جمله حالت و چگونه‌گی فعل را نشان می‌دهد یا تمام جمله را مقید می‌کند. این توضیح ممکن است گسترده باشد...(نوشتهٔ علمی)
- کلبهٔ گلی آنان روی خاک نمناک و نم کشیدهٔ کنار رودخانه خمیده بود، گویا پنجه‌های خود را به خاک فرو برده بود و در سراشیبی آنجا را به زور روی تپه نگه می‌داشت. باران سر و روی آن را شسته بود. (نوشتهٔ ادبی)

– در نوشتهٔ اول، کلمات هر یک معنای دقیقی دارند؛ اما در نوشتهٔ دوم، کلمه‌ها با معنای چند پهلو انتخاب شده اند.

– در نوشتهٔ اول پیام در کمترین کلمات، ارائه شده؛ اما در نوشتهٔ دوم به چگونه‌گی ارائهٔ پیام و جنبه‌های ادبی آن توجه شده است.

استفاده از شیوهٔ مقایسه برای تدریس و انتقال این روش به شاگردان، جهت تشریح یک پدیده، مناسب است. با استفاده از مقایسهٔ تفاوت‌ها و شباهت‌های دو یا چند پدیده یا مسأله، موضوع را به راحتی می‌توانیم بیان کنیم.

٤- روش بحث گروهی

در این روش، بحثی را که مورد علاقهٔ همهٔ شاگردان باشد، تجربه‌هایی در بارهٔ یکی از مهارت‌های نگارش مطرح می‌کنیم. در روش یاد شده، به شاگردان فرصت داده می‌شود تا عقاید و تجربیات خود را در بارهٔ یک موضوع بیان کنند؛ برای مثال می‌خواهیم در بارهٔ سفرنامه نویسی مطالبی را آموزش دهیم. ابتدا موضوع را با طرح چند سؤال به بحث می‌گذاریم:

– سفرنامه چیست؟

– چه فایدهٔ دارد؟

– از چه زمان سفرنامه‌ها نوشته شده اند؟

– یک سفرنامه حاوی چه مطالبی است؟

– سفرنامه در مطالعات اجتماعی، تاریخی، زبانی، و ادبی به ما چه کمکی می‌کند؟

– کدام یک از سفرنامه‌های مشهور را می‌شناسید؟

– چگونه می‌توان سفرنامه نوشت؟

– برای نوشتن سفرنامه چه اصول را باید رعایت کرد؟

معلم می‌تواند از قبل، موضوع مورد بحث را اعلام کند تا شاگردان مطالعات جانبی داشته باشند. او باید بحث‌ها را جهت دهد؛ همچنین باید کوشش کند که بحث‌ها قابل فهم و ساده باشد.

در این روش، علاوه بر تدریس مهارت مورد نظر، توانایی‌هایی از قبیل:

۱- اظهار نظر در برابر جمع، ۲- همآهنگی با جمع، ۳- رهبری و قدرت انتقاد در برابر افراد۴ - شناخت مسایل و یافتن راه حل برای آن‌ها، ۵- مهارت گوش دادن و سخن گفتن، تقویت می‌شود.

٥- روش پرسش و پاسخ

در جریان تدریس یک مهارت می‌تواند از طریق پرسش و پاسخ عملی گردد. این روش سابقه یی طولانی دارد. سقراط در قرن پنجم قبل از میلاد از این روش استفاده کرد.

معلم می‌تواند مفاهیم اساسی درس را روی تختهٔ صنف بنویسد و با کمک شاگردان به پرسش‌ها پاسخ دهد.

پرسش‌ها باید روان، ساده و در بر گیرندهٔ مفاهیم اصلی درس باشند؛ پیوسته‌گی منطقی در آن‌ها دیده شود؛ بحث صنف و ذهن شاگردان را جهت دهد. بین پاسخ‌های ارائه شدهٔ شاگردان توافق به وجود آید؛ به همه شاگردان سهم فعال داده شود و پرسش‌ها از ساده به مشکل تنظیم گردد؛ برای مثال: می‌خواهیم نقش تشبیه را در تصویرسازی و وصف (توصیف) در یک نوشته توضیح دهیم؛ ابتدا قطعه یی را که در آن تشبیه به کار رفته است، روی تخته می‌نویسیم: " ناگهان به سخن آمد و کلمات مانند باران، برق آسا از دهانش بیرون ریخت. مثل دانه‌های تسبیح که رشته اش پاره شود" سپس چند سؤال هدفدار طرح می‌کنیم:

۱- کلمات به چه چیزهایی تشبیه شده است؟

۲- میان کلمات و دانه‌های تسبیح چه رابطه یی دیده می‌شود؟

۳- چرا نویسنده این رابطه را برقرار ساخته است؟

۴- به نظر شما کلمات را به چه چیزهای دیگری می‌توان تشبیه کرد؟

با پاسخ دادن به این پرسش‌ها بهتر می‌توانیم نقش تشبیه را نشان دهیم.

٦ - روش تمرین دادن

معلم پس از آن که یکی از مهارت‌های نگارشی را تدریس نمود، با یک یا چند تمرین شاگردان را به تکرار و استعمال این مهارت‌ها وادار می‌سازد؛ برای مثال: پس از آموزش نشانه گذاری و عملی ساختن هر یک و استفاده از آن یک متن به شاگردان سپرده شود تا آن را علامت گذاری کنند یا هنگامی که بند(پاراگراف) درس داده می‌شود، متنی که در آن بندها مشخص نشده اند، به دانش آموزان داده شود تا آن بندها را از هم جدا کنند.

معلم می‌تواند از این روش در کنار سایر روش‌ها به طور مستمر استفاده کند.

۷- روش پژوهش (فردی ـ گروهی)

این روش شاگردان را قادر می‌سازد به کمک پژوهش و تحقیق گروهی یا فردی، مشکل خود را حل کنند. بر اساس روش یاد شده یکایک شاگردان باید اصول و روش‌های پژوهش«تحقیق» و مبانی آن را فراگیرند؛ در این روش، معلم باید قبلاً روش‌های پژوهشی را به شاگردان آموزش دهد و خود نیز بر این مسلط باشد. نمونه‌هایی از فعالیت‌هایی که در آن‌ها از این روش استفاده می‌شود، عبارت اند از:

- پژوهش کتابخانه یی در بارهٔ ابعاد یک موضوع.
- پژوهش به طریق مصاحبه و پرسشنامه برای تحقیق در بارهٔ یک موضوع.
- مراجعه به کارت کتلاک کتابخانه و مشخص کردن عناوین مشترک یک موضوع.
- مراجعه به فهرست کتاب‌های چاپی و استخراج ده عنوان کتاب در بارهٔ شاهنامه فردوسی.
- تشکیل یک گروه پنج نفری و کار تحقیقی در بارهٔ یکی از بناهای تاریخی.

۸ ـ روش حل مسأله

در این روش، تفکر منطقی تقویت می‌شود و از ین طریق می‌توان به شاگردان آموخت تا بین پدیده‌ها روابط تازه کشف کنند. این روش به شاگرد یاد می‌دهد که با اتکا به خود و استفاده از تفکر منطقی در بارهٔ موضوع مورد نظر دست به نگارش بزند؛ برای مثال: می‌خواهیم (نوشتن ساده ترین روش‌ها) را از طریق روش حل مسأله به شاگرد بیاموزیم برای این کار، طی مراحل پنجگانه عملاً به شاگرد نشان می‌دهیم که نگارش کار ساده و ممکن است.

۱- مشخص کردن مسأله.
۲- حدس زدن یا مشخص کردن علل مسأله.
۳- در نظر گرفتن راه‌های حل ممکن.
۴- انتخاب بهترین راه حل.
۵- عملی کردن راه حل انتخابی.
به طور مثال:
۱- احمد نمی‌دانست انشایش را در بارهٔ فرهنگ چگونه آغاز کند؛ به چه مسایلی بپردازد و از چه راه‌هایی آن را به پایان ببرد.
۲- او ابتدا سعی کرد علل این ناتوانی را بررسی کند. احمد می توانست در بارهٔ فرهنگ سخن بگوید؛ اما قادر به نوشتن آن نبود.
۳- احمد به کمک معلم انشا و اندوخته‌های قبلی چند راه حل ممکن را در نظر گرفت:
الف: ابتدا سؤال‌هایی را طرح کند و آنگا ه هر یک را به طور مختصر پاسخ دهد و سپس پاسخ‌ها را منظم کند.
ب: کلمات و مفاهیم کلیدی و اصلی را در بارهٔ فرهنگ جمع آوری کند و آن‌ها را گسترش دهد؛ در بارهٔ هر یک از مفاهیم چند سطر بنویسد و آنگاه آن‌ها را منظم کند.
ج: در بارهٔ فرهنگ پانزده دقیقه سخن بگوید و آن‌ها را ثبت کند. آنگاه حاصل سخن را از نوار گرفته، بنویسد.
د: با مطالعه و تحقیق در این باره، یادداشت‌هایی تهیه کند؛ سپس یادداشت‌ها را تنظیم کند و حاصل کار را به صورت مقاله به صنف ارائه نماید.
۴- احمد با توجه به فرصت خود و ماهیت موضوع از دو راه حل (الف) و (د) استفاده کرد.
۵- او برای این کار ابتدا چند سؤال طرح کرد:
- فرهنگ چیست؟
- عناصر تشکیل دهندهٔ فرهنگ کدام‌ها اند؟
- ارتباط سواد با فرهنگ چیست؟
- برای حفظ هویت فرهنگی چه باید کرد؟
- علل شکوفایی فرهنگ یک کشور چیست؟
آنگاه برای هر سؤالی با روش تحقیق و استفاده از منابع، پاسخ کوتاه و مناسب تهیه کرد.
پاسخ‌ها را منظم نموده و نوشتهٔ خود را یک بار برای پدرش خواند. در آخر همهٔ آن را اصلاح و پاک نویس کرد.

۹- روش عمومی تدریس

روش عمومی تدریس در واقع نوع درسی است که عناصر مهم در پیکرهٔ آن پیش بینی می‌شود.
روش‌های تدریس بر حسب فعالیت‌های شاگردان به دو دستهٔ (فعال و غیر فعال) تقسیم می‌شود. در روش تدریس فعال، شاگرد خود در جریان آموزش شرکت می‌کند و محور اوست (شاگرد محوری) ولی در روش غیر فعال، معلم پیوسته سخن می‌گوید و عمل می‌کند و شاگرد ساکت و بی حرکت می‌ماند(معلم محوری)؛ یا این‌که معلم و شاگرد هر یک به کار خود می‌پردازند و در کار همدیگر دخالت نمی‌کنند.
نوع دیگری از آموزش فعال (آموزش روش مشارکتی) است که این روش نتیجهٔ مثبت را به همراه داشته است.

فصل دوم

رهنمای تدریس

در فصل اول این رهنما شما معلمان محترم با کلیات برنامهٔ درسی و روش‌های تدریس آشنا شدید، در این فصل با پلان سالانه و روش تدریس هر درس آشنا خواهید شد.

پلان سالانهٔ درسی

نشان می‌دهد که محتوای یک کتاب درسی را در طول یک سال چگونه تقسیم بندی کنید. در کشور ما شروع سال تعلیمی برای ولایات سردسیر و گرمسیر فرق می‌کند. در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از اول خزان شروع می‌شود و دو هفتهٔ ماه جدی به امتحان اختصاص داده شده و در هفتهٔ آخر شاگردان رخصت می‌شوند. در پایان فصل بهار یعنی جوزا، دو هفتهٔ اول به امتحان شاگردان و سه ماه به رخصتی اختصاص داده شده است.

در ولایات سردسیر سال تعلیمی از اول ماه حمل آغاز می‌شود. امتحانات چهارونیم ماهه در دو هفتهٔ آخر ماه سرطان آغاز شده، شاگردان در دو هفتهٔ اول ماه اسد پس از امتحانات رخصت می‌شوند. امتحانات سالانه در اول ماه قوس شروع می‌شود و الی دو هفته ادامه می‌یابد. پس از آن شاگردان برای سه ماه رخصتی زمستانی دارند. سال تعلیمی در مجموع ۲۸ هفته است. برای تنظیم پلان سالانه تعداد صفحات کتاب درسی را بر عدد ۲۸ تقسیم می‌کنیم. عدد به دست آمده نشان می‌دهد که شما در هر هفته چه تعداد صفحاتی از کتاب درسی را باید تدریس کنید.

پلان سالانه مخصوص ولایات گرمسیر

فصل	ماه	هفتهٔ اول	هفتهٔ دوم	هفتهٔ سوم	هفتهٔ چهارم
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس				
زمستان	جدی	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی
	دلو				
	حوت				
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

پلان سالانه مخصوص ولایات سردسیر

فصل	ماه	هفتهٔ اول	هفتهٔ دوم	هفتهٔ سوم	هفتهٔ چهارم
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا				
تابستان	سرطان			امتحانات	امتحانات
	اسد	رخصتی	رخصتی		
	سنبله				
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

رهنمای تدریس درس ستایش خداوندﷻ

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ستایش خداوندﷻ، آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی با حمدیه سرایی در ادبیات دری و تقویت هر چه بیشتر ایمان و عقیدهٔ راسخ به ذات پاک خدای یگانه
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم: • در مورد حمدیه سرایی و ارزش آن در ادبیات دری و آیین انشا و نگارش آگاهی حاصل کنند. • به خواندن اشعار حمدیه دلچسپی پیدا نمایند. • یک شعر حمدی را بتوانند از یاد بخوانند و تحلیل و تفسیرکنند.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل پرسش و پاسخ کار گروهی و کار انفرادی
مواد و لوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتابچه، کتاب، رهنمای معلم، چارت‌ها و کارت‌ها

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	بعد از ادای سلام، احوال‌پرسی، تبریکی سال جدید تعلیمی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و طرح چند پرسش از درس‌های سال گذشته.	• ادای سلام نموده، متوجه پرسش‌ها شده، پاسخ می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	• درس را با نام خداوند بخشاینده آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق نمایید: • متن درس را با صدای بلند و مناسب از آغاز تا پایان طوری بخوانید که همه شاگردان بشنوند. • سپس به توضیح و تشریح بپردازید. • از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند بخوانند. • نوت: در این فعالیت به شاگردان دیر آموز وقت بیشتر داده شود. • واژه‌های مشکل را برای شاگردان توضیح کنید.	• متوجه متن درس بوده و به طرز خوانش و تلفظ استاد دقت می‌نمایند. • به توضیحات گوش می‌دهند. • به نوبت متن را با آواز بلند می‌خوانند. • دقت نموده یادداشت می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متنی که زیر عنوان «توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است خوانده شود. پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی؛ خلاصهٔ درس را بگویید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده و در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه کنید؛ بعداً خاتمهٔ درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه به وضع جسمی و روحی شاگردان، برقراری ارتباط عاطفی با شاگردان و ایجاد انگیزه جهت آماده سازی شاگردان به درس جدید. • طرح چند سؤال از متن درس روز گذشته.	• شاگردان ادای احترام نموده به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین انشا و نگارش)	• درس جدید را با نام خداوند بزرگ آغاز نموده و متن بخش «بیاموزیم» را با آواز بلند بخوانید. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا متن را یک، یک شماره بخوانند. • مفاهیم را از شاگردان به صورت شفاهی بپرسید. • متن آیین نگارش را با آواز بلند خوانده و در مورد توضیحات لازم ارائه نمایید. • مفهوم کلی درس آیین انشا و نگارش را از دو شاگرد بپرسید. **کار گروهی و سخنرانی** • طبق هدایت کتاب درسی، شاگردان را در گروه‌ها تنظیم نموده تا فعالیت‌های این بخش را اجرا نمایند.	• به خوانش وطرز تلفظ معلم دقت می‌کنند. • به نوبت متن را می‌خوانند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند. • به خواندن گوش داده به توضیحات توجه می‌نمایند. • به نوبت به بیان مفاهیم کلی درس می‌پردازند. • مطابق به هدایت فعالیت این بخش را انجام می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• بعد از توضیح واژه‌های مشکل و مفاهیم مغلق، خلاصهٔ درس را بگویید.		(۲) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آن	به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نموده و هر گاه پرسشی طرح نکردند خود سؤال طرح و به آن جواب بگویید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	بعد از ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان از حال شاگردانی که در ساعت قبلی غیر حاضر بودند جویا شوید. • پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درس روز اول به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• ادای احترام نموده و به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌دارند. • پاسخ‌های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس فعالیت‌ها	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده، مراحل زیر را تطبیق کنید: **املا و نگارش:** متن زیر را بخوانید تا شاگردان آن را به صورت املا در کتابچه‌های شان بنویسند. **گذرگاه لحظه‌ها** سپیده دم که چراغ محبت نور امید بر می‌افروزد، دل‌ها به هم می‌رسند، آرزوها جان می‌گیرند و پاکیزه‌گی‌ها رخساره می‌نمایند. از همین دقایق است که واقعیت‌ها نمودار می‌شوند و انسان سالم می‌تواند ارزش حیاتش را در گذرگاه لحظه‌ها دریابد. (پرنیانها) • به شاگردان هدایت بدهید تا در مورد تصویر کتاب، متنی بنویسند که کمتر از هفت سطر نباشد. • از چند شاگرد بخواهید تا متن نوشتۀ خود را با آواز بلند در مقابل همصنفان خود بخوانند. **خود آزمایی**: پرسش‌های این بخش را مطرح نمایید.تا تحکیم درس صورت گرفته و از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل کنید.	• املا می‌نویسند. یک تن از شاگردان صورت درست املایی را روی تخته می‌نویسد تا دیگران اشتباهات خود را اصلاح نمایند. • در مورد تصویر فکر نموده در رابطه به مضمون آن هفت سطر می‌نویسند. • به نوبت متن نوشتۀ خود را می‌خوانند. • به نوبت به سؤال‌ها پاسخ می‌گویند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	ابیات بخش کار خانه‌گی را معنا نموده؛ سپس کار خانه‌گی را طبق هدایت کتاب درسی به شاگردان بسپارید.		۲ دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید. در ضمن به پرسش‌های شاگردان جواب ارائه کنید.		۳ دقیقه

معلومات اضافی

شاعران و نویسنده‌گان زبان دری در آثار شان به پیروی از اخلاق اسلامی و سخن پیامبر بزرگوار اسلام که فرموده اند: «کل کلام لا یبدؤ فی أدله بذکر الله فهو أبتر» سنن النسایی : ۱۲۸/۶۰

ترجمه: هر سخنی که با نام خداوند (جل جلاله) آغاز نیابد از برکت بی بهره است.

ضرور دانسته اند تا در آغاز نوشته‌های خویش اشعار حمدیه و نعتیه را بیاورند. این حمدیه‌ها و نعتیه‌ها گاهی به صورت نظم و گاهی به صورت نثر گفته شده است .

بیت (۲) عرش را بر آب بنیـاد او نهـــاد خاکیان را عمر برباد او نهاد

مصراع اول: اشاره دارد به آیهٔ «وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً» سورهٔ هود، آیهٔ ۷. ترجمه: و اوست کسی که آسمان‌ها و زمین را در شش روز آفرید و عرش او بر آب بود تا شما را بیازماید که کدام‌یک نیکوکارترید.

مصراع دوم: خاکیان جمع خاکی، مراد انسان خاکی است. معنی آن: عمر و زنده‌گی انسان؛ بی ثبات، زودگذر و فانی است.

بیت (۳): زبردستی: زبردست بودن، بالاترنشینی، اوج و تعالی، بلندی.

بیت (۵): اشاره دارد به آیهٔ «اللّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا»، سورهٔ الرعد، آیهٔ ۲. ترجمه: خداوند [همان] کسی است که آسمان‌ها را بدون ستون‌هایی که آن‌ها را ببینید بر افراشت.

بیت (۸) گاه گل بر روی آتش دسته کرد گاه پل بر آب دریا بسته کرد

در بیت فوق صنعت تلمیح به کار رفته است و مصراع اول اشاره به داستان در آتش افگندن حضرت ابراهیم(ع) توسط نمرود:(سورهٔ الآنبیاء آیه (۶۹) (قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ).

ترجمه: « ای آتش! سرد شو و سرد سالم (نه بسیار سرد و گزنده؛ بلکه خنک) باش بر ابراهیم».

مصراع دوم بیت بر معجزهٔ حضرت موسیؑ در هنگام هجرت از مصر به فلسطین که با زدن عصا در رود نیل آب دریای نیل پاره گردیده و برای قوم بنی اسرائیل راه‌های عبور پیدا شد و قوم فرعون با نظارهٔ این حالت داخل دریای نیل گردیدند و در آب غرق شدند.

بیت (۹): اشاره دارد به پشه یی که به امر خداوند(ج) در دماغ نمرود داخل شد و قسمتی از یک بال و پایش شکسته شد و بدین لحاظ به نیم پشه مشهور گشت.

بیت (۱۰): اشاره دارد به موضوع هجرت حضرت محمدﷺ از مکهٔ معظمه به مدینهٔ منوره همراه با ابوبکر صدیق(رض) و اتفاقی که در غار ثور برایشان رخ داده بود. در این واقعه عنکبوت با تنیدن تارها در غار ثور باعث شد تا قریش نتوانند بر موقعیت بود و باش آنحضرتﷺ اطلاع حاصل نمایند.

بیت (۱۱): همکمر: حریف و هم صحبت، برابر کردن.

بیت (۱۲): سوزنی چون دید با عیسی به هم بخیه‌یی بر روفگندش لاجـــرم

بخیه‌یی، کنایه از آشکار کردن عیب، این بیت اشاره به موضوع عروج حضرت عیسیؑ دارد که سوزنی از مظاهر مادی، مانع عروج کامل حضرت عیسیؑ شد. گویند وقتی عیسیؑ را به آسمان می‌برند سوزنی همراه داشت. چون به فلک چهارم رسید؛ ملایک خواستند بالا روند امر شد جستجو کنند تا از علایق دنیا چه همراه دارد، چون دیدند نزدش سوزنی و کاسه یی شکسته یی است، فرمان رسید تا همانجا او را نگهدارند.

رهنمای تدریس درس (خاتم پیغمبران ﷺ)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	نعت خاتم پیغمبران ﷺ، نگارش و علوم انسانی
هدف کلی	آگاهی از مقام والای حضرت محمد ﷺ، نگارش علوم انسانی
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • اوصاف و اخلاق حضرت پیامبر ﷺ را از لابلای شعر دریافت نموده و نیز در رابطه به آیین انشا و نگارش معلومات حاصل نمایند. • مهارت‌های خواندن، نوشتن، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • از اوصاف و اخلاق پیامبر اسلام پیروی نمایند؛ همچنان به نگارش مقاله‌ها و متون ادبی علاقه‌مند شوند.
روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ توضیح وتحلیل مشق و تمرین کارگروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب رهنمای معلم

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• بعد از ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه به وضع جسمی و روحی شاگردان، ترتیب و تنظیم صنف، گرفتن حاضری و ملاحظهٔ کار خانه‌گی، از یک شاگرد بخواهید تا درس جدید را طوری معرفی کند که تشریحاتش؛ پاسخ گوی پرسش‌های چوکات مقدماتی درس باشد. • سپس از چند شاگرد پرسش‌های داخل چوکات بخش مقدماتی را بپرسید.	• شاگردان ادای احترام نموده به حاضری پاسخ می‌دهند و سپس به پرسش‌های معلم پاسخ مناسب ارائه می‌دارند. • یک شاگرد درس جدید را معنا می‌نماید. • به پرسش‌ها به نوبت پاسخ ارائه می‌نمایند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	درس جدید را با نام خدای بزرگ آغاز نموده، مراحل زیر را تطبیق کنید: • درس را با آواز بلند بخوانید شعر را معنا کرده و واژه‌های مشکل را با معنای آن روی تخته بنویسید. • از چند شاگرد بخواهید تا شعر را پنج ، پنج بیت به نوبت بخوانند و معنا کنند. • از چند شاگرد واژه‌های مشکل را بپرسید و در صورت ندانستن؛ آن‌ها خود به معنی نمودن واژه‌ها بپردازید.	• به خوانش درس دقت نموده واژه‌ها را یادداشت می‌نمایند. • به نوبت شعر را خوانده و معنا می‌نمایند. • معنای واژه‌ها را می‌گویند. • معنای کلمه‌های مشکل را یاد داشت می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متنی را که تحت عنوان «توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده بپردازید. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه کنید، بعداً خاتمهٔ درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	سلام و احوال‌پرسی، ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری و طرح چند پرسش از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته.	• ادای احترام نموده، به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین انشا و نگارش)	درس را بانام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل بخش«بیاموزیم» راخوانده و واژه‌ها و جمله‌ها را واضح تلفظ نمایید. • مفاهیم این بخش را به شماره از شاگردان بپرسید. **<u>آیین انشا و نگارش</u>**: متن این بخش را با آواز بلند و مناسب خوانده و آن را توضیح و تشریح نمایید. • سپس از یک شاگرد بخواهید تا درس را برای دیگران تشریح نماید. • از چند شاگرد بخواهید تا نکاتی را که در نگارش حایز اهمیت است به نوبت روی تخته بنویسند. **کار گروهی و سخنرانی** • فعالیت‌های این بخش را مطابق به هدایت کتاب به شاگردان رهنمایی کنید و در جریان اجرای فعالیت تمام شاگردان را زیر نظر داشته باشید.	• به خوانش و طرز تلفظ واژه‌ها توجه می‌نمایند. • جواب می‌دهند. • گوش فرا می‌دهند. • یک شاگرد درس را تشریح می‌کند. • به نوبت نکات مهم را روی تخته می‌نویسند. • فعالیت‌های این بخش را انجام می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از تشریح و توضیح معنای واژه‌ها و آیین نگارش خلاصهٔ درس را به شاگردان ارائه نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت از شاگردان بخواهید تا در رابطه به درس سؤال کنند و خود به پاسخ بپردازید و همچنان مواردی را که گفته نشده توضیح کنید. پس از آن خاتمهٔ درس و خدا حافظی		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۵) دقیقه	• ادای احترام نموده، به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌نمایند.	ادای سلام، احوال‌پرسی گرفتن حاضری و طرح سؤال‌هایی دربارهٔ آیین انشا و نگارش و متن درس روز اول به گونهٔ شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۳۵) دقیقه	• در کتابچه‌های شان املا می‌نویسند. • یک شاگرد متن را روی تخته می‌نویسد تا دیگران اشتباهات املایی خویشرا از روی تخته اصلاح نمایند. • به نوبت متن نوشتهٔ خود را با آواز بلند می‌خوانند. • در مورد تصویر فکر نموده و در رابطه به مفهوم آن یک متن می‌نویسند. • پاسخ‌های مناسب می‌دهند.	**املا و نگارش** متن زیر را با آواز بلند و مناسب خوانده، واژه‌ها را شمرده و واضح تلفظ نمایید تا شاگردان آن را املا بنویسند. **احترام دانشمندان** آورده اند که محمد شیبانی که از افاضل عصر و دانشمندان زمان خود بود، نزدهارون الرشید آمد.هارون الرشید او را احترام بسیار نمود و اکرام بیشمار کرد. از جای خود برخاست و او را به جای خود بنشاند و چون برخاست چند قدم به رسم مشایعت با وی رفت، یکی از مقربان‌هارون گفت: با چنین تواضع که خلیفه نمود، مهابت خلافت را زیان نمود. رشید جواب داده مهابتی که به تواضع ضایع شود ، نا بود بودن آن اولی و قدری که به احترام بزرگان بکاهد، کاسته بودن آن بهتر. **(روضة الانوار)** • به شاگردان هدایت بدهید تا در مورد تصویر کتاب متنی بنویسند که کمتر از هفت سطر نباشد. • از چند شاگرد بخواهید تا متن نوشته شدهٔ خود را در مقابل همصنفان خود با آواز بلند بخوانند. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید تا یک‌سو تحکیم درس صورت گرفته و از از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	**قسمت سوم درس فعالیت‌ها**
۳ دقیقه	نخست بیت کار خانه‌گی را معنا نموده؛ سپس کار خانه‌گی را به شاگردان بسپارید.		**کار خانه‌گی**
۲ دقیقه	در این قسمت به مواردی که احیاناً ناگفته مانده باشد، بپردازید و به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید، پس از آن خاتمهٔ درس و خدا حافظی		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن**

معلومات اضافی

پیامبر گرامی اسلام حضرت محمدﷺ افتخار عالم بشریت است که از چهارده قرن به این سو، بزرگترین نوابغ و فلاسفهٔ جهان و نامآورترین متفکران و رجال علم و دانش که ستاره‌گان عرصهٔ فکر و اندیشه استند، همواره در پشت سرش دست بسته ایستاده اند و با کمال فروتنی خطاب به او می گویند: «تو انسانی هستی که ما به تو افتخار می‌کنیم. برای استدلال بر میزان عظمت و بزرگی ایشان همین کافی است که پس از این همه حوادث که بر عصر ما وارد آمد، هنوز هم از فراز مناره‌ها، بانگ «أشهدان **محمداً** رسوُل الله» به گوش می رسد و روح محمدی (اذان) از هر سو طنین انداز است و روزانه پنج بار، روان ما و تمام ملکوتیان را به یاد پروردگار شور و شوق فرا می گیرد و ما را به وجد و نشاط در می آورد.

گذر زمان نتوانست بر هیچ یک از حقایق آن حضرت در دل‌ها و سینه‌های ما گرد کهنه‌گی بیفشاند؛ زیرا حقیقت ایشان هنوز در دل‌های ما و تمام مسلمانان کهنه نمی شود و عظمت و شکوفایی شان هر روز بیشتر می شود و بر این اساس طراوت و تازه‌گی دین پیامبر اکرم ﷺ در دل‌ها باقی است؛ پس جا دارد که از هر فرصت برای معرفی حد اقل یک خصوصیت آن بحر بیکران و منجی بشریت استفاده برد. روی همین ملحوظ است که نویسنده‌گان و شاعران مسلمان در آغاز هر نوشته فصلی را به یاد و نام خداوندﷻ و پیامبر بزرگوارش آورده اند. کتاب دری صنف دهم نیز با این زیور گرانبها، آراسته گردیده است که توضیحات سطور بعد در مورد معنای ابیات نعت شریف می باشد.

۱- خاتم پیغمبران : حضرت محمدﷺ آخرین پیغمبران است که بعد از وی کدام پیغمبر دیگر از طرف خداوندﷻ فرستاده نشده و نمی شود و سلسلهٔ نبوت با برگزیده شدن شان ختم گردیده است.

بیت(۱) شمسهٔ نه مسند هفت اختران: آفتاب نه سیارهٔ نظام شمس و هفت طبقهٔ آسمان.

بیت(۲) خرد خاک اوست: یعنی عقل و خرد موجودات دیگر در نزد عقل و خرد حضرت محمدﷺ نا چیز و کوچک است.

درس سوم

رهنمای تدریس درس (فرهنگ مطالعه)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	فرهنگ مطالعه و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی با مطالعه، انواع و روش‌های آن و همچنان معلومات عمومی در نگارش
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • شاگردان روش‌های مطالعه را بدانند و با معلومات عمومی در نگارش آشنا شوند. • توانایی خوانش، نگارش و برداشت مطالب در وجود شان رشد یابد. • به مطالعه علاقه‌مندی پیدا کرده و آن را جزء برنامه‌های زنده‌گی خویش قرار دهند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • کار گروهی و انفرادی • پرسش و پاسخ
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتابچه، و در صورت امکان چند کتاب مفید برای مطالعه

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	ادای سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری و بررسی کار خانه‌گی. ازیک شاگرد بخواهید که درس امروز را مفصلاً معرفی کند، طوری که تشریحاتش پاسخگوی همه سؤال‌های چوکات مقدماتی درس باشد. سؤال‌ها از چند شاگرد دیگر نیز پرسیده شود.	• ادای سلام نموده، به حاضری پاسخ می‌گویند، و کارهای خانه‌گی شان را جهت ملاحظه آماده می‌سازند. • یک شاگرد درس را معرفی می‌کند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و متن کامل درس را با صدای بلند و مناسب بخوانید و واژه‌ها و جمله‌ها را شمرده و واضح تلفظ نمایید. • سپس درس را توضیح نموده و مفاهیم مشکل را تشریح نمایید. • از شاگردان بخواهید تا متن درس را به صورت خاموشانه خوانده واژه‌ها و اصطلاحات مشکل را بیرون نویس نمایند و معنای واژه‌های مشکل برای شاگردان توضیح گردد. • از چند شاگرد به نوبت و با در نظر داشت وقت بخواهید تا یک، یک پاراگراف متن درس را با آواز بلند و مناسب در مقابل همصنفان خود بخوانند. • پرسش‌هایی را مطرح کنید تا از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	• گوش فرا داده به طرز تلفظ کلمات و ادای جمله‌ها متوجه می‌باشند. • به دقت گوش می‌دهند. • متن درس را خاموشانه خوانده واژه‌ها را بیرون نویس می‌نمایند. • به نوبت متن درس را به آواز بلند و مناسب می‌خوانند. • به نوبت به پرسش‌ها، پاسخ ارائه می‌نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متنی که زیر عنوان «توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، بخوانید، پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	- در این قسمت به مواردی که گفته نشده پاسخ بدهید، در ضمن به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه کنید؛ پس از آن خاتمهٔ درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان،گرفتن حاضری • پرسش از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته • تکرار بعضی از سؤال‌هایی که در ساعت قبلی مطرح شده بود.	• ادای سلام نموده، به حاضری پاسخ می‌گویند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین انشا و نگارش)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل بخش«بیاموزیم» را با آواز بلند و مناسب طوری که همه شاگردان بتوانند آن را بشنوند، بخوانید و کلمات را شمرده و واضح تلفظ نمایید. • مفاهیم این بخش را از شاگردان بپرسید. •سپس متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش» را خوانده توضیحات لازم ارائه دارید. •از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت متن درس را بخوانند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** •فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید تا در مورد آن باهم بحث و گفتگو کرده و به نتیجه برسند. در ضمن از هر گروه یک نفر نماینده نظریات گروه خود را یادداشت نموده، آن را در برابر همصنفان بیان نماید. •جریان فعالیت درسی را کنترول جدی نمایید.	• گوش فرا داده متوجه طرز خوانش وتلفظ کلمات می‌باشند. • مفاهیم این بخش را مطابق به پرسش پاسخ می‌دهند. • گوش فرا می‌دهند. •متن درس را به نوبت می‌خوانند. • در گروه‌ها فعالیت را انجام می‌دهند. •یک نفر از هر گروه نتیجهٔ بحث گروه خود را یادداشت نموده، به دیگران بیان می‌نماید.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه نموده و توضیحات لازم ارائه دارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به مواردی که گفته نشده باشد پاسخ داده؛ در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه کنید، پس از آن خاتمهٔ درس و خدا حافظی		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• بعد از ادای سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان و گرفتن حاضری. سؤال‌هایی را از بخش آیین نگارش به شکل شفاهی بپرسید.	• ادای سلام نموده، به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس فعالیت‌ها	**املا و نگارش** متن زیر را با آواز بلند و مناسب بخوانید، واژه‌ها و جمله‌ها را شمرده و واضح تلفظ نموده تا شاگردان آن را املا بنویسند. تمدن امروز ما حاصل دانش و تجربهٔ نسل‌هایی است که پیش از ما زیسته اند. ما نمی توانیم در این تمدن شرکت جوییم؛ مگر آن که با اندیشه‌های گذشته آشنا شویم. یگانه وسیله یی که ما را به این مقصود می‌رساند، مطالعهٔ کتاب‌های سودمند علمی است، یکی از نویسنده‌گان بزرگ گفته است که از دو چیز نمی توان پیوند گسیخت دوستی و کتاب بالاخره کتاب مهم‌ترین وسیلهٔ شناختن اعصار گذشته و بهترین وسیلهٔ وقوف بر احوال اجتماعاتی است که از دسترس ما بیرون است. • به شاگردان هدایت بدهید تا در مورد تصویری که درکتاب درسی آمده است با در نظرداشت آیین انشا و نگارش و رعایت نقطه گذاری یک متن ادبی بنویسند. • از چند شاگرد بخواهید تا متن نوشته شدهٔ خود را به نوبت در مقابل همصنفان خود بخوانند.	• متن را در کتابچه‌های خود با رعایت نشانه گذاری می‌نویسند. • یک تن از شاگردان متن املا را روی تخته می‌نویسد تا دیگران اشتباهات املایی خود را اصلاح کنند. • در مورد تصویر متن می‌نویسند. • به اساس نوبت متن ادبی را که نوشته اند در مقابل صنف می‌خوانند.	(۳۵) دقیقه
	خود آزمایی پرسش‌های این بخش را مطرح کند تا از یک‌سو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از سوی دیگر از آموزش شاگردان اطمینان حاصل کنید.	• به پرسش‌ها پاسخ مناسب ارائه می‌دارند.	
کار خانه‌گی	۱- نخست شعر را معنی نموده؛ سپس کار خانه‌گی را به شاگردان بسپارید.		(۲)دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به مواردی که احیاناً گفته نشده باشد، پاسخ بدهید و به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه دارید. پس از آن خاتمهٔ درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

در روزگار ما نیازی نیست بگوییم «آموختن علم خوب است.» همه می‌دانند و باید بدانند که مطالعه و خواندن، مفید و ضروری است؛ اکنون زمان آن رسیده که به جای شعار دادن در بارهٔ کسب علم، به کارهای بنیادی دست بزنیم، اهمیت کسب علم را باید در وجود شاگردان از همان آوان طفولیت پرورش دهیم، به گونه یی که در بعضی عادت‌ها وجزئی از طبیعت آن‌ها گردیده، به آن عشق بورزند. نویسنده‌گانی را باید انتخاب کنند که بدانند چه وچگونه و برای کی می‌نویسند، به نشرات روی آورده و از آن بتوانند در مورد اوضاع اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشور خود و دیگر ملل جهان آگاهی حاصل کنند؛ بالآخره بدانند چگونه بخوانند و چه بخوانند و چطور از آن استفاده کنند. انسان از بدو پیدایش در پی آن بوده تا بداند، جستجو کند، بخواند و بنویسد که این نیاز مندی با اختراع کاغذ و ماشین چاپ مرفوع گردید و تا هنوز هم کتاب بهترین وسیلهٔ انتقال تمدن، فرهنگ و دانش است. زمانی که سینمای صامت به وجود آمد، گروهی مرگ کتاب را فرا رسیده دانستند و بعدها که سینمای ناطق و رادیو در میان مردم راه یافت، گروهی کتاب را در حال احتضار پنداشتند، وقتی که تلویزیون تصویر و صدا را به خانه‌ها آورد، گروهی مرگ کتاب را حتمی دانستند؛ ولی کتاب همچنان زنده است. و تجربه به ما آموخت که سینما، رادیو وتلویزیون هرگز نتوانسته اند و نخواهند توانست جای کتاب را بگیرند؛ زیرا این وسایل و شیوه‌های خبری الکترونیکی و در عین حال هنری، گذرا و ناپایدار اند در مقابل کتاب؛ یک وسیلهٔ خبری، هنری و علمی، ثابت و پایدار است. آن‌ها در صورت استفادهٔ درست می‌توانند به تکامل فرهنگی انسان کمک کنند؛ ولی کتاب پایه یی است که فرهنگ یک ملت و دانش انسانی بر آن بناشده است و روز به روز دوام بیشتر، عمر درازتر و جاودانه تر می‌یابد.

رهنمای تدریس درس (علم بدیع)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	علم بدیع و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی با صنایع ادبی و کاربرد آن در نظم و نثر دری، استعداد و ممارست در نگارش
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان انتظار داریم: • از علم بدیع معلومات حاصل نموده و اهمیت استعداد و ممارست در نگارش را بدانند. • صنایع بدیعی را در متن تشخیص کرده بتوانند. • به مطالعۀ کتاب علاقه‌مندی پیدا کنند.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل پرسش و پاسخ کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و در صورت امکان نوشتن یک پارچه شعر که صنعت بدیع در آن به کار رفته باشد.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری و بررسی کار خانه‌گی درس گذشته • از یک شاگرد بخواهید تا درس جدید را معرفی نماید، طوری که تشریحاتش پاسخ گوی تمام سؤال‌های آمده، در چوکات مقدماتی درس باشد. از چند شاگرد سؤال‌های داخل چوکات مقدماتی را بپرسید.	• احوال‌پرسی نموده، به حاضری پاسخ می‌دهند. • یک شاگرد درس را معرفی می‌کند. • به نوبت پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • خواندن متن با آواز بلند طوری صورت گیرد که همه بتوانند آن را بشنوند. • سپس درس را توضیح داده و مفاهیم مشکل را تشریح کنید. • از شاگردان بخواهید که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند. • از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت صنایع لفظی و معنوی را تشریح کنند.	• به دقت گوش می‌دهند. • متن را خاموشانه می‌خوانند. • یک یک شماره از صناعات بدیع لفظی و معنوی را تشریح می‌نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	در این قسمت متنی را که تحت عنوان «توضیحات» در پایان متن اصلی آمده؛ توضیح و تشریح نموده؛ پس از ارائه مفاهیم کلی و اساسی خلاصهٔ درس را به شاگردان بیان دارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که گفته نشده، پاسخ بدهید. در ضمن سؤال‌هایی را که شاگردان مطرح نکرده اند، خود مطرح نموده و به آن پاسخ بدهید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• بعد از ادای سلام، احوال‌پرسی، گرفتن حاضری از شاگردان در مورد پرسش‌های مطرح نمایید.	• ادای احترام نموده، به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده، مراحل زیر را تطبیق نمایید: • مفاهیم بخش«بیاموزیم» را بخوانید و از چند شاگرد بخواهید تا آن را یک یک نفر بخوانند. • بخش آیین انشا و نگارش را با آواز بلند خوانده واژه‌های دشوار را معنا و توضیح نموده هدف درس را به شاگردان تشریح نمایید. • از چند شاگرد بخواهید تا درس را با آواز بلند بخوانند. <u>کار گروهی و سخنرانی</u> فعالیت این بخش را مطابق به هدایت کتاب به شاگردان توضیح نمایید. و به آن‌ها هدایت دهید تا درچه مواردی باهم گفتگو کنند. و در جریان اجرای فعالیت‌های شاگردان را همکاری نمایید.	• به دقت گوش می‌دهند. • به نوبت می‌خوانند. • به نوبت درس را با آواز بلند می‌خوانند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از توضیح و تشریح معنای واژه‌های مشکل خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به مواردی که گفته نشده پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه کنید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری طرح چند سؤال در مورد درس گذشته، به طور شفاهی صورت گیرد.	• ادای احترام نموده، به حاضری جواب می‌دهند. • به گونۀ شفاهی پاسخ ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**املا و نگارش** • متن زیر را برای شاگردان با آواز بلند بخوانید تا آن را املا بنویسند. حکایت: موری را دیدند به زورمندی کمر بسته، و ملخی را ده برابر خود برداشته. به تعجب گفتند: این مور را ببینید که با این ناتوانی باری را به این گرانی چون می‌کشد؟ مور چون این بشنید، بخندید وگفت: مردان بار را به نیروی همت و بازوی حمیت کشند، نه به قوت تن و ضخامت بدن. باری که آسمان و زمین سر کشید از آن مشکل توان به یاوری جسم و جان کشید همت قوی کن از مدد رهروان عشق کان بار به قوت همت توان کشید *بهارستان جامی* • به شاگردان هدایت دهید تا با در نظر داشت مفهوم تصویر کتاب درسی، متنی بنویسند که کمتر از شش سطر نباشد. • از چند شاگرد با در نظر داشت وقت بخواهید تا متن نوشتۀ خویش را در مقابل همصنفان خود بخوانند. **<u>خود آزمایی</u>** • پرسش‌های این بخش را مطرح کنید تا تحکیم درس صورت گیرد و از یاد گیری شاگردان اطمینان حاصل شود.	• متن را در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند. • یک شاگرد متن املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران اشتباهات املایی شان را از روی تخته اصلاح می‌کنند. • با درنظرداشت مفهوم تصویر؛ یک پارچه متن می‌نویسند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	۱- قبل از سپردن کار خانه‌گی بیت را معنا نموده؛ سپس مطابق هدایت کتاب کار خانه‌گی را به شاگردان بسپارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته و به مواردی که گفته نشده باشد؛ پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید، پس از آن خدا حافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

تجنیس تام: عبارت از دو لفظی است که در صورت و تلفظ یکسان بوده؛ ولی در معنا از یکدیگر فرق داشته باشد؛ مثلاً در این بیت:

تار زلفت را جدا مشاطه گر از شانه کرد دست آن مشاطه را باید جدا از شانه کرد

در بیت بالا شانه به دو معنا به کار رفته است. در مصرع اول منظور آن وسیله‌یی است که توسط آن موها را آرایش و نظم می‌دهند و در مصرع دوم عبارت از کتف دست یا شانه (عضو بدن) انسان است

تجنیس مکرر: تجنیس مزدوج هم گفته می‌شود صنعتی است که در یک کلام، واژه‌های متجانس پهلوی هم قرار می‌گیرد؛ مانند:

بوی یار آورد با خود از جلال آباد باد چشم نرگس باد روشن خاطر شمشاد شاد

تجنیس مرکب: آن است که در کلام دو لفظ آورده می‌شود که یکی آن بسیط و دیگرش مرکب باشد؛ مانند این بیت:

هر خم زلف پریشان تو زندان دلیست تا نگویی که اسیران کمند تو کمند

در شعر فوق واژۀ کمند اول به معنای ریسمان بزرگی که دشمن را به آن می‌بستند و یک کلمۀ بسیط است و کمند دومی به معنای کم استند.

و از انواع دیگر صنایع بدیع لفظی می‌توان ترصیع، اشتقاق، قلب یا مقلوب، تصویر، مراتب الاعداد توشیح ذوقافیتین (دارای دو قافیه) و تشریح را نیز نام برد.

۳- صنایع معنوی نیز انواع و اقسام زیاد دارد که چند نوع آن در کتاب درسی معرفی شده و در اینجا انواع دیگر آن را صرف نام می‌بریم؛ زیرا این مختصر گنجایش معرفی همۀ آن‌ها را ندارد و معلم گرامی برای ازدیاد معلومات بیشتر به کتاب‌های بدیع و بیان مراجعه نماید.

- **انواع صنایع معنوی دیگر عبارت اند از:** حقیقت و مجاز، استعاره، کنایه، حسن تعلیل، مبالغه، اغراق، مقابله، استخدام ارصاد و تسهیم، لف و نشر، جمع، تفریق، تقسیم، جمع با تفریق،جمع با تقسیم، تجاهل عارف.

برای معلومات بیشتر به کتاب‌های زیر مراجعه شود.

۱- فنون بلاغت و صناعات ادبی تألیف استاد جلال الدین همایی

۲- گلستان لطافت از محمد اکبر سنا غزنوی

رهنمای تدریس درس (دقیقی بلخی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	دقیقی بلخی و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی با بزرگان و پیشگامان شعر و ادب دری و دانستن اهمیت زمان و مکان در نگارش.
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • با دقیقی بلخی آشنایی پیدا نموده از بخش آیین انشا و نگارش(زمان و مکان در نگارش) را بدانند. • توانایی تفکیک آثار ادبیات کلاسیک و معاصر و همچنان توانایی خواندن، نوشتن، تفکر و تحلیل در اذهان شان پرورش یابد. • به مطالعهٔ آثار کهن دری علاقه‌مند شوند و در حفظ آثار آن توجه نمایند.
روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ کار انفرادی و گروهی توضیح و تحلیل
مواد و لوازم ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، تخته پاک، کتابچه و در صورت امکان کتاب دقیقی نامه

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	سلام و احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری و ملاحظهٔ کار خانه‌گی از یک شاگرد بخواهید تا درس جدید را طوری معرفی نماید که تشریحاتش در برگیرندهٔ تمام پرسش‌های چوکات مقدماتی درس باشد. شاگرد مذکور نظربه معلومات، جرأت و طریقهٔ ارائهٔ مطالب تشویق گردیده و نمرهٔ ارزیابی روزانه برایش داده شود. پس از پایان معرفی، پرسش‌های چوکات مقدماتی درس از چند شاگرد به نوبت پرسیده شود.	ادای سلام و احترام نموده، به حاضری پاسخ می‌گویند. • یک شاگرد درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده، تشریح می‌کند. • به معرفی درس گوش می‌دهند. به نوبت به پرسش‌ها جواب مناسب ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	درس با نام خدای بخشاینده آغاز گردیده و مراحل زیر تطبیق گردد: ●متن کامل درس را با آواز بلند و مناسب خوانده، واژه‌ها و جمله‌ها را شمرده تلفظ نمایید. نخست کل درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. ●از شاگردان خواسته شود تا متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار را بیرون نویس کنند. ●واژه‌های دشوار را روی تخته نوشته و معنا کنید. سپس از چندین شاگرد بخواهید متن درس را با صدای بلند در مقابل همصنفان خود به نوبت بخوانند. ●پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید.	●به دقت گوش داده، به تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها توجه می‌کنند. ●به دقت گوش داده، نکات مهم را یاد داشت می‌نمایند. ●متن درس را خاموشانه خوانده، واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌نمایند. ●به پرسش‌های طرح شده، پاسخ مناسب ارائه می‌دارند. ●به نوبت یک، یک پاراگراف متن درس را می‌خوانند. ●معنای واژه‌ها را در کتابچه‌های خود از روی تخته می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متنی را که زیر عنوان((توضیحات)) در پایان متن اصلی آمده است بخوانید؛ سپس مفاهیم کلی و اساسی را توضیح و تشریح نمایید و خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پرداخته شود درضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ بدهید.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
فعالیت مقدماتی	سلام و احوال‌پرسی توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری پرسش از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل درس روز گذشته تکرار بعضی از سؤال‌ها که در ساعت قبلی مطرح شده بود.	بعد از ادی سلام و احترام، به حاضری پاسخ می‌گویند. به دقت گوش داده و به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس را با نام خدای بزرگ آغاز و مراحل زیر را تطبیق کنید: • مطالب بخش (بیاموزیم) را با آواز بلند طوری بخوانید که همه شاگردان بشنوند. سپس از چند شاگرد بخواهید تا مطالب این بخش را با آواز بلند و به نوبت بخوانند. سپس متن کامل بخش آیین انشا و نگارش را خوانده و در این قسمت معلومات ارائه نموده، تشریح نمایید. • از چند شاگرد با درنظر داشت وقت بخواهید تا بخش آیین انشا و نگارش را به نوبت بخوانند و توضیح دهند. • نکات مهم بخش آیین انشا و نگارش را مشخص نموده، از چند شاگرد با درنظرداشت وقت بخواهید تا آن را به نوبت بر روی تخته بنویسند. **کارگروهی و سخنرانی**: فعالیت این بخش را برای شاگردان توضیح نمایید از آن‌ها بخواهید به گروه‌ها تقسیم شده با هم بحث نمایند و بعد نمایندهٔ هر گروه نتیجهٔ کار گروه را ارائه نمایند.	گوش فرا داده متوجه تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها می‌باشند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • به تشریحات دقت می‌کنند. • به نوبت متن درس را می‌خواند. • به نوبت نکات مهم درس را روی تخته می‌نویسند. • در گروه‌ها تقسیم می‌شوند و در مورد موضوع هدایت داده شده کارگروهی انجام می‌دهند و نمایندهٔ هر گروه نتیجه را به دیگران می‌گوید.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح و توضیح واژه‌های مشکل خلاصهٔ درس و نتیجهٔ آن را به شاگردان ارائه دارید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌هایی که از طرف شاگردان طرح می‌شود جواب مناسب ارائه کنید بعد از آن اعلام پایان درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	بعد از ادای سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری، از درس گذشته، چند پرسش طرح نمایید.	بعد از سلام و احوال‌پرسی به حاضری جواب می‌دهند، به صورت شفاهی پاسخ ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس فعالیت‌ها	**املا و نگارش** درس جدید را با نام خداوند بخشاینده و مهربان آغاز کنید، متن زیر را بخوانید تا شاگردان آن را املا بنویسند. وصایای منسوب به افلاطون - معبود خود را بشناس و حق او را نگهدار و همیشه با تعلیم و تعلم باش و عنایت بر طلب علم مقدر دار، هیچ کس را ایذاء مکن، که کارهای عالم در معرض تغییر و زوال است. بد بخت آن کس بود که از تذکر عاقبت غافل بود و از ذلت باز نایستد، حکیم مشمر کسی را که به لذتی از لذت‌های عالم شادمان بود، یا که به مصیبتی از مصایب عالم جزع کند و اندوهگین شود... اخلاق ناصری	• در کتابچه‌های خود با رعایت نشانه گذاری املا می‌نویسند. • یک شاگرد متن املا را روی تخته می‌نویسد، دیگران اشتباهات خود را از روی تخته اصلاح می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
	• از شاگردان بخواهید تا با توجه به تصویر که در کتاب درسی آمده است، متن ادبی بنویسند. • با در نظر داشت وقت از چند شاگرد بخواهید تا متن نوشته شدهٔ خود را در مقابل همصنفان بخوانند. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را طور شفاهی طرح نمایید تا تحکیم درس صورت گیرد و از سوی دیگر از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل کنید.	• با استفاده از تصویر متن ادبی می‌نویسند. • چند شاگرد به نوبت متن نوشتهٔ خود را می‌خوانند و دیگران دقت می‌نمایند. • به پرسش‌ها به نوبت به صورت شفاهی پاسخ ارائه می‌دارند.	
کار خانه‌گی	قبل از سپردن کار خانه‌گی به شاگردان معنای بیت را توضیح نمایید، بعداً کار خانه‌گی را بسپارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و مواردی را که ناگفته مانده پاسخ بدهید؛ پس از آن اعلام ختم درس و خدا حافظی		(۳) قیقه

معلومات اضافی

سامانیان نام سلسله‌یی از شاهان است که در خراسان زمین سلطنت داشتند، مؤسس این خاندان سامان خدا نام داشت که در بلخ زنده‌گی می‌کرد وی چهار پسر داشت، نوح، احمد، یحیی و الیاس که هر کدام در زمان مأمون مقامی داشتند. نوح در سمرقند، احمد در فرغانه، یحیی در چاچ و الیاس در هرات حکومت می‌کردند. احمد توانست حکومت خویش را توسعه دهد و پسرانش که به شاهی رسیدند به خصوص نصر و اسماعیل اساس سلطنت سامانی را گذاشتند. دورهٔ سامانی نخستین دورهٔ ارتقای زبان و ادبیات دری به شمار می‌رود؛ زیرا اولین بار پایه‌های تکامل ادبیات دری نهاده شد و بهترین شاعران و سخن سرایان ظهور کردند. پایتخت سامانیان که گاهی بلخ و گاهی بخارا می‌بود، مرکز عالمان، دانشمندان، فُقها و ادیبان بزرگ بود. تهداب نظم و نثر ادبیات دری پس از اسلام در دورهٔ سامانیان ریخته شد، بزرگ‌ترین نمونهٔ تکامل شعر در این دوره اشعار رودکی است و از بهترین نمونهٔ نثر تاریخ بلعمی، که هردوی آن شیوا و روان است. برعلاوه بنای نظم شاهنامه هم در دورهٔ سامانیان گذاشته شده است. این دوره از نگاه فضل پروری دورهٔ برجسته و درخشان است که شاهان آن ادب دوست و علم پرور بودند و به معارف توجه خاص مبذول داشتند. خلاصه این‌که پیشرفت ادبیات دری مرهون آل سامان است، ایشان از مشوقان بزرگ به شمار می‌روند و ظهور ادبیات ملی را تسریع کردند. عصر سامانی به عصر ازدیاد شاعران و نویسنده‌گان معروف است که بر ادب دری مؤثر بودند. مؤرخان شاعران دربار سامانی را ۲۷ تن ذکر کرده اند؛ که از آن جمله: شهید بلخی، ابو عبدالله فرالاوی، مرادی، ابو شکور بلخی، ابوالعباس بخاری، ابوالمظفر نیشاپوری، ابو عبدالله جنیدی، معنوی، ابو شعیب ثعالبی، رودکی، دقیقی، ابو الفتح بستی، عمارمروزی، ابوالحسن کسایی را می‌توان نام گرفت.

رهنمای تدریس درس (عدالت اجتماعی)

شرح مطالب	عناوین مطالب
عدالت اجتماعی، آیین انشا و نگارش	موضوع درس
آگاه ساختن شاگردان از نقش عدالت در اجتماع و معلومات در رابطه به مراحل نگارش.	هدف کلی
با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • در مورد عدالت اجتماعی آگاهی حاصل نمایند. • مهارت خواندن و نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت پیدا کند. • شاگردان در دفاع از عدالت و ضدیت با بی عدالتی باورمند شوند و بتوانند عدالت را در اجتماع و زنده‌گی روزانهٔ خویش پیاده سازند.	اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی
توضیح و تحلیل، خواندن و نوشتن، پرسش و پاسخ تمرین، کارگروهی و سخنرانی	روش‌های تدریس
تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و... در صورت امکان چارت تصاویر و کارت‌ها	مواد ولوازم ممد درسی

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، اخذ حاضری و ملاحظه کار خانه‌گی از یک شاگرد بخواهید تا درس جدید را طوری معرفی کند که تشریحاتش پاسخگوی پرسش‌های بخش چوکات مقدماتی درس باشد. از چند شاگرد به نوبت پرسش‌های بخش مقدماتی درس را بپرسید.	• ادای سلام نموده و به حاضری جواب داده، به ارائه کارخانه‌گی می‌پردازد. یک شاگرد درس را معرفی می‌کند. به نوبت به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	• درس را با نام خدای بخشاینده آغاز نموده، مراحل زیر را تطبیق کنید: • خواندن متن کامل درس با صدای بلند و طوری که همه شاگردان بشنوند، آغاز و تا پایان ادامه یابد. • سپس درس را توضیح نموده بعداً مفاهیم مشکل آن را تشریح نمایید. • از شاگردان بخواهید تا متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های مشکل را بیرون نویس نمایند. • از چند شاگرد بخواهید تا هدف متن را در مقابل همصنفان خود به نوبت بگویند. • از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را یک، یک پاراگراف به نوبت بخوانند. • معنای واژه‌های مشکل به شاگردان توضیح داده شود.	• به خواندن درس گوش فرا می‌دهند. • نکات مهم را یادداشت می‌نمایند. • متن را خاموشانه می‌خوانند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • به نوبت متن درس را یک یک پاراگراف به می‌خوانند. • یادداشت می‌نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی را که تحت عنوان «توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، بخوانید پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی ، خلاصۀ درس را به شاگردان بگویید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید، در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. و اگر سؤال‌های احتمالی را شاگردان مطرح نکرده باشند، خود مطرح ساخته و پاسخ بگویید. بعداً اعلام ختم درس و خدا حافظی		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح چند سؤال از متن درس ساعت قبلی	• ادای احترام نموده به حاضری و پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین انشا و نگارش)	درس جدید را با نام خدای بخشاینده آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • خواندن مفاهیم کامل بخش (بیاموزیم) توسط معلم گرامی صورت گیرد. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا مفاهیم این بخش را با آواز بلند بخوانند. • بخش آیین نگارش را با آواز بلند بخوانید و توضیح کنید. • از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت هر شمارۀ مراحل نگارش را روی تخته بنویسند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • فعالیت‌های این بخش را مطابق به هدایت کتاب درسی به شاگردان رهنمایی نموده و در جریان اجرای فعالیت خود مشاهد، مشاور و مشوق شاگردان باشید. • از هر گروه یک شاگرد را بخواهید تا نتیجۀ بحث گروه شان را به دیگران بیان نماید.	• گوش فرا می‌دهند. • به نوبت بخش (بخوانیم و بدانیم) را با آواز بلند می‌خوانند. • به نوبت مراحل نگارش را روی تخته می‌نویسند. • کار گروهی را مطابق به هدایت انجام می‌دهند. • از هر گروه یک شاگرد نتیجۀ بحث گروه خود را به همصنفان خود می‌گوید.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از توضیح و تشریح معنای واژه‌ها و مفاهیم مغلق، خلاصۀ درس را به شاگردان بگویید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، اشاره کنید و در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان پاسخ مناسب ارائه نمایید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری، پرسش از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل بخش‌های درس ساعت قبلی. از بخش آیین نگارش به صورت شفاهی سؤال کند.	• ادای احترام نموده، پاسخ‌های متفاوتی ارائه می‌نمایند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**املا و نگارش**: متن زیر را با آواز بلند بخوانید تا شاگردان آن را املا در کتابچه‌های خود بنویسند. **حکایت**: نابینایی در شب تاریک، چراغی در دست و سبویی بر دوش در راهی می‌رفت فضولی به وی رسید و گفت: ای نادان روز و شب پیش تو یک‌سان است و روشنی و تاریکی در چشم تو برابر، این چراغ را فایده چیست؟ نابینا بخندید و گفت: که این چراغ نه از بهر خود است، از برای چون توکوردلان بی‌خرد است تا به من نزنند و سبوی مرا نشکنند. • از شاگردان بخواهید تا در مورد تصویر کتاب درسی، یک متن که کمتر از هفت سطر نباشد بنویسند. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا متن نوشته شدهٔ خود را در مقابل همصنفان خود با آواز بلند بخوانند. **خود آزمایی**: پرسش‌های این بخش را مطرح کنید تا از یک‌سو تحکیم درس صورت گرفته و از سوی دیگر از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نماید.	• در کتابچه‌های شان املا می‌نویسند. • یک شاگرد متن نوشتهٔ خود را با خط خوانا روی تخته می‌نویسد و اشتباهات املایی خود را از روی تخته اصلاح می‌نمایند. • در مورد تصویر فکر کرده و متن هفت سطری می‌نویسند. • به نوبت متن نوشتهٔ خود را می‌خوانند. • به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	• کار خانه‌گی را توضیح داده و به شاگردان بسپارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این بخش به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته و به مواردی که ناگفته مانده پاسخ دهید. و بعداً اعلام پایان درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

دین مقدس اسلام در میان تمام ادیان دین کامل و جامع بوده، در آن هیچ گونه نقص و زیان نیست، دینی است که پیروانش را به همه مسایل آگاه ساخته و سازگار با همهٔ شرایط جهانی می‌باشد. دین مقدس اسلام، یکتا پرستی و توحید، عدالت اجتماعی، دانش و تقوی، خیرخواهی و اخلاق نیکو و غیره اصول و اساسات زنده‌گی انسان را تشکیل می‌دهد. اسلام دینی است که هدف و مرام عالی آن اصلاح جامعه، رفع مفاسد اخلاقی و اجتماعی، به وجود آوردن برابری و برادری وتساوی حقوق همهٔ افراد اجتماع و رفع ظلم و ستم و در نهایت عدالت اجتماعی می‌باشد. در راستای برقراری عدالت اجتماعی از همان آغاز نزول قرآن‌کریم بر رسول اکرم محمد ﷺ قدم‌های موثر، استوار وسترگ برداشته شده، که مانند آن دیگر هیچ دین، مذهب و آیین چنان استوار گام نه نهاده است. دین مقدس اسلام انواع و اقسام تعصبات قومی، زبانی، سمتی، گروهی، مذهبی و تبعیض نژادی را مردود شمرده و به صراحت اظهار می‌دارد که همهٔ موجودات، انسان‌ها، حیوانات، نباتات و خلاصه همهٔ کاینات را خداوندﷻ خلق کرده است و هیچ انسانی بر دیگری برتری ندارد؛ مگر به تقوا. خداوند متعال در جای دیگر فرموده اند: (اعْدِلُواْ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى) { مایده :۸}ترجمه: عدالت نمایید؛ زیرا عدالت نزدیک به تقوا است در آیات مقدس و پاک قرآن‌کریم در مورد عدالت چندین بار حکم گردیده است؛ چنانچه در آیهٔ مبارکه فرموده است؛ (ان الله یا مرکم بالعدل) ترجمه: به تحقیق خداوند شما را به عدل امر می‌کند؛ همچنان در سورهٔ نسا آیه ۵۸ فرموده است: "وَإِذَا حَكَمْتُم بَيْنَ النَّاسِ أَن تَحْكُمُواْ بِالْعَدْلِ" ترجمه: هر گاه در میان مردم فیصله و داوری کردید به عدل فیصله کنید.

- قانون: مجموعهٔ مقرراتی است که برای استقرار نظم در جامعه وضع می‌گردد. وظیفهٔ اصلی قانون، تعیین روش‌های صحیح رفتار اجتماعی است و الزاماً از افراد می‌خواهد مطابق قانون رفتار کنند.

رهنمای تدریس درس (پایگاه انسان)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	پایگاه انسان و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی با متون کهن دری و مراحل نگارش
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • به اهمیت سعی و کوشش در پیشبرد زنده‌گی و رسیدن انسان به مقام و مدارج عالی آگاهی حاصل نمایند. • به ارزش و اهمیت کار و کوشش پی برده و در زنده‌گی فردی و اجتماعی از آن استفاده نمایند. • تفاوت‌های انواع شعر را در متون کهن و معاصر دری بدانند. • دلچسپی به کار و کوشش در زنده‌گی پیدا کنند.
روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ، توضیح و تحلیل، خواندن و نوشتن، تمرین، کارگروهی، سخنرانی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	ادای سلام، احوال‌پرسی و توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری و بررسی کار خانه‌گی. • از یک شاگرد بخواهید تا درس امروز را طوری معرفی نماید که تشریحاتش در بر گیرندهٔ تمام سؤال‌های آمده در چوکات مقدماتی درس باشد. پرسش‌های چوکات مقدماتی را از شاگردان دیگر هم بپرسید.	• ادای سلام، احوال‌پرسی، پاسخ به حاضری و ارائهٔ کار خانه‌گی • یک شاگرد درس را معرفی می‌کند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن درس با صدای بلند طوری خوانده شود که همه بشنوند و جمله‌ها واضح و شمرده تلفظ گردد. • شعر را از آغاز تا به پایان معنا نموده و واژه‌های مشکل را توضیح نمایید. • از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند بخوانند و معنی نمایند. • معنای واژه‌های مشکل را روی تخته بنویسید و توضیح نمایید.	• متوجه خوانش و تلفظ واژه‌ها می‌باشند. • به دقت گوش فرا می‌دهند. • متن شعر را به نوبت می‌خوانند و معنا می‌نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی که زیر عنوان «توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی، خلاصه و مفهوم درس را به شاگردان بگویید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید. در ضمن به پرسش‌های شاگردان جواب مناسب ارائه کنید؛ سپس اعلام ختم درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی، گرفتن حاضری، ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، سؤال از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس ساعت قبلی.	• ادای احترام نموده، به حاضری جواب می‌دهند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین انشا و نگارش)	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل بخش (بیاموزیم) را طوری بخوانید که همه آن را بشنوند. • مفاهیم این بخش را شماره وار از شاگردان بپرسید. • متن کامل آیین انشا و نگارش را بخوانید و در مورد توضیحات لازم ارائه نمایید. • از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهید تا متن بخش آیین انشا و نگارش را بخوانند. • از دو شاگرد به نوبت بخواهید تا منبع کلی افکار را از مرحلهٔ ایجاد فکر با خط خوانا روی تخته بنویسند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • فعالیت این بخش را مطابق هدایت کتاب به شاگردان هدایت دهید و خود در جریان فعالیت مشاهده کننده باشید.	• به دقت گوش فرا می‌دهند. • مفاهیم بخش (بیاموزیم) را به نوبت می‌گویند. • متوجه خوانش درس شده، به تشریحات گوش می‌دهند. • چند شاگرد به نوبت متن درس را می‌خوانند. • به نوبت فعالیت را اجرا می‌نمایند. • فعالیت گروهی را مطابق هدایت انجام می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از تشریح و توضیح معنای واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه کنید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید و در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه کنید؛ پس از آن اعلام ختم درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۵) دقیقه	• ادای احترام، جواب به حاضری و پاسخ به پرسش‌ها	سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری، سؤال از بخش آیین انشا و نگارش درس ساعت قبلی به صورت شفاهی.	**بخش مقدماتی**
(۳۵) دقیقه	• یک شاگرد متن املای نظم را با خط خوانا روی تخته می‌نویسد. • دیگران اشتباهات املایی خود را اصلاح می‌نمایند. .	• متن زیرا را با آواز بلند و مناسب خوانده از شاگردان بخواهید تا آن را در کتابچه‌های خود به صورت املا بنگارند. **حکایت** روباه بچه‌یی به مادر خود گفت: مرا حیله یی بیاموز که چون به کشاکش سگ در مانم خود را از او برهانم، گفت: آن حیله فراوان است، اما بهتر آن است که در خانهٔ خود بنشینی، نه او ترا ببیند و نه تو او را ببینی. (قطعه) چو با تو خصم شود سفله‌یی نه از خرد است که در خصومت او مکر و حیله ساز کنی هزار حیله توان ساخت و زهمه به که هم ز صلح و هم از جنگش احتراز کنی	**قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)**
	• در مورد مفهوم تصویر فکر نموده و یک پارچه متن ادبی در هشت سطر می‌نویسند. • متن نوشته شده را به نوبت، با آواز بلند، در مقابل همصنفان خود می‌خوانند. • به پرسش‌ها به نوبت پاسخ ارائه می‌نمایند.	• به شاگردان هدایت بدهید تا در مورد تصویر کتاب درسی فکر نموده و با استفاده از آن یک پارچه متن ادبی بنویسند که کمتر از هشت سطر نباشد. از چند شاگرد بخواهید تا متن نوشته شدهٔ خود را در مقابل همصنفان خود با آواز بلند بخوانند، توسط معلم محترم تشویق و رهنمایی شوند. **خود آزمایی** • پرسش‌های این بخش را طرح کنید تا تحکیم درس صورت گرفته و از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	
(۲) دقیقه	کار خانه‌گی را مطابق به هدایت کتاب درسی به شاگردان بسپارید.		**کار خانه‌گی**
(۳) دقیقه	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیاناً ناگفته مانده پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه دارید. پس از آن ختم درس و خدا حافظی		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن**

معلومات اضافی

۱- پایه بسیار سوی بام بلند: مقام و مرتبهٔ انسان بسیار بلند بوده و رسیدن به این مقام کار و کوشش زیاد می‌خواهد؛ چنانکه خداوندﷻ انسان را اشرف مخلوقات خلق کرده و مقام مرتبهٔ او را برتر از ملک دانسته است. وی می‌تواند با کار و کوشش و پاکی نفس به مرتبه و جایی بلند برسد.

مِلک و ُملک از کجا بدست آری؟

چون مهی شصت روز بیکاری

۲- یک ماه سی روز است و هر روز، شب در قبال دارد، کسی‌که روز را بیکار و شب را در خواب بگذراند؛ پس در حقیقت او در یک ماه شصت روز بیکار مانده است.

ثروت و پادشاهی را چگونه می‌تواند به دست بیاورد؟

۳- شاد خوار: خوشحال و نیکبخت.

رهنمای تدریس درس (ادبیات در قرن نهم و دهم هجری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ادبیات در قرن نهم و دهم و مرحلهٔ ایجاد فکر در نگارش
هدف کلی	آگاهی از وضع ادبیات در قرن نهم و دهم و همچنان آشنایی با مرحلهٔ ایجاد فکر در نگارش
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • چگونه‌گی وضع تحول ادبیات در قرن نهم و دهم را بدانند. • توانایی خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر در آن‌ها تقویت شود. • به مطالعهٔ آثار ادبی در ادوار مختلف علاقه‌مند شوند.
روش‌های تدریس	توضیح وتحلیل، خواندن و نوشتن، پرسش و پاسخ، کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و در صورت امکان دو، سه کتاب از هردوره بـه شاگردان

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، بررسی کار خانه‌گی • از یک شاگرد بخواهید تا درس جدید را طوری معرفی نماید که تشریحاتش پاسخگوی پرسش‌های طرح شدهٔ چوکات مقدماتی درس باشد. • سپس ، پرسش‌های داخل چوکات مقدماتی درس را از بقیهٔ شاگردان بپرسید.	• ادای احترام نموده به حاضری پاسخ می‌گویند. • یک شاگرد درس جدید را معرفی می‌نماید. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس را با صدای مناسب بخوانید. • نکات و واژه‌های دشوار درس را تشریح کنید. • از شاگردان بخواهید تا درس را خاموشانه بخوانند و نکات و واژه‌هایی را که نمی دانند یادداشت نمایند. • از چند شاگرد به اساس نوبت و با در نظرداشت وقت بخواهید تا متن درس را با آواز بلند بخوانند.	• به دقت گوش می‌دهند. • درس را خاموشانه می‌خوانند و نکات و واژه‌های مغلق را یادداشت می‌نمایند. • متن درس را به نوبت می‌خوانند.	(۳۰) دقیقه
خلاصهٔ و توضیحات	• متنی را که زیر عنوان «توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است بخوانید.پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ آن را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید؛ همچنان سؤال‌های احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، خود مطرح کنید و پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری، سؤال از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس روز گذشته.	• ادای احترام نموده، به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر را تطبیق نمایید. • مفاهیم بخش بیاموزیم توسط معلم گرامی خوانده شده و جمله‌های، واژه‌ها واضح تلفظ گردد. • سپس از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت بخوانند. • متن کامل بخش آیین انشا و نگارش را با آواز بلند خوانده و جمله‌ها را واضح تلفظ کنید. • هدف و مفهوم متن را به صورت واضح به شاگردان تشریح و توضیح نمایید. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید و خود در جریان اجرای فعالیت مشاهد مشاور و مشوق شاگردان باشید.	• به خوانش و تشریحات توجه می‌کنند. • به نوبت هر شماره را می‌خوانند. • به خوانش گوش فرا می‌دهند. • فعالیت‌های این بخش را مطابق به هدایت انجام می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از تشریح و توضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه دارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ داده؛ در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری. طرح سؤال‌هایی در بارهٔ آیین انشا و نگارش و متن درس روز اول به صورت شفاهی صورت گیرد.	• ادای سلام نموده، به حاضری پاسخ می‌گویند. • به پرسش‌ها به گونهٔ شفاهی پاسخ می‌دهند. •	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**املا و نگارش:** متن را با آواز بلند و مناسب طوری بخوانید که شاگردان بتوانند املا بنویسند. **حکایت:** هرگز از دور زمان نالیده بودم و روی از گردش آسمان درهم نکشیده؛ مگر وقتی که پایم برهنه مانده بود و استطاعت پای پوشی نداشتم؛ به جامع کوفه در آمدم دلتنگ، یکی را دیدم که پای نداشت سپاس نعمت حق به جای آوردم و بر بی کفشی صبر کردم. مرغ بریان به چشم مردم سیر کمتر از برگ تره بر خوانست وانکه را دستگاه و قوت نیست شلغم پخته مرغ بریانست گلستان • از شاگردان بخواهید تا در مورد تصویر فکر نموده و با در نظر داشت آیین انشا و نگارش که خوانده اند، متنی بنگارند که کمتر از هشت سطر نباشد. • از چند شاگرد بخواهید تا متن نوشته شدهٔ خود را در پیش روی صنف با آواز بلند بخوانند. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید تا از یک‌سو تحکیم درس صورت گرفته و از سوی دیگر از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	• املا می‌نویسند. • یک شاگرد متن را با خط خوانا املا می‌نویسد. • دیگران اشتباهات املایی خود را از روی تخته اصلاح می‌نمایند. • با استفاده از تصویر متنی می‌نویسند. • به نوبت متن نوشته خود را می‌خوانند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	۱- نخست مفهوم شعر بخش کار خانه‌گی را توضیح بدهید؛ سپس به شاگردان کار خانه‌گی بسپارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیاناً ناگفته مانده پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

۱- تیموریان از (۷۷۱ هـ .ق /- ۹۱۱ هـ ق /): مؤسس این خاندان، امیر تیمور بود که کشور وسیع و دولتی عظیم ایجاد کرد و خطهٔ ما وراء النهر را به مقامی رسانید که تا آن زمان هیچگاه بدان درجه نرسیده بود.
سمرقند پایتخت مملکت بزرگ شد. که از دهلی تا دمشق و از بحیرهٔ خوارزم (اورال) تا خلیج فارس وسعت داشت؛ چون فتوحات تیمور بیشتر جنبهٔ تهاجمی داشت تا تسخیر واقعی؛ لهذا اکثر ممالک مفتوح به زودی از تصرف تیموریان خارج گردید. با این حال ما وراء النهر و قسمتی اعظمی از ایران و افغانستان در تسلط آن‌ها بود.
شاهرخ، هرات را مرکز حکومت خود قرار داد؛ اما پس از مرگ او مملکتش به قسمت‌های کوچک‌تر تقسیم گردید و بر اثر همین کیفیت صفویان و امرای شیبانی آن‌ها را به تصرف خود در آوردند. با این حال خاندان تیموری از میان نرفت و اولادهٔ بابر دولتی جدید در هندوستان تشکیل دادند که اروپاییان آن را به نام «مغول کبیر» یاد می‌نمایند.
حکومت تیموریان در سال ۹۱۱ هـق. به دست امرای شیبانی منقرض شد. تیموریان خدماتی انجام داده اند که از آن جمله می‌توان از کارکردهای نوهٔ تیمور خلیل نام برد که در رفاه و سعادت مملکت می‌کوشید و خدماتی به علم و ادب کرد. شاهرخ طرفدار جدی علوم و صنایع بود مسجد بقعهٔ مقدس رضوی که زیارتگاه عام است از جملهٔ کارهای اوست. پسر وی الوغ بیک نیز خدماتی انجام داده؛ همچنان از سلطان حسین بایقرا که حامی علوم و ادبیات بود می‌توان نام برد.
۲- مغولان هند: ظهیرالدین بابر بنیان گذار سلطنت تیموری هندوستان می‌باشد. این خاندان در اروپا به نام مغول کبیر مشهور است و سلاطین مشهور این سلسله همایون، اکبر، جهانگیر، اورنگ زیب و شاه جهان می‌باشند. سلطنت آن‌ها تا سال ۱۸۵۷م. رسمیت داشته است.

۳- صفویان: منسوب به صفی الدین اردبیلی؛ سلسله‌یی که در ایران در ۹۰۷ هـ . ق. سلطنت کردند. این سلسله مذهب تشیع را در ایران رسمی ساختند، هنرها و صنایع را ترقی دادند وحدت ملی را بر قرار ساختند، پادشاهان صفوی نیز از علم و ادب حمایت می‌کردند. بعضی سلاطین وشاهزاده‌گان این خاندان خود ذوق ادبی داشتند و شعر می‌سرودند؛ مانند: شاه طهماسب، سلطان ابراهیم، شاه عباس ودیگران؛ در این دوره سبک هندی متداول گردید. در این سبک دقت مضامین و نازک خیالی مورد توجه است. شاعر مضامین دور از ذهن را در لباس تشبیه، استعاره، کنایه، ابهام، تجنیس و غیره بیان می‌کند. بسیاری از پیروان این سبک پارسی گویانی هستند که در هندوستان اقامت داشته اند. تک بیت‌های بعضی از این گوینده‌گان؛ مانند: صائب تبریزی، عرفی شیرازی، کلیم، بسیار نغز و دلکش است.

رهنمای تدریس درس (بهارستان جامی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	بهارستان جامی، آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی با بهارستان جامی و مرحلۀ بیان فکر در نگارش
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • با نمونه‌های نثر و آثار نثر کهن ادب دری آشنا شده و نکات اساسی در مورد نگارش را بدانند. • توانایی تفکیک و تباین نثرهای کهن و معاصر در آن‌ها تقویت گردد. • به اهمیت آثار کهن ادب دری پی برده میل و رغبت مطالعه در آن‌ها بیشتر گردد.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل پرسش وپاسخ کار انفرادی و کارگروهی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و در صورت امکان کتاب بهارستان جامی

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی و توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان اخذ حاضری، ملاحظهٔ کار خانه‌گی. از یک شاگرد بخواهید تا درس امروز را مفصلاً معرفی کند؛ سپس پرسش‌های داخل چوکات مقدماتی درس از بقیهٔ شاگردان پرسیده شود.	• شاگردان ادای سلام نموده، به حاضری جواب می‌دهند و کارهای خانه‌گی خود را جهت ملاحظه آماده می‌سازند. • یک شاگرد درس را معرفی می‌کند. • بقیه شاگردان به معرفی درس گوش می‌دهند. • به نوبت به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌نمایند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس را با آواز بلند طوری بخوانید که همه بتوانند آن را بشنوند، واژه‌ها و جمله‌ها را شمرده و واضح تلفظ نمایید. • سپس تمام درس را توضیح داده، مفاهیم مشکل را تشریح نموده و قطعه را معنی نمایید. • از شاگردان بخواهید تا متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید. • از چند شاگرد با در نظر داشت وقت بخواهید تا یک یک پاراگراف درس را با صدای بلند در مقابل همصنفان خود بخوانند. • معنای واژه‌های مشکل را برای شاگردان توضیح دهید.	• با دقت کامل گوش داده ، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها را می‌شنوند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می کنند. • به نوبت یک یک پاراگراف درس را می‌خوانند. • شاگردان معنای واژه‌ها را یادداشت می‌نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی را که زیر عنوان«توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، بخوانید. پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ آن را به شاگردان بگویید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند خود مطرح نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع روحی، جسمی شاگردان و اخذ حاضری • از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس ساعت قبلی پرسش‌های طرح نمایید. • بعضی از سؤال‌های ساعت قبلی را که مطرح شده بود، تکرار نمایید.	• ادای سلام و احترام نموده و به حاضری جواب می‌دهند. • به پرسش‌ها گوش فرا داده پاسخ می‌دهند. • متوجه می‌شوند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین انشا و نگارش)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل بخش (بیاموزیم) را با آواز بلند و مناسب بخوانید و همچنان تلفظ درست واژه‌ها و جمله‌ها را توسط چند شاگرد تکرار کنید. • متن کامل بخش آیین انشا و نگارش را بخوانید و توضیحات مناسب ارائه دارید. • از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت متن آیین انشا و نگارش را با آواز بلند بخوانند. **<u>کار گروهی وسخنرانی</u>** فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی باهم گفتگو کرده به نتیجه برسند. در ضمن از هر گروه یک نفر همه نظریات گروه خود را یادداشت کرده و آن را در برابر صنف به نوبت بخوانند. و از شاگردان خواسته شود تا قسمت‌های دیگر این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند.	• با دقت به خوانش درس گوش فرا داده، طرز تلفظ درست واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به نوبت به پرسش‌های طرح شده پاسخ می‌گویند. • گوش فرا می‌دهند. • به نوبت متن بخش آیین انشا و نگارش را می‌خوانند. • طبق هدایت فعالیت‌های گروهی را اجرا نموده و از هر گروه یک نفر نتیجهٔ بحث گروه خود را به دیگران بیان می نماید.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از تشریح و توضیح معنای واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه کنید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ بگویید. در ضمن به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه کنید؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری، طرح چند پرسش از متن درس ساعت قبل به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	• ادای احترام، پاسخ به حاضری • پاسخ به پرسش‌های معلم	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**املا و نگارش:** متن زیر را خوانده و از شاگردان بخواهید تا آن را به صورت املا در کتابچه‌های شان بنگارند. ای عزیز! دامن همت به کمر بر زن و خود را از سعادت علم و عمل و تعلیم و تعلم محروم مکن که صورت ملکوتی انسان در بها و جلال و عظمت تابع مرتبهٔ علم و عمل اوست. چنانچه فرموده است«کسی که دانش آموزد و به آن عمل کند، در ملکوت به بزرگی یاد می‌شود». (اخلاق محسنی) • از یک شاگرد بخواهید تا متن املا را روی تخته با خط خوانا بنویسد و به دیگران هدایت بدهید تا اشتباهات املایی خویش را از روی تخته اصلاح نمایند. • از شاگردان بخواهید تا با در نظر داشت مفهوم تصویر کتاب و استفاده از قواعد نگارش که خوانده اند یک متن ادبی بنویسند. • از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت متن نوشته شدهٔ خویش را در مقابل همصنفان خود با آواز بلند بخواند. **خود آزمایی:** فعالیت این بخش را مطرح کرده و پرسش‌ها را از چند شاگرد بپرسید تا از تحکیم درس صورت گیرد و از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	• متن را املا می‌نویسند. • یک شاگرد متن را روی تخته می‌نویسد، دیگران اشتباهات املایی خود را از روی تخته اصلاح می‌نمایند. • در مورد تصویر کتاب یک پارچه متن ادبی می‌نویسند. • به نوبت متن نوشته شدهٔ خود را با آواز بلند می‌خوانند. • به پرسش‌های این بخش پاسخ ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	قبل از سپردن کار خانه‌گی بیت را معنی نموده و بخش‌های کار خانه‌گی را به شاگردان توضیح بدهید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیاناً نا گفته مانده باشد؛ پاسخ بدهید. درضمن به پرسش‌های نهایی شاگردان هم پاسخ ارائه دارید.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

۱- **گلستان**: کتابی است که به نثر فنی نوشته شده و اوج این نثر را نشان می‌دهد .این اثر گرانبها را سعدی در سال ۶۵۶ هجری یانیمهٔ قرن هفتم نوشته است که نقطهٔ عروج نثر فنی است. این نثر با نظم برابری می‌کند. مطالب گلستان به صورت کلی حکایت‌ها، لطایف و نکته‌های است که سعدی در زنده‌گانی خود شنیده یا دیده یا تجربه کرده، نثر آن با نظم از ابیات منفرد، قطعات، رباعیات و امثال آن آمیخته است. گلستان به هشت باب تقسیم شده است.

۱- در سیرت پادشاهان ۲- اخلاق درویشان ۳- فضیلت قناعت. ۴- فواید خاموشی ۵- عشق و جوانی ۶- ضعف وپیری. ۷- تأثیر تربیت ۸- آداب صحبت

این کتاب دارای نکات نغز: اخلاقی، اجتماعی و تربیتی است که از آثار بزرگ ادبی جهان به حساب می‌رود.

۲- جامی به غیر از بهارستان، تألیفات زیادی دارد که عبارتند از :

- دیوان اشعار؛ شامل: قصاید، مثنوی‌ها، غزلیات، ترجیعات و رباعیات؛
- مثنوی سلسلة الذهب در مطالب فلسفی، دینی و اخلاقی با حکایت و معانی عرفانی؛
- سلامان و ابسال که از قصه‌های یونان قدیم اقتباس شده و در آن معانی عرفانی ذکر گردیده است؛
- تحفة الاحرار، مثنوی عرفانی بروزن مخزن الاسرار نظامی؛
- آثار منثور او: نقد الفصوص، نفحات الانس، لوایح، شواهد النبوة، اشعة اللمعات، گلستان و رسالات.

درس دهم

رهنمای تدریس درس (حقوق زن در جامعه)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	حقوق زن در جامعه و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آگاهی از حقوق زن در جامعه
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • به حقوق زن درجامعه پی برده و بدانند که زن نیمی از پیکر جامعه را می‌سازد. • مهارت‌های خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر در آن‌ها تقویت یابد. • به ارزش و توانمندی زن در جامعه باورمند گردیده و به حقوق وی احترام قایل شوند.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل، پرسش و پاسخ، تمرین، کارگروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک ، قلم، کتابچه، کتاب

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	ادای سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری و بررسی کار خانه‌گی. از یک شاگرد بخواهید تا درس امروز را طوری معرفی کند که تشریحاتش پاسخگوی سؤال‌های آمده در چوکات مقدماتی درس باشد. پرسش‌ها داخل چوکات را از بقیهٔ شاگردان بپرسید.	• ادای احترام نموده، به حاضری پاسخ می‌دهند؛ همچنان کار خانه‌گی را جهت ملاحظه آماده می‌کنند و یک شاگرد درس جدید را معرفی می‌کند. • به صورت شفاهی پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن درس را با آواز بلند خوانده و در مورد واژه‌ها و مفاهیم مشکل توضیحات لازم ارائه نمایید. • از شاگردان بخواهید تا درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های مشکل را بیرون نویس نمایند. • پرسش‌هایی را مطرح کنید تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید. • از چند شاگرد بخواهید تا یک، یک پاراگراف متن درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • معنای واژه‌های مشکل را برای شاگردان توضیح نمایید.	• گوش فرا داده و متوجه توضیحات درس می‌شوند. • متن درس را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل را بیرون نویس می‌نمایند. • به پرسش‌ها به طور شفاهی پاسخ می‌دهند. • به نوبت یک یک پاراگراف متن درس را در مقابل همصنفان خود می‌خوانند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی را که زیر عنوان«توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید، در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه کنید؛ همچنان سؤال‌هایی را که شاگردان مطرح نکرده اند مطرح نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، گرفتن حاضری، سؤال از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس قبلی.	• سلام، احوال‌پرسی و پاسخ به حاضری. • گوش فرا می‌دهند و جواب می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین انشا و نگارش)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل بخش (بیاموزیم) را بخوانید، واژه‌ها و جمله‌ها را واضح تلفظ نمایید. • مفاهیم بخش (بیاموزیم) را از شاگردان به نوبت بپرسید. متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش»را خوانده و در مورد توضیحات لازم ارائه نمایید. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا متن درس را با آواز بلند بخوانند و در مورد توضیحات بدهند. • **کار گروهی و سخنرانی:** فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی با هم گفتگو کنند و در جریان اجرای فعالیت، خود مشاهد و مشوق شاگردان باشید. قسمت‌های دیگر این بخش را شاگردان مطابق به هدایت کتاب شان اجرا کنند.	• به دقت گوش فرا می‌دهند. • به صورت شفاهی پاسخ می‌گویند. • گوش داده، نکات مبهم را با توضیح آن یادداشت می‌نمایند. به نوبت متن درس را می‌خوانند. مطابق به هدایت کار گروهی را انجام می‌دهند. • از هر گروه یک شاگرد به نوبت نتیجهٔ بحث گروه خود را به دیگران می‌گوید.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از تشریح و توضیح معنای واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را ارائه نمایید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ داده شده؛ در ضمن به پرسش‌های نهایی شاگردان پاسخ مناسب ارائه کنید. سپس خاتمه درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۵) دقیقه	• سلام، احوال‌پرسی، پاسخ به حاضری و برخی از پرسش‌ها	سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری، سؤال از برخی مفاهیم درس گذشته.	**بخش مقدماتی**
(۳۵) دقیقه	• املا می‌نویسند. • سپس یک شاگرد متن را با خط خوانا روی تخته می‌نویسد. دیگران از روی تخته اشتباهات املایی خود را اصلاح می‌کنند. • در مورد تصویر فکر نموده در رابطه متن کوتاهی می‌نویسند. • به اساس نوبت متن نوشتهٔ خود را می‌خوانند. • به پرسش‌ها به صورت شفاهی پاسخ می‌گویند.	**املا و نگارش:** درس را با نام خدای بزرگ آغاز کنید از شاگردان بخواهید تا متن زیر را به صورت املا در کتابچه‌های شان بنویسند. حکایت: پادشاهی از حکیمی نصیحت طلب کرد، حکیم گفت: از تومسألهٔ بپرسم، بی نفاق جواب گوی. زر را (دوست می‌داری) یا خصم را؟ گفت: زر را. گفت: چونست که آن را دوستر می‌داری یعنی زر را اینجا می‌گذاری و آنچه دوست نداری یعنی خصم را با خود می‌بری؟ پادشاه بگریست و گفت نیکو پندی دادی که همه پندها درین درجست. (بهارستان جامی) • به شاگردان هدایت بدهید تا با استفاده از تصویر کتاب یک متن ادبی بنویسند و در آن قواعد نگارشی را که تا حال خوانده اند در نظر گیرند. • از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهید تا متن نوشتهٔ خود را با آواز بلند بخوانند. در این فعالیت به شاگردان ضعیف و دیر آموز وقت بیشتر داده شود و مورد تشویق و همکاری قرار بگیرند. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح نمایید، تا از یک‌سو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از سوی دیگر از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	**قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)**
(۳) دقیقه	کار خانه‌گی شاگردان را مطابق به هدایت کتاب به آن‌ها بسپارید.		**کار خانه‌گی**
(۲) دقیقه	• در این قسمت به مواردی که احیاناً ناگفته مانده پاسخ بدهید، در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه کنید؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن**

معلومات اضافی

۱- قبل از ظهور دین مبین اسلام، زن حکم یک متاع را داشته و وجود آن بی ارزش شناخته می‌شد؛ چنانکه قبایل عرب دختران خود را زنده به گور می‌کردند و تولد دختر در بین این اقوام حادثهٔ غمناک تلقی می‌شد. در بین قبایل عرب دورهٔ جاهلیت، زنان حق میراث نداشتند؛ ولی با طلوع دین مبین اسلام، زن ارزش، مقام، شخصیت، کرامت انسانی و حقوق مشروع خود را به دست آورد و رسوم ظالمانهٔ غیر انسانی مردود شناخته شد. با ظهور دین مبین اسلام زن وارد یک مرحلهٔ نوین زنده‌گی گردید.

دین مبین اسلام مهم‌ترین مسؤولیت زن را بنده‌گی خدای یگانه معرفی می‌کند. مبرهن است که زن و مرد در عرصهٔ عبادت و پرستش باهم مساوی اند؛ چون بنده‌گی مسبوق به مملوکیت است و مسلماً زن و مرد مملکوک آفریده‌گارهستی اند، از این رو دین مبین اسلام جامهٔ بنده‌گی بر اندام زن و مرد مساویانه بریده و ذره یی تفاوت در این خصوص به ملاحظهٔ نمی رسد؛ پس مسؤولیت‌هایی که خداوندﷻ مردان را بدان مکلف ساخته، درست همان مسؤولیت‌های است که زنان بدان‌ها ماموریت یافته اند؛ اما منبع حقوق زن در اسلام، همانا انسان بودن زن است که خداوندﷻ بدو ارزانی داشته همانگونه که تساوی مرد و زن در عبودیت، مسؤولیت‌های مساویانه را در پی دارد. اگر در برخی عرصه‌های حقوقی اسلام، تفاوتی درمیان حقوق زن و مرد به ملاحظه می‌رسد، علت آن به جنسیت بر نمی گردد؛ بلکه در بسا از مسایل که ظاهراً متفاوت دیده می‌شود؛ از آن روی است که مسؤولیت‌های مالی مرد نسبت به زن بیشتر می‌باشد. یکی از نشانه‌های ارجگذاری اسلام به زن این است که خداوند عزوجل همان گونه که بر وی واجبات و مسؤولیت‌های مقرر داشته، او را از حقوقی نیز بهره مند ساخته است، به دلیل این فرمودهٔ خداوند ﷻ (وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِی عَلَیْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ) (البقره ۲۲۸)

ترجمه: « زنان همان حقی را بر مردان دارند که مردان بر آنان دارند».

پس زنان دارای حقوقی اند که این حقوق به دو بخش تقسیم گردیده است:

۱- حقوق عامه: حقوق عامه حقوقی است که شریعت اسلامی برای عموم زنان بدون در نظر داشت حالت مدنی ، از آن جمله: حق حیات که پایه و منبع سایر حقوق و مایهٔ هستی کلیه فعالیت‌های انسان به شمار می‌رود.

۲- حق تساوی: زن و مرد بر اساس وحدت بشری، در اصل تحمل مسؤولیت‌ها وبهره مندی از حقوق باهم مساوی اند؛ اما تفاوت‌های حقوقی زن و مرد با توجه به متفاوت بودن، توانایی‌ها، ظرفیت‌ها، استعدادها، و عرصه‌های کاری طرفین می‌باشد، بنابر این تساوی در کلیات بر محور مشترکات بشری زن و مرد می‌چرخد؛ اما تفاوت‌های تطبیق و تفصیلی تکیه بر حکمت الهی دارد که جهان را در قالب تفاوت در توانایی‌ها و تنوع در ویژه‌گی‌ها و استعدادها آراسته است.

اما تفاوت‌های زن و مرد در عرصه‌های: شهادت، میراث، سرپرستی خانواده پست ریاست دولت، قضا و برخی احکام جزئی دیگر، بر پایهٔ مطلق برتری انسانی مرد بر زن، استوار نیست، که گویا نزد خداوندﷻ مقام مرد نسبت

به زن مکرم‌تر و مقرب‌تر است؛ زیرا هرکس چه مرد و چه زن به میزان پرهیزگاریش در پیشگاه خداوندﷻ مقام و منزلت دارد؛ چنانکه خداوندﷻ می‌فرماید: (ان أکرمکم عند الله أتقاکم)

(الحجرات آیه ۱۳) ترجمه: گرامی ترین شما در نزد خدا متقی ترین شماست.

۳- حقوق مدنی: زن دارای حق ملکیت داد و ستد، اجرای معاملات، روابط تجارتی و غیره است. دین اسلام بر استقلالیت زن از مرد در بهره مندی از حقوق مدنی تأکید دارد و از آنجایی‌که زن و مرد مساویانه حق ملکیت دارند، منابع ملکیت هر دو نیز یک‌سان می‌باشد، منابع ملکیت عبارت اند از: احراز مباحات، عقود مالی، زاده ملکیت میراث بخشش و صدقات این‌ها برای مرد و زن یک‌سان منابع تملک به شمار می‌روند.

۴- حقوق سیاسی زن: اسلام هیچگاه مانع فعالیت‌های سیاسی زنان نگردیده و در چوکات مقررات شرعی مانند دیگر فعالیت‌ها می‌توانند در مسایل سیاسی اشتراک داشته باشند و نیز حق اشتراک در فعالیت‌های اجتماعی به آن‌ها اعطا نموده است و همچنان فعالیت‌های علمی و فرهنگی و اشتراک در محافل عروسی و حق انتخاب همسر و استفاده از میراث را جایز شمرده که نباید نا آگاهانه عرف و عنعنات ناپسند را با مسایل اسلام در آمیخت حق و حقوق شرعی زنان را با تعصبات ناآگاهانه پایمال نمود.

*- برای از دیاد معلومات در این رابطه می‌توانید کتاب زیر را مطالعه نمایید:

۱- زن افغان از موقعیت شرعی تا واقعیت اجتماعی.

درس یازدهم

رهنمای تدریس درس (کوشش و کامیابی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	کوشش و کامیابی، آیین انشا و نگارش
هدف کلی	تفهیم سعی و کوشش در راستای رسیدن به کامیابی و مقدمه نویسی در نگارش
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • شاگردان بدانند که زنده‌گی آن‌ها نیازمند کار وکوشش و زحمت‌کشی است. • شاگردان بتوانند سعی وتلاش را جزء شخصیت خود بسازند. • به نتایج مثبت سعی و کوشش باورمند شوند.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل، خواندن و نوشتن، پرسش و پاسخ تمرین، کارگروهی و کاری انفرادی.
مواد و لوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک ، قلم، کتابچه، کتاب

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، ایجاد ارتباط عاطفی باشاگردان، گرفتن حاضری و بررسی کار خانه‌گی. ازیک شاگرد بخواهید درس امروز را، طوری معرفی کند.که همهٔ سؤال‌های آمده در چوکات مقدماتی درس را در خلال تشریحات خویش جواب دهد. پس از پایان معرفی پرسش‌های داخل چوکات را از بقیهٔ شاگردان بپرسید.	• ادای احترام نموده، به حاضری پاسخ می‌گویند و کار خانه‌گی را جهت ملاحظه آماده می‌کنند. یک شاگرد درس جدید را معرفی می‌کند. به نوبت به پرسش‌ها پاسخ می گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس را با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز نموده و تا پایان ادامه دهید؛ همچنان واژه‌ها و ابیات شعر را به صورت واضح تلفظ نمایید. • سپس شعر را معنی نموده و مفهوم کلی آن را به شاگردان توضیح نمایید. • از چند شاگرد بخواهید که به نوبت هر کدام یک بیت شعر را با آواز بلند بخوانند و معنی کنند. • واژه‌های مشکل را توضیح نمایید.	• به دقت گوش فرا می‌دهند. • به مفهوم شعر گوش فرا می‌دهند. • چند شاگرد به نوبت شعر را با آواز بلند می‌خوانند و معنی می نمایند. • معنای واژه‌ها را یادداشت می‌نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی را که زیر عنوان«توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به موارد که ناگفته مانده، پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نموده؛ همچنان سؤال‌هایی را که شاگردان مطرح نکرده اند، خود مطرح نماید؛ پس از آن ختم درس وخداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و گرفتن حاضری. • طرح سؤال از درس ساعت قبلی.	• ادای احترام نموده، به حاضری پاسخ می‌دهند. • به پرسش‌ها جواب می‌دهند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین انشا و نگارش)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: متن کامل بخش بیاموزیم را باصدای بلند طوری بخوانید که همه بتوانند آن را بشنوند. • از چند شاگرد بخواهید تا مفاهیم این بخش را به نوبت بیان کنند. • سپس متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش» خوانده شود و در مورد توضیحات لازم به شاگردان ارائه گردد. • از چند شاگرد بخواهید تا متن آیین انشا و نگارش را با آواز بلند به نوبت بخوانند. **کار گروهی و سخنرانی:** فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی گفتگو کرده و به نتیجه برسند و نمایندهٔ هر گروه نتیجه را به دیگران بیان کند. • به شاگردان هدایت دهید تا در رابطه به راه‌های دست یافتن به کامیابی در مقابل صنف سخنرانی نمایند.	• به خواندن درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت مفاهیم بخش بیاموزیم را بیان می‌کنند. به خوانش و توضیحات گوش فرا می‌دهند. • متن آیین انشا و نگارش را به نوبت با آواز بلند می‌خوانند. مطابق به هدایت کار گروهی را انجام می‌دهند. • به نوبت در مقابل صنف سخنرانی می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از تشریح و توضیح معنای واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه دارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده؛ در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه کنید؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری. طرح چند سؤال در مورد آیین انشا و نگارش و متن درس روز اول.	• ادای احترام نموده و به پرسش‌ها به گونهٔ شفاهی پاسخ ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم فعالیت‌ها	درس جدید را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل ذیل را تطبیق نمایید: **املا و نگارش:** متن زیر را با آواز بلند بخوانید و از شاگردان بخواهید تا آن را به صورت املا در کتابچه‌های شان بنویسند. حکایت از یکی حکما شنیدم که می‌گفت: هرگز کسی به جهل خویش اقرار نکرده است؛ مگر آن‌کس که چون دیگری در سخن باشد؛ همچنان نا تمام گفته سخن آغاز کند. سخن را سرست ای خردمند وبن میاور سخن در میان سخن خداوند تدبیرو فرهنگ وهوش نگوید سخن تا نبیند خموش (گلستان سعدی) از یک شاگرد بخواهید تا صورت درست متن املا را روی تخته بنویسد و از دیگران بخواهید تا اشتباهات املایی خویش را از روی تخته اصلاح نمایند. به شاگردان هدایت دهید تا در مورد تصویری که در کتاب آمده است، فکر نموده و به ارتباط مفهوم آن یک متن ادبی بنویسند. از چند شاگرد با در نظر داشت وقت بخواهید تا متن نوشتهٔ خود را در مقابل صنف بخوانند. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم درس صورت گیرد و نیز از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	• آمادهٔ نوشتن املا می‌شوند. • یک شاگرد صورت درست متن را روی تخته می‌نگارد دیگران اشتباهات املایی خود را اصلاح می‌نمایند. • در مورد مفهوم تصویر، متن ادبی مینگارند. • به نوبت متن نوشتهٔ خویش را در مقابل صنف می‌خوانند. پرسش‌ها را به صورت شفاهی پاسخ می‌گویند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	بیت را نخست معنی نموده و بعد کار خانه‌گی شاگردان را به آن‌ها بسپارید.		(۲) دقیقه
پرسش‌های به شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیاناً ناگفته مانده، پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه کنید، پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

۱- مثنوی مولانا جلال الدین محمد بلخی مهم‌ترین و معروف‌ترین اثر منظوم عرفانی است که در بحر رمل مسدس محذوف یا مقصور سروده شده، که دارای شش دفتر و بیست و شش هزار بیت می‌باشد. این مثنوی از زمان سروده شدن تا اکنون همواره مورد مطالعه و ترجمهٔ خاص علاقه‌مندان تصوف و عرفان اسلامی و اندیشه‌های عرفانی و حکمی بوده است و برآن شرح‌های متعدد نگاشته اند.

کتاب مثنوی شامل حکایت‌های مسلسل منظومی است که آن عارف بزرگ از نقل آن‌ها نتایج: عرفانی، اخلاقی و دینی منظور داشته است و برای تأیید و اثبات هر مطلب احادیث، اخبار و آیات متبرک قرآن‌کریم را ذکر نموده است.

۲- تصوف: عبارت است از ریاضت نفس و مجاهدت برای تبدیل اخلاق رذیله به اخلاق جمیله. شیخ جنید بغدادی تصوف را چنین تعریف می‌نماید: تصوف یعنی بیرون آمدن از هر خوی بد و داخل شدن به هر خوی خوب. تصوف در نظر و عمل دارای سه عنصر مشخص می‌باشد و آن سه شاخه یی است که به واسطهٔ تعلیمات اسلامی به وجود آمده است. در این سه عنصر؛ به اعتبار قدامت زمان قرن‌های هفتم و هشتم میلادی عنصر نخست، عزلت گزینی زهد و دریافت است.

۳- عرفان یک پدیدهٔ اجتماعی است که پایه‌های آن را احساس و عاطفهٔ انسانی می‌سازد و آنچه در عرفان مطرح است، روح و روان آدمی است و بس.

عرفان را محققان گوناگون تعریف کرده اند، از جمله عرفان آموزش متضادی است که جهات مثبتی؛ مانند، آزاد اندیشی، مناعت نفس، بی اعتنایی به ظواهر، وارسته‌گی روحی و بصارت عمیق‌تر در مسایل را دارا می‌باشد.

رهنمای تدریس درس (ابوالفضل بیهقی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ابوالفضل محمد بیهقی و آیین انشا و نگارش (چگونه متن را آغاز کنیم؟)
هدف کلی	آشنا ساختن شاگردان با نثر نویسان و مؤرخان متقدم زبان و ادب دری از جمله ابوالفضل بیهقی
• اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • با شخصیت نویسنده و مؤرخ مشهور ابوالفضل محمد بیهقی آشنا شده و در مورد نثر کتاب تاریخ بیهقی آگاهی حاصل نموده و مفهوم آن را بدانند. • توانایی تشخیص و تباین شکلی و محتوایی ادبیات کهن و معاصر و چهره‌های ادبی و فرهنگی تقویت گردد. • به اهمیت تاریخ نگاری پی برده به مطالعهٔ آن آثار علاقه‌مندی پیدا نمایند.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل، خواندن و نوشتن، پرسش و پاسخ، تمرین و کار گروهی
مواد و لوازم ممد درسی	کتاب، تخته، تباشیر، قلم، کتابچه و در صورت امکان کتاب تاریخ بیهقی

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، برقراری ارتباط عاطفی با شاگردان، اخذ حاضری و بررسی کار خانه‌گی درس گذشته. • از چند شاگرد بخواهید تا درس را طوری معرفی کند که تشریحاتش پاسخگوی همه سؤال‌های آمده در چوکات مقدماتی درس باشد. • سپس همین سؤال‌های را از چند شاگرد دیگر بپرسید.	• ادای سلام و احترام نموده به حاضری پاسخ می‌گویند و کار خانه‌گی را جهت ملاحظه آماده می‌سازند. • یک شاگرد درس را معرفی می‌نماید.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس را با آواز بلند بخوانید، کلمه‌های آن را و واضح تلفظ نموده و بعد از خوانش درس، ابتدا تمام درس را تشریح نموده و بعداً مفاهیم مشکل را روی تخته بنویسید و توضیح دهید. • از شاگردان بخواهید تا متن کامل درس را به طور خاموشانه بخوانند و واژه‌های مشکل را بیرون نویس نمایند. • از چند شاگرد با نوبت بخواهید تا یک، یک پارگراف متن درس را در مقابل همصنفان خود با آواز بلند و مناسب بخوانند. در این فعالیت به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. • سپس معنای واژه‌های مشکل را برای شاگردان توضیح نمایید. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید.	• گوش فرا داده و متوجه تلفظ می‌شوند و مفاهیم مشکل را در کتابچه‌های شان یادداشت می‌نمایند. • متن درس را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل را بیرون نویس می‌نمایند. • به نوبت متن درس را یک، یک پاراگراف می‌خوانند. • به توضیحات گوش می‌کنند. • به نوبت به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی را که زیر عنوان((توضیحات)) پایان متن اصلی آمده است، توضیح و تشریح نموده، مفاهیم کلی و اساسی و خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ داده در ضمن به سؤال‌های شاگردان جواب بدهید و بعد از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• بعد از ادای سلام و احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه‌های درس ساعت قبلی. • تکرار بعضی از سؤال‌ها و خلاصهٔ درس ساعت قبلی صورت گیرد.	• سلام و ادای احترام نموده، به حاضری جواب می‌دهند. • پاسخ به سؤال‌ها طرح شده.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر را تطبیق کنید: • مطالب بخش (بیاموزیم) را با آواز بلند خوانده و واژه‌ها و جمله‌های را واضح تلفظ نمایید. • سپس مفاهیم این بخش را مطرح کرده و جواب شاگردان را دریافت کنید. • متن کامل بخش آیین انشا و نگارش را خوانده و توضیح نمایید. • از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهید تا متن کامل درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • **کارگروهی و سخنرانی:** فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی باهم گفتگو کنند. • نمایندهٔ هر گروه نتیجهٔ بحث شان را به دیگران بیان نماید.	• متوجه خواندن درس شده، به تلفظ واژه‌ها دقت می‌نمایند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند. • به نوبت متن درس را با آواز بلند می‌خوانند. • در گروه‌های خود در مورد شخصیت ابوالفضل بیهقی و اهمیت تاریخ آن گفتگو نموده نمایندهٔ هر گروه نتیجهٔ بحث را به دیگران بیان می‌نماید.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از تشریح و توضیح واژه‌های مشکل خلاصهٔ درس و نتیجهٔ آن را به شاگردان ارائه نمایید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های نهایی که از طرف شاگردان طرح می‌شود جواب مناسب ارائه دارید. بعد از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح سؤال‌های از متن درس گذشته به گونه شفاهی	• بعد از ادای سلام به حاضری جواب می‌دهند. • پاسخ‌های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس فعالیت‌ها	**بسم الله الرحمن الرحیم** **<u>املا و نگارش:</u>** متن زیر را با آواز بلند و با تأمل بخوانید تا شاگردان در کتابچه‌های خود آن را املا بنویسند. حکایت: بازرگانی را هزار دینار خسارت افتاد پسر را گفت: نباید که این سخن با کسی در میان نهی؛ گفت: ای پدر! فرمان تراست نگویم؛ و لیکن خواهم مرا بر فایدۀ این مطلع گردانی که مصلحت در نهان داشتن چیست؟ گفت تا مصیبت دو نشود، نقصان مایه و دیگر شماتت همسایه. مگوی اندوه خویش با دشمنان که لاحول گویند شادی کنان *گلستان سعدی* • به شاگردان هدایت بدهید تا با در نظر داشت مفهوم تصویر کتاب(قلعۀ تاریخی بست) و به کار بردن آنچه از آیین انشا و نگارش آموخته اند، یک متن ادبی بنویسند. • به یک شاگرد هدایت بدهید تا متن نوشته شدۀ خود را به دیگران بخواند. • **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک سو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از سوی دیگر از یاد گیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	• متن را در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند. • یک شاگرد متن را روی تخته می‌نویسد و دیگران اشتباهات املایی خود را از تخته اصلاح می‌کنند. • با در نظر داشت آنچه از تصویر کتاب استنباط کرده اند متن ادبی می‌نویسند. • طبق هدایت عمل می‌کنند. • به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ ارائه می‌دارند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه‌گی	• قبل از سپردن کار خانه‌گی شعری که در این بخش کتاب آمده معنا نمایید .		(۳) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	• در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که ناگفته مانده باشد پاسخ بگویید. در ضمن به سؤال‌های آخری شاگردان جواب‌های مناسب ارائه کنید. پس از آن اعلام ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

۱- **نثر:** در لغت به معنای پراکندن و افشاندن و در اصطلاح ادب به معنی سخنی است که مقید به وزن و قافیه نباشد.

نثر چون از قید وزن و قافیه و بحرهای عروضی، همچنین در اغلب موارد از تخیلات شاعرانه خالی است، وسعت میدان آن برای بیان هر گونه فکری مناسب‌تر از کلام منظوم است و شاید به همین دلیل باشد که انواع علوم بشری و اندیشه‌های فلسفی، دینی، سیاسی، تربیتی، و اجتماعی در قالب نثر به رشتهٔ تحریر در آمده است. نثر به انواع زیر تقسیم گردیده است:۱- نثر ساده (مرسل) ۲- نثر مصنوع (متکلف) ۳- نثر فنی و مشکل ۴- نثر شکسته(محاوره) ۵- نثر بینابین

کتاب تاریخ بیهقی به نثر بینابین نوشته شده است این نوع نثر، نثر منشیان و دبیران عهد غزنوی است که در پایان دورهٔ نثر مرسل و آغاز نثر فنی به فاصلهٔ نیم قرن ظاهر می‌شود؛ همچنان این نثر ساده‌گی و قوت نثر مرسل را داشته و هم نشانه‌های از آمیخته‌گی نظم و نثر و ورود لغات عربی و آیات و احادیث نثر فنی را به همراه دارد که تاریخ بیهقی، سیاستنامهٔ نظام الملک، قابوسنامهٔ عنصر المعالی از این جمله اند.

۲- تاریخ بیهقی مرکب از سی فصل بوده که در مورد اوضاع سلاطین آل ناصر یا سلسلهٔ غزنویان نوشته شده که قسمت زیاد این کتاب در اثر حملهٔ مغول از بین رفته است و فقط شش جلد آن در شرح سلطنت و وقایع زمان سلطان مسعود باقی است، این کتاب در آغاز به نام تاریخ ناصری خوانده شده است که دو احتمال برای نام گذاری آن وجود دارد یکی این‌که لقب سبکتگین (پدر محمود غزنوی) که الناصر الدین است و کتاب، در مورد فرزندان و خاندان او نوشته شده است و دیگر این‌که لقب سلطان مسعود ناصر الدین الله بوده است. به هر حال کتاب به نام‌های دیگری نیز نامیده شده است که عبارتند از: تاریخ آل ناصر، تاریخ آل سبکتگین، جامع التواریخ و سر انجام تاریخ بیهقی.

۳- **قلعهٔ بست:** یکی از آثار تاریخی کشور می‌باشد که در لشکرگاه مرکز ولایت هلمند موقعیت دارد. قدامت تاریخی این قلعه به چند هزار سال می‌رسد. طاق بست که هنوز هم پابرجاست در پای بالاحصار بست قرار داشته و یکی از شهکارهای هنر اسلامی افغانستان می‌باشد که در دورهٔ غزنوی در قرن چهارم بنا یافته است. در زمان احمد شاه بابا مقر اردوی وی بود. در مجاورت آن تعمیرات نظامی برای افسران عالی رتبه و جای بود و باش برای سپاهیان اردو اعمار گشته بود. این مرکز بزرگ نظامی در دورهٔ حکومت تیمورشاه هم از حیثیت کامل نظامی بر خوردار بود که بعداً در اثر خانه جنگی‌ها بر ماهیت نظامی شهر لشکرگاه صدمه وارد شد و تخریب گردید.

رهنمای تدریس درس (موزیم ملی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	موزیم ملی و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی با موزیم ملی و آموختن شرح و بسط موضوع در نگارش
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • با موزیم ملی و آثار آن آشنا شوند و از بخش آیین انشا نگارش(شرح وبسـط موضـوع) را بیاموزند. • مهارت‌های خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر در آن‌ها تقویت گردد. • به ارزش آثار تاریخی و اهمیت آن در زنده نگهداشتن فرهنگ علاقه‌مند شوند.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل، خواندن و نوشتن، پرسش و پاسخ ،تمرین و کار گروهی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک ، قلم، کتابچه، کتاب در صورت امکان تصویر چند موزیم مشهور جهان

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری، ملاحظهٔ کار خانه‌گی. • از یک شاگرد بخواهید تا درس جدید را طوری معرفی کند که تشریحاتش پرسش‌های مقدماتی درس را پاسخ بدهد. از چند شاگرد پرسش‌های داخل چوکات بخش مقدماتی درس را بپرسید.	• ادای سلام نموده به حاضری پاسخ می‌دهند. • کار خانه‌گی خویش را ارائه نموده نام تاریخ نگاران معاصر را می گویند. • یک شاگرد درس را معرفی می کند. • به نوبت به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	درس جدید را با نام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • درس را با آواز بلند و مناسب خوانده واژه‌ها و جمله‌ها را شمرده تلفظ نموده؛ سپس مفاهیم مشکل را تشریح نمایید. • هدایت بدهید تا شاگردان متن درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های مشکل را بیرون نویس نمایند. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا یک، یک پاراگراف متن درس را بخوانند. • معنای واژه‌های مشکل درس را برای شاگردان توضیح نمایید.	• متن درس را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل را در کتابچه‌های خود بیرون نویس می نمایند. • به نوبت یک پاراگراف درس را می‌خوانند. • نکات مهم درس را یادداشت می کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی را که زیر عنوان «توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید؛ همچنان سؤال‌های را که شاگردان نپرسیده باشند طرح نمایید و بعداً ختم درس		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• با ادای سلام، احوال‌پرسی دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان و از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس ساعت قبل پرسش‌هایی را مطرح کنید.	• شاگردان ادای احترام نموده، به حاضری پاسخ می‌دهند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل بخش (بیاموزیم) را خوانده، واژه‌ها را واضح تلفظ نمایید. • مفاهیم این بخش را شماره به شماره از شاگردان بپرسید. • متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش» را با آواز بلند و مناسب خوانده و آن را توضیح و تشریح نمایید. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا متن را با آواز بلند در مقابل همصنفان خود بخوانند. • از یک شاگرد بخواهید تا درس راتشریح نماید. **کار گروهی وسخنرانی** فعالیت این بخش را مطابق به دستور کتاب اجرا کنید. در جریان فعالیت‌های شاگردان را به صورت عموم زیر نظر داشته باشید.	• به خواندن درس به دقت گوش داده و متوجه طرز تلفظ واژه‌ها می‌گردند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند. • متوجه خوانش متن و تشریح درس می‌گردند. • به نوبت متن را می‌خوانند. یک شاگرد درس را تشریح می‌کند. • فعالیت‌های این بخش را مطابق به هدایت انجام می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح و توضیح معنای واژه‌های مشکل خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه کنید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید. در ضمن به پرسش‌های شاگردان پاسخ ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری. طرح سؤال‌هایی در بارۀ متن درس گذشته به گونۀ شفاهی.	• ادای سلام نموده به حاضری جواب می‌دهند. • به سؤال‌های پاسخ‌های متفاوتی ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم (فعالیت‌ها)	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر را تطبیق نمایید: **امـلا و نگـارش:** متن زیر را خوانده، به شاگردان هدایت دهید تا آن را به صورت املا در کتابچه‌های خود بنویسند. سکندر از ارسطو پرسید که در باب فلان گنهکار چه میگویی؟ گفت: ای ملک! اگر گناه نبودی صفت عفو که بهترین فضیلتی است از کسی ظاهر نشدن. پس گناه آیینۀ عفوست و گنهکار سبب ظهور آن صفت شده در بارۀ او باید که این معنی به ظهور رسد.(اخلاق محسنی) • به شاگردان هدایت بدهید تا با استفاده از تصویر این بخش متن ادبی بنویسند. • از یک شاگرد بخواهید تا متن نوشته شدۀ خود را در مقابل همصنفان خود بخواند. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید تا از یک‌سو تحکیم درس صورت گیرد و از سوی دیگر از یاد گیری شاگردان اطمینان حاصل کنید.	• با رعایت قواعد نشانه گذاری در کتابچه‌های شان املا می‌نویسند. • یک شاگرد متن را روی تخته می‌نگارد و دیگران اشتباهات خود را اصلاح می‌نمایند. • با استفاده از تصویر یک متن ادبی کوتاه می‌نویسند. • یک شاگرد متن نوشته شده را میخواند. • به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	قبل از سپردن کار خانه‌گی شعری که در این بخش آمده معنا و مفهوم آن را توضیح بدهید؛ سپس کار خانه‌گی را به شاگردان بسپارید.		(۲) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیاناً نا گفته مانده باشد پاسخ بدهید و در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید، پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

حفریات: جمع حفریه به معنا کاوش‌ها.

یونان و باختر: سکندر مقدونی (۳۲۶ تا ۳۵۶ ق. م) پس از قتل پدرش فلیپ دوم در سال ۳۲۶ ق. م بر اریکۀ سلطنت یونان تکیه زد.

اندیشه‌های سیاسی نظامی پدر را ادامه داد و در لشکر کشی‌ها موفقیت‌های زیادی را نصیب شده و بدین وسیله بخش اعظم جهان را به تصرف خود در آورد. در این لشکر کشی‌ها او حکومت اشکانی را شکست داد و بعد راهی هندوستان گردید. زمانی که در ۱۳ جون ۳۲۳ ق.م اسکندر مقدونی در گذشت قلمرو پهناور امپراتوری او میان سرداران و همکاران نزدیکش تقسیم گردید. باختر که در زمان وی به وسیلۀ ارتابازوس و انیتاس اداره می‌شد. در این دوران از دایرۀ منازعات کنار ماند تا سر انجام در ۲۵۰ ق.م دیودوتس diodouts یا دیودوت به تأسیس دولت مستقل در باختر (بلخ) پرداخت که در تاریخ به نام یونان و باختر یاد می‌گردد. این دولت حدود دوصد سال پابرجا بود. از روی مسکوکات و پارۀ اسناد دیگر تا کنون ۳۶ تن از حکمرانان این دودمان شناخته شده اند؛ سپس به دست کوشانی‌ها منقرض گردید.

کوشانی‌ها: (کوشانی) به صورت‌های مختلف چون کوشانا، کهوشانا، کیوشانا که نمایندۀ تلفظ آریایی است و کورسفو، کوونو، کورانو که نمایندۀ تلفظ یونانی است (و در کتب اسلامی به صورت کوشان آمده است) به گمان اغلب از قوم تخار بوده که از قرن اول میلادی تا سده‌های چهارم و پنجم میلادی به حیث دولت بزرگ به سر زمین‌های پهناور سند تا ماورء النهر و هندوستان غربی حکمروایی داشتند. دربارۀ نژاد کوشانیان نظریه‌های گوناگون وجود دارد؛ اما بیشتر دانشمندان آن‌ها را آریایی نژاد می‌دانند.

عصر کوشانیان را به سه دوره تقسیم کرده اند: کوشانیان بزرگ، کوشانیان خورد یا کیداری و رتبیل شاهان، کوشانیان بزرگ از قرن اول میلادی حکمروایی داشتند، آخرین شاه آن«واسودوا در سال ۲۲۰ م به دست شاپور اول برافتاد و در ۲۵۸ هجری کوشانیان به وسیلۀ یعقوب لیث صفار منقرض گردید».

اما رتبیل شاهان تا دوران سلطنت غزنویان و یمین الدوله محمود در بخشی از مناطق، منجمله کابل حکمروایی داشتند.

معروف‌ترین حکمروایان این طایفه: کنیشکا و پسرش هویشکا است.

منابع و مأخذ

جغرافیای تاریخی افغانستان

رهنمای تدریس درس (خاطرهٔ یک معلول)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	خاطرهٔ یک معلول و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	رعایت حق معلولین در جامعه و نگارش، نتیجه‌گیری
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • شاگردان بدانند که همه انسان‌ها یک‌سان حق زنده‌گی دارند و با انسان‌های معلول نباید به چشم حقارت نگریسته شود و از بخش انشا و نگارش نوشتن نتیجه‌گیری را فرا گیرند. • مهارت‌های: خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر در آن‌ها تقویت گردد. • به رعایت حقوق معلولین در جامعه باورمند شوند.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل خواندن و نوشتن پرسش و پاسخ تمرین و کارگروهی
مواد ولوازم ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، قلم، کتابچه و ....

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، گرفتن حاضری، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان. • اخذ حاضری و بررسی کار خانه‌گی • از یک شاگرد بخواهید تا در پیش روی صنف آمده، درس جدید را معرفی کند و از چند شاگرد پرسش‌های داخل چوکات را بپرسید.	• ادای احترام نموده به حاضری جواب می‌دهند. • کارهای خانه‌گی شآن را جهت ملاحظه آماده می‌سازند. • درس جدید را معرفی می‌کند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	• درس را بانام خدای بزرگ آغاز نموده، مراحل زیر را تطبیق نمایید: • متن درس را با آواز بلند طوری بخوانید که همه شاگردان بشنوند. • سپس مفاهیم مشکل تشریح و توضیح داده شود. • از شاگردان بخواهید تا درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌هایی راکه نمی دانند، بیرون نویس نمایند. • از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت متن درس را با آواز بلند بخوانند. • معنای واژه‌های مشکل را روی تخته بنویسید و توضیح دهید.	• متوجه خوانش درس و تلفظ واژه‌ها میشوند. • به توضیحات گوش فرا داده، نکات مهم را یادداشت می‌نمایند. • درس را خاموشانه‌خوانده، واژه‌هایی را که نمی دانند بیرون نویس می نمایند. • به نوبت متن درس را با آواز بلند می‌خوانند. واژه‌ها را در کتابچه‌های شان یادداشت می‌نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متنی را که زیر عنوان«توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم اساسی درس، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید، در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان پاسخ مناسب ارائه دارید؛ همچنان پرسش‌هایی را که شاگردان مطرح نکرده اند، خود مطرح نمایید، سپس ختم درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• با ادای سلام، احوال‌پرسی، گرفتن حاضری و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، برخی سؤال‌های را از متن درس ساعت قبلی طرح کنید و از یک شاگرد بخواهید تا مفهوم درس گذشته را بیان نماید.	• ادای احترام نموده به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند. • مفهوم متن درس ساعت قبلی را بیان می‌نماید.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین و انشا و نگارش)	• درس را بانام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر را تطبیق نمایید: • متن کامل بخش (بیاموزیم) را بخوانید واژه‌ها طوری تلفظ گردد که همه بتوانند آن را بشنوند. • هر شماره از بخش بیاموزیم را از چند شاگرد به نوبت بپرسید. • متن کامل بخش آیین انشا و نگارش را بخوانید و در مورد توضیحات مناسب ارائه نموده و نتیجه را روی تخته بنگارید. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا متن کامل این بخش را تا پایان به نوبت بخوانند. **کارگروهی و سخنرانی:** فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی با هم گفتگو کرده به نتیجه برسند، در ضمن از هر گروه یک نفر نتیجهٔ بحث گروه خود رابه دیگران بگوید.	• گوش فرا می‌دهند. • به نوبت مفاهیم بخش (بیاموزیم) را یک، یک شماره می خوانند. • گوش فرا داده نکات مهم را یادداشت می‌نمایند. • به نوبت متن بخش آیین انشا و نگارش را می‌خوانند. • مطابق هدایت کار گروهی را انجام می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از توضیح و تشریح معنی واژه‌های مشکل خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید، در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• با ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و گرفتن حاضری. • از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته پرسش‌هایی را طرح کنید.	• ادای احترام نموده، به حاضری جواب می‌دهند. • به پرسش‌ها جواب می‌دهند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس فعالیت‌ها	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن زیر را با آواز بلند و مناسب خوانده، به شاگردان هدایت دهید تا آن را به صورت املا در کتابچه‌های شان بنگارند. **قطعه** چون جامهٔ چرمین شمرم صحبت نادان زیرا که گران باشد و تن گرم ندارد از صحبت نادان بترت نیز بگویم خویشی که توانگر شد و آزرم ندارد زین هر دو بتردان تو شهی را که در اقلیم باخنجر خونریز دل نرم ندارد زین هر سه بتر نیز بگویم که چه باشد پیری که جوانی کند و شرم ندارد • به شاگردان هدایت دهید تا با استفاده از تصویر کتاب متنی بنویسند. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا نوشتهٔ خود را با آواز بلند بخوانند. <u>**خود آزمایی:**</u> پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا تحکیم درس صورت گیرد و از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	• متن را در کتابچه‌های خود املا می نویسند. • یک تن از شاگردان صورت درست املایی را روی تخته می‌نویسد و دیگران اشتباهات خود را از روی آن اصلاح می‌نمایند. • در مورد تصویر متن ادبی می‌نگارند. • به نوبت نوشتهٔ خود را می‌خوانند. • به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	قبل از سپردن کار خانه‌گی به شاگردان ابیات را معنی نموده و بعد کار خانه‌گی را مطابق به هدایت کتاب بسپارید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیاناً ناگفته مانده پاسخ بدهید، در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه دارید.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

حقوق معلولین مانند دیگر انسان‌ها است چراکه خداوند ﷻ برتری انسان‌ها را در تقوا و پرهیز گاری دانسته؛ نه در چهره و رنگ، نژاد، یا معیوبیت و معلولیت؛ پس به همه بنده‌گان خداوند ﷻ لازم است که هیچ‌گاهی به معلولین با دیدهٔ حقارت ننگریسته به آن‌ها هیچ‌گونه اذیت جسمی و روحی را وارد نسازند. و تاجایی که دسترسی داشته باشند، به آن‌ها کمک و همکاری نمایند.

درس پانزدهم

رهنمای تدریس درس (حفظ محیط زیست)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	حفظ محیط زیست و تنوع در نگارش فقره‌ها و جمله‌ها
هدف کلی	شناخت محیط زیست وحفاظت آن و رعایت تنوع در نگارش فقره‌ها و جمله‌ها
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • شاگردان در مورد حفظ محیط زیست آگاهی حاصل نموده، در مورد نگارش فقره‌ها وجمله‌ها معلومات به دست آورند. • مهارت خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر در آن‌ها تقویت شود. • در مورد حفظ محیط زیست دلچسپی پیدا نمایند و در حفظ و نگهداری محیط زیست سهم بگیرند.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل، خواندن و نوشتن، پرسش و پاسخ، تمرین، کارگروهی و سخنرانی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب، در صورت امکان تصویر چند محل کثیف و یک پارک سر سبز و شاداب

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• با ادای سلام و احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و ایجاد ارتباط عاطفی با آن‌ها از یک شاگرد بخواهید تا درس جدید را طوری معرفی نماید که تشریحاتش پرسش‌های چوکات مقدماتی درس را پاسخ بدهد. • از شاگردان پرسش‌های داخل چوکات مقدماتی درس را بپرسید.	• ادای احترام نموده و به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند. • یک شاگرد درس جدید را معرفی می‌کند. • به نوبت به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر را تطبیق می‌کنید: • متن کامل درس با صدای بلند و طوری بخوانید که همه بتوانند آن را بشنوند؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش درس ابتدا کل درس و بعد مفاهیم مشکل را تشریح کنید. • از شاگردان بخواهید تا متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های مشکل را بیرون نویس کنند. • در مورد متن پرسش‌هایی را طرح کنید تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید. • از چند شاگرد بر اساس نوبت بخواهید تا متن درس را یک پاراگراف با آواز بلند بخوانند. یادداشت: در این فعالیت به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر در نظر بگیرید. • معنای واژه‌های مشکل را برای شاگردان توضیح دهید.	• به خواندن درس گوش فرا می‌دهند. • متن را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل متن را بیرون نویس می‌کنند. • به پرسش‌ها به صورت شفاهی پاسخ می‌گویند. • به اساس نوبت متن درس را یک، یک پاراگراف، با آواز بلند می‌خوانند. • به دقت گوش داده و یادداشت می‌نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی را که زیر عنوان«توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است بخوانید. پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس خلاصه گردد.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید؛ در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	•ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان. اخذ حاضری طرح چند پرسش از برخی مفاهیم درس گذشته. •ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان.	• ادای سلام، احوال‌پرسی و جواب دادن به حاضری. • پاسخ به پرسش‌ها به صورت شفاهی.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین نگارش)	• درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر تطبیق گردد: • خواندن بخش (بیاموزیم) با صدای بلند طوری که همه آن را بشنوند. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا مفاهیم این بخش را یک، یک شماره بخوانند. • متن «آیین انشا و نگارش» خوانده شود و توضیحات لازم ارائه گردد. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا متن بخش آیین انشا و نگارش را یک، یک نفر بخوانند. از یک شاگرد بخواهید تا عاداتی را که در نگارش خوش آیند نیست و در متن خوانده اند روی تخته بنگارد. **کار گروهی و سخنرانی:** فعالیت‌های این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در مورد حفظ محیط زیست از یک دیگر سؤال نمایند. - در مورد مشکلات محیطی یک یک نفر سخنرانی نمایند. - از چند شاگرد به نوبت بخواهیدکه در مورد راه‌های حل مشکلات محیطی نظریات شان را ابراز نمایند.	• به خواندن درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت مفاهیم این بخش را یک، یک شماره می‌خوانند. • گوش فرا می‌دهند. • به نوبت متن را می‌خوانند. یک شاگرد موضوع تعیین شده را روی تخته می‌نگارد. • به گروه‌ها تقسیم شده و در رابطه به حفظ محیط زیست با هم مباحثه و سؤال و جواب می‌نمایند. • به نوبت سخنرانی می‌نمایند. • فعالیت را مطابق به هدایت انجام می دهند. • نظریات خود را ابراز می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• پس از تشریح و توضیح واژه‌های مشکل خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ بدهید؛ در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری طرح چند سؤال در مورد آیین انشا و نگارش و متن درسی روز اول به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• ادای احترام نموده، به حاضری جواب می‌دهند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس فعالیت‌ها	• در س را با نام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر را تطبیق کنید: **<u>املا و نگارش</u>**: متن زیر را بخوانید و از شاگردان بخواهید تا آن را به صورت املا، در کتابچه‌های خود بنویسند. سرایت بوی بد جاهلی بر سبیل تعرض حکیمی را گفت: چرا از دهان تو بوی بد می‌آید؟ حکیم گفت: از بس معایب تو در سینه نگاه داشته ام، در نفسم سرایت کرده است. «گنجینۀ گزیده‌ها» • به شاگردان هدایت بدهید تا با استفاده از مفهوم تصویری که در کتاب درسی آمده است؛ متن ادبی بنویسند که کمتر از هشت سطر نباشد. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید تا تحکیم درس صورت گرفته و از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	• متن را املا می‌نویسند. • یک شاگرد صورت درست املایی را روی تخته می‌نویسد و دیگر ان اشتباهات شان را از روی تخته اصلاح نمایند. • در مورد تصویر متن ادبی هشت سطری می‌نویسند. • به پرسش‌ها به صورت شفاهی پاسخ ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	قبل از سپردن کار خانه‌گی بیت را معنا و به شاگردان مفهوم آن را توضیح دهید؛ سپس کار خانه‌گی را به آن‌ها بسپارید.		(۲) دقیقه
پرسش‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیاناً ناگفته مانده، پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه دارید؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

*** اهمیت حفاظت محیط زیست از دیدگاه اسلام**

پاکی محیط زیست و جلوگیری از آلوده شدن آن از اهمیت زیادی بر خوردار است؛ چنانچه دین مقدس اسلام نیز بیشتر از هر چیز به آن توجه مبذول داشته است. الله تعالی می‌فرماید:

(إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ)(بقره آیه ۲۲۲)

ترجمه: خداوندﷻ توبه کاران از گناه را دوست دارد و افرادی را که از ناپاکی‌ها می‌پرهیزند؛ دوست دارد.

و در حدیث شریف آمده است. **النظافة من الایمان**: نظافت از ایمان است. **والطهور شطرالایمان**: طهارت و پاکی جزء ایمان است؛ همچنان رسول اکرمﷺ در حدیث شریف اشاره به پاکی جسمی و معنوی انسان خطاب به صحابه می‌فرماید:«اگر در پیش روی خانهٔ یکی از شما جوی آب باشد و او در آن پنج وقت خود را بشوید. آیا در بدن آن شخص از نگاه ناپاکی چیزی باقی خواهد ماند؟ گفتند نخیر».پس این درسی است که هر گاه در محیط ماحول خود چیزی که باعث آلوده شدن محیط شده و محیط ما را مملو از ناپاکی می‌سازد، دور کنیم در خانه، شهر، محیط و ماحول ما چیزی از نگاه کثافت و آلوده‌گی محیط باقی نخواهد ماند. طوری‌که آن حضرتﷺ فرمود اند: بزرگ‌ترین شاخه از ایمان کلمه (لا اله الا الله محمد رسول الله) است و کوچک‌ترین آن دور کردن چیز اذیت کننده از راه می‌باشد، که این همه دلالت می‌کند به این که اسلام به محیط زیست پاک اهمیت زیاد قایل است. دین مقدس اسلام نه تنها دین عبادت، معاملات و حکومت داری است؛ بلکه همه جوانب زنده‌گی را در بر گرفته که یک بخش مهم آن نظافت و پاک نگهداشتن محیط زیست می‌باشد.

*- **کانالیزاسون**: کلمهٔ فرانسوی است و عبارت از سیستم ایجاد کانال‌های بزرگ جهت عبور آبهای کثیف از شهرها به جای‌های معین دور از شهر می‌باشد.

درس شانزدهم

رهنمای تدریس درس (پروین اعتصامی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	پروین اعتصامی و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی شاگردان با (پروین اعتصامی) و آگاهی از اهمیت انتخاب واژه و تعبیر در نگارش
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • با شخصیت و مقام شاعری پروین اعتصامی آشنا شده، در مورد انتخاب واژه و تعبیر در نگارش معلومات حاصل کنند. • تقویت و توانایی تشخیص و تباین شکلی و محتوایی ادبیات معاصر و کلاسیک دری و آشنایی با یکی از چهره‌های ادبی معاصر • به اهمیت نقش زنان در تکامل و رشد ادب و فرهنگ باورمند شوند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین و کارگروهی و سخنرانی
مواد ولوازم ممد درسی	کتاب درسی، تخته، تباشیر، قلم، کتابچه و در صورت امکان تصویر چند تن از شاعران معاصر و کلاسیک

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	بعد از ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، برقراری ارتباط عاطفی با شاگردان و گرفتن حاضری. از یک شاگرد بخواهید تا درس را طوری معرفی نماید که تشریحاتش پاسخگوی پرسش‌های چوکات مقدماتی درس باشد. • از چند شاگرد پرسش‌های بخش مقدماتی درس را بپرسید.	•سلام و احترام نموده، به حاضری پاسخ می‌دهند. •یک شاگرد درس را معرفی می کند. • به نوبت به صورت شفاهی پاسخ می‌دهند	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر تطبیق گردد: • متن درس را با آواز بلند بخوانید و کلمه‌ها را واضح تلفظ نمایید. • کلمه‌های مشکل را روی تخته نوشته توضیح دهید. • از شاگردان بخواهید تا متن درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های مشکل آن را در کتابچه‌های خود بیرون نویس کنند. • با طرح چند سؤال از یاد گیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید. • سپس از چند شاگرد با درنظرداشت وقت بخواهید تا متن درس را به نوبت، با صدای بلند در مقابل همصنفان خود بخوانند. • واژه‌های مشکل را معنا نموده، روی تخته بنویسید و توضیح دهید.	• به خواندن و تلفظ واژه‌ها توجه می‌نمایند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. • به پرسش‌های طرح شده پاسخ ارائه می‌دارند. چند تن درس را با صدای بلند و به نوبت می خوانند. • درس را با آواز بلند می‌خوانند. • از روی تخته یادداشت می‌نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی را که زیر عنوان (توضیحات) در پایان متن اصلی آمده است بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی، خلاصۀ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ بدهید و در ضمن به پرسش‌های شاگردان پاسخ ارائه دارید؛ سپس ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و گرفتن حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه‌های درس گذشته	• ادای سلام و احترام نموده، به پرسش‌ها پاسخ مناسب ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس جدید را بانام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق نمایید: • متن کامل بخش (بیاموزیم) را با صدای بلند طوری بخوانید که همه بتوانند آن را بشنوند؛ همچنان واژه‌ها و جمله‌ها را باید شمرده و واضح تلفظ نمایید. • سپس متن کامل بخش (آیین انشا و نگارش) را بخوانید و توضیحات مناسب ارائه دارید. **کار گروهی و سخنرانی:** فعالیت این بخش را در صنف طرح نموده و به شاگردان توضیح دهید. به گروه‌ها تنظیم و بعد با هم مباحثه کرده و از هر گروه یک نفر نتیجهٔ بحث گروه خود را یادداشت نموده، به نوبت در پیش روی صنف با آواز بلند بخواند.	• به دقت گوش فرا داده، متوجه خوانش و تلفظ واژه‌ها می‌شوند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند. • به نوبت متن بخش آیین انشا و نگارش را با آواز بلند می‌خوانند. • در گروه‌ها بحث و گفتگو نموده، نتیجهٔ مباحثهٔ خود را به همصنفان خود بیان می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح و توضیح واژه‌های مشکل، خلاصهٔ درس و نتیجه آن را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به شاگردان وقت بدهید تا هرگاه کدام نکته در ذهن آن‌ها بدون حل مانده باشد، آن را بپرسند، و به پرسش‌ها پاسخ بگویید.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• با ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری، سؤال‌هایی از درس گذشته به گونۀ شفاهی طرح کنید.	ادای احترام نموده و به پرسش‌ها پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**املا و نگارش:** متن زیر را بخوانید تا شاگردان آن را به صورت املا در کتابچه‌های شان بنویسند. نو شیروان از برزگمهر پرسید که حلم چیست؟ گفت: نمک خوان اخلاق است. چه حروف آن را چون برگردانند ملح شود، قسمی که هیچ طعامی بی ملح (نمک) مزه ندهد و هیچ خُلقی بی حلم، جمال نه نماید. نوشیروان گفت: علامت حلیم کدام است؟ گفت: علامت حلیم سه نشانه دارد: یکی آن که اگر تر شرویی، سخت گویی با او سخنی تلخ در میان آرد، او در برابر آن جواب شیرین برزبان راند، اگر به عمل نیز او را برنجاند در برابر آن با او احسان نماید، دوم، در حین خشم و غضب خاموش گردد سوم، در وقت عقوبت نمودن خشم خود را فرو خورد. واعظ کاشفی • از شاگردان بخواهید تا با استفاده از تصویر کتاب متن ادبی بنویسند. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم درس صورت گیرد و از سوی دیگر از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	• در کتابچه‌های شان املا می‌نویسند. • یک شاگرد صورت درست املایی را روی تخته می‌نویسد و دیگران اشتباهات املایی خود را اصلاح می‌کنند. • با استفاده از تصویر کتاب ادبی می‌نویسند. • چند شاگرد به نوبت متن نوشتۀ خود را با آواز بلند می‌خوانند. • به سؤال‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	بیت را معنا و به شاگردان توضیح داده؛ سپس کار خانه‌گی شاگردان را مطابق به هدایت کتاب به آن‌ها بسپارید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این بخش به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که ناگفته مانده باشد، پاسخ بدهید؛ در ضمن به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

ادبیات معاصر دری با توجه به نیازهای جامعه، باید انعکاس دهندهٔ اوضاع اجتماعی و بیانگر ضـرورتهای فرهنگـی نوین و گرایش‌های تجدد خواهی و روشنگرانه باشد و تلاش ورزد تا مطـابق خواسـت زمـان، مسـیر تحـول را در پیش گیرد و از جهت نو آوری در ارائهٔ موضوعات تازه، انواع جدید ادبـی؛ از قبیـل: شـعر منثـور یـا پارچـهٔ ادبـی داستان و در سال‌های بعد با پذیرفتن اوزان و قالب‌های جدیدتر در همراهی با جریان ادبی جهان و یافتن ویـژه-گی‌های دیگر، آهسته، آهسته گام بردارد و به خصوص بعد از دههٔ سی و چهل شاهد ابتکار های بیشتر باشـد. بـه این معنی که بعد از این بُرههٔ زمانی هـم در شـعر و هـم در داسـتان نـو آوری‌هـای محسـوس گردیـد. شـاعران دری زبان چه در ایران و تاجکستان و چه در افغانستان در این دوره درخشیدند و از خود آثار گرانبهایی به حیـث مواریث فرهنگی و ادبی به جاگذاشتند .

زنان شاعر و نویسنده مانند: مخفی بدخشی، خالده فروغ، لیلا صراحت روشنی، فوزیه رهگذر برلاس، زهرا حسین زاده، پروین پژواک، حمیرا نگهت، کریمه ملزم و دیگران را نامبرد.

لیلا صراحت روشنی: لیلا فرزند شاعر و روزنامه نگار کشـور سرشـار شـمالی در سـال ۱۳۳۷ هــش. در چاریکـار ولایت پروان به دنیا آمد. تحصیلات خود را در رشتهٔ زبان و ادبیات دری به پایان رسـانید و بعـد از کـار و تـلاش زیاد در عرصهٔ ادب و فرهنگ بالاخره در سال ۱۳۸۳هـش. در کشورهالند وفات یافت. از او شش دفتر شـعری بـه جای مانده است؛ که عبارتند از: ((طلوع سبز)) ((تداوم فریاد))، ((حدیث شـب))، ((مشـترک بـا ثریـا واحـدی))، ((از سنگها و آیینه))، ((روی تقویم سال))

- ادبیات معاصر از نگاه سبک شباهت زیاد با سبک نوشـتاری دورهٔ سـامانی دارد کـه بیشـتر گـرایش بـه سـاده نویسی بوده و در نظم و نثر کوشش شده است تا از واژه‌های مهجور، واژه‌های عربی و صنایع ادبـی بـیش از حـد که لفظ را از معنی دور می‌سازد، کمتر به کار رود. زبان در ادبیات معاصر ساده فصیح و روان است.

درس هفدهم

رهنمای تدریس درس (تفاهم وهمدیگر پذیری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	تفاهم و همدیگر پذیری، آیین انشا و نگارش
هدف کلی	تفهیم نوع‌دوستی و همدیگر پذیری و کاربرد دقیق کلمات در نگارش
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم: • تفاهم و همدیگر پذیری را بدانند. از بحث انشا و نگارش، کاربرد دقیق کلمه‌های در نگارش را فراگیرند. • مهارت خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • شاگردان به ارزش‌های انسانی باورمند شده، با تفاهم و همدیگر پذیری در اجتماع زنده-گی نمایند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین • کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کار خانه‌گی درس گذشته. • از یک شاگرد بخواهید تا درس امروز را معرفی کند. طوری که همه پرسش‌های چوکات مقدماتی درس را در جریان تشریحاتش جواب دهد. • پس از پایان معرفی، پرسش‌های داخل چوکات مقدماتی درس از بقیهٔ شاگردان پرسیده شود.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب به حاضری و ارائهٔ‌کارخانه‌گی. • شاگردی که معرفی درس را به عهده دارد، تشریحاتش را ارائه می‌دارد. تشویق شده مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد و برایش نمره داده می‌شود. بقیهٔ شاگردان به معرفی درس گوش می‌دهند. • ارائه کردن پاسخ به پرسش‌ها.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق نمایید: • متن کامل درس را با صدای بلند، طوری بخوانید که همه بتوانند آن را بشنوند؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا کل درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • از شاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید؛ سپس از چند شاگرد بخواهید که یک پاراگراف از متن درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • واژه‌های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• با دقت به خواندن گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها را می‌شنوند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند. • به نوبت یک پاراگراف از متن درس را می‌خوانند. • واژه‌های مشکل و معانی آن را درکتابچه می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی را که زیر عنوان (توضیحات) در پایان متن اصلی آمده است؛ بخوانید. پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ بدهید، در ضمن به پرسش‌های شاگردان پاسخ ارائه دارید؛ سپس ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی ودقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری • پرسش‌ها از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته صورت گیرد. • تکرار بعضی از پرسش‌های ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• سلام واحوال‌پرسی • جواب دادن به حاضری • به پرسش‌ها گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • بخش بیاموزیم را با صدای بلند، طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پرسش‌های را از بخش (بیاموزیم) مطرح نموده و جواب شاگردان را دریافت کنید. • متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش» را بخوانید و توضیحات مناسب ارائه کنید و بر روی تخته بنویسید. • ازچند شاگرد، به اساس نوبت، بخواهید که متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • از شاگردان خواسته شود که نکات عمده را درکتابچه‌های خود بنویسند.	• بادقت به خوانش گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها را می‌شنوند. • به پرسش‌ها، پاسخ ارائه می‌دارند. • متن کامل بخش«آیین انشا و نگارش» را باصدای بلند در مقابل صنف می‌خوانند. • نکات مهم را در کتابچه‌های خود می‌نویسند.	(۳۵) دقیقه
	<u>**کارگروهی و سخنرانی :**</u> • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی باهم گفتگو کرده به نتیجه برسند؛ در ضمن یک نفرشان همه نظریات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند؛ سپس از شاگردان خواسته شود که قسمت‌های دیگراین بخش را طبق هدایت کتاب اجرا کنند. آن‌ها را کمک و رهنمایی کنید.	• باهم صحبت و گفتگو می‌نمایند، یک شاگرد نظریات یادداشت شده را میخواند. • فعالیت‌های بخش را طبق، هدایت کتاب اجرا می‌کنند.	
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه دارید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده، پاسخ بدهید؛ همچنان به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری • طرح پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درسی روز اول به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی و جواب به حاضری. • پاسخ‌های متفاوتی به گونهٔ شفاهی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: **املا و نگارش** • متن زیر را بخوانید، تا شاگردان آن را به صورت املا درکتابچه‌های شان بنویسند. دو درویش خراسانی ملازم صحبت یک‌دیگر سفر کردندی. یکی ضعیف بود که هر به دو شب افطار کردی و دیگر قوی که روز سه بار خوردی. اتفاقاً بر در شهری به تهمت جاسوسی گرفتار آمدند. هر دو را در خانه یی کردند و در، به گل برآوردند. بعد از دو هفته معلوم شد که بی‌گناهند. در را گشادند قوی را دیدند مرده و ضعیف جان به سلامت برده، مردم در این عجب ماندند. حکیمی گفت: خلاف این عجب بودی آن یکی بسیارخوار بوده است؛ طاقت بینوایی نیاورد و به سختی هلاک شد و این دگر خویشتن دار بوده است، لاجرم به عادت خویش صبر کرد و به سلامت بماند. (گلستان سعدی) **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم درس صورت گیرد و از سوی دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل کنند.	• متنی را که خوانده می‌شود به صورت املا درکتابچه‌های شان می‌نویسند. • یکی از شاگردان متن املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران نوشته‌هایشان را از روی آن اصلاح می‌نمایند. • به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	قبل از سپردن کار خانه‌گی، مفهوم شعر این بخش را توضیح بدهید؛ سپس کارخانه‌گی را برای شاگردان بسپارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیا ناً نا گفته مانده، پاسخ بدهید؛ ضمناً به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

تفاهم یک‌دیگر را فهمیدن و معرفت حاصل کردن، سخن یا مطلب و مقصود یک‌دیگر را فهمیدن، درک کردن چیزی از همدیگر را گویند.

تبعیض: تبعیض یکی از مفاهیمی است که ارتباط نزدیکی با مفهوم تعصب دارد، با این تفاوت که تعصب یک ذهنیت؛ نگرش و یا گرایش است و تبعیض یک رفتار؛ تبعیض رفتار و سلوک نابرابر با افراد یا گروه‌هایی است که اساس تمایز قایل شدن میان آن‌ها را نه بر صفاتی چون شایسته‌گی، توانایی یا کارهای گذشتهٔ آن‌ها؛ بلکه بر ویژه‌گی‌های انتسابی؛ مانند: رنگ، پوست، مذهب، قومیت، جنس یا طبقهٔ اجتماعی آن‌ها بنا می‌نهد. تبعیض رفتاری است که هدفش انکار فرصت‌های مساوی برای گروه‌های اقلیت جامعه است تا آن‌ها نتوانند به ارزش‌های موجود در جامعه (تحصیلات، صحت، ثروت وغیره) به طور مساوی دست یابند؛ این مفهوم معمولاً برای توصیف عملکرد اکثریت مسلط جامعه، در ارتباط با اقلیت ضعیف، به کار برده می‌شود؛ از این رو تبعیض رفتار غیر اخلاقی و غیر انسانی نیز به شمار می‌رود. سازمان ملل متحد این مفهوم را چنین تعریف می‌کند:«تبعیض شامل هر رفتاری می‌شود که اساس آن رجحان‌هایی است که بر مقولات طبیعی یا اجتماعی بنا شده است که هیچ ارتباطی با ظرفیت‌های فردی، شایسته‌گی یا رفتارهای واقعی فرد ندارد. باید این نکته را در نظر داشت که تبعیض، به عنوان رفتار نا برابر با مردم که ذاتاً برابرند، یک مقولهٔ جهان شمول است. به طور خلاصه می‌توان گفت که تبعیض، رفتار و سلوک نابرابر در مورد کسانی است که برابرند، تبعیض مانند تعصب می‌تواند «مثبت» یا«منفی» باشد: از نظر کسانی که از مزایای آن میتوانند بهره مند شوند؛ می‌تواند مثبت و از نظر کسانی که آن را سدی در راه شکوفا شدن ظرفیت‌های خود می‌بینند، منفی تلقی می‌گردد. در مورد تبعیض میتوان به مثال‌های متعدی در جوامع اشاره کرد: تبعیض قایل شدن در مورد اقلیت‌های سیاه پوست در امریکا، اقلیت هندو در پاکستان و یا تبعیض قایل شدن در مورد زنان و غیره.

در مادهٔ بیست دوم قانون اساسی کشور در را بطه به تبعیض چنین آمده است: هر نوع تبعیض و امتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است. اتباع افغانستان اعم از مرد و زن در برابر قانون دارای حقوق مساوی می‌باشند.

- در مادهٔ نخست اعلامیهٔ جهانی حقوق بشر چنین آمده است: تمام افراد بشر آزاد به دنیا می‌آیند و از لحاظ حیثیت و حقوق با هم برابر اند. همه دارای حق و وجدان می‌باشند و باید نسبت به یک‌دیگر با روح برادری رفتار نمایند.

رهنمای تدریس درس (بلخ ام البلاد)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	بلخ باستان و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی با یکی از شهرهای تاریخی کشور(بلخ) و توجه به قواعد دستوری در نگارش
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم : • با یکی از شهرهای تاریخی کشور و شخصیت‌های ادبی آن آشنا شوند. • از بحث انشا و نگارش، توجه به قواعد دستوری در نگارش را فراگیرند. • مهارت خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • به ارزش‌های فرهنگی و شهرهای تاریخی سرزمین شان علاقمند شوند و در حفظ و نگهداری آن بکوشند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین • کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، کتاب. در صورت امکان تصاویری از شهر بلخ و یا چهره‌های برازندهٔ علمی و ادبی آن.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کار خانه‌گی درس گذشته. • از یک شاگرد بخواهید تا درس امروز را معرفی کند. • پس از پایان معرفی، پرسش‌های داخل چوکات مقدماتی درس از بقیهٔ شاگردان پرسیده شود.	• سلام و احوال‌پرسی • جواب دادن به حاضری و ارائهٔ کار خانه‌گی • یک تن که معرفی درس را به عهده دارد، تشریحاتش را ارائه می‌دارد. دیگران به معرفی درس گوش می‌دهند. • گوش دادن و ارائه کردن پاسخ به پرسش‌ها.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیررا تطبیق کنید: • خواندن متن کامل درس با صدای بلند طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد؛ همچنان تلفظ واژه‌ها وجمله‌ها باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • از شاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید. • از چند شاگرد بخواهید که یک، یک پاراگراف از متن درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • معانی واژه‌های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• با دقت به خواندن گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند. • چندتن، به نوبت یک پاراگراف از متن درس را می‌خوانند. • واژه‌های مشکل و معانی آن را درکتابچه می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی که زیرعنوان«توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، آن را بخوانید. پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید؛ پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری • پرسش‌ها از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب دادن به حاضری. • به پرسش‌ها پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل بخش (بیاموزیم) را با صدای بلند طوری بخوانید که همه بتوانند آن را بشنوند؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پرسش‌های را از بخش (بیاموزیم) مطرح نموده و جواب شاگردان را دریافت کنید. • متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش» را خوانده و توضیحات مناسب ارائه نموده، روی تخته بنویسید. • ازچند شاگرد، به اساس نوبت، بخواهید که متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. از شاگردان بخواهید که نکات عمده را درکتابچه‌های خود بنویسند. **<u>کارگروهی و سخنرانی</u>** • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی باهم گفتگو کرده به نتیجه برسند. در ضمن یک نفرشان همه نظریات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند؛ سپس از آن‌ها بخواهید که قسمت‌های دیگر این بخش را طبق هدایت کتاب درسی اجرا کنند.	• با دقت به خوانش گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به پرسش‌ها، پاسخ ارائه می‌دارند. • متن کامل بخش«آیین انشا و نگارش» را با صدای بلند و به نوبت در مقابل صنف می‌خوانند. • نکات مهم را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. • طبق برنامه، فعالیت‌ها را اجرا می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه دارید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده، پاسخ داده؛ همچنان به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه کنید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری • طرح پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درسی روز اول به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی، جواب به حاضری. • پاسخ‌های متفاوتی به گونهٔ شفاهی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • **املا و نگارش :** متن زیر را بخوانید، تا شاگردان آن را درکتابچه‌های شان املا بنویسند. در آثار پیش از اسلام از بلخ با عناوین بلخ درخشان، بلخ دارای درفش‌های بلند، بلخ شکوهمند و بلخ بامی یاد شده است و در دورهٔ اسلامی با عناوین ام البلاد، بلخ گزین، بلخ الحسنا، قبة الاسلام و بلخ البهیه یاد شده که این القاب دلالت بر زیبایی و عظمت و شکوه این شهر باستانی می‌کند. آسمان گر طفل بودی بلخ کردی دایگیش مکهٔ داند کرد معمور جهان را مادری (انوری) • به شاگردان هدایت بدهید که در مورد تصویر که در این بخش آمده است متنی بنویسند که از هفت سطر کم نباشد. **خود آزمایی:**پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از سوی دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل کنند.	• متنی را که خوانده می‌شود، به صورت املا درکتابچه‌های خود می‌نویسند. سپس یکی از شاگردان متن املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران نوشته‌هایشان را از روی آن اصلاح می‌نمایند. • در بارهٔ تصویر تفکر کرده متن می‌نویسند. • به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	قبل ازسپردن کار خانه‌گی، مفهوم شعر این بخش را توضیح نمایید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیا ناً نا گفته مانده پاسخ بدهید. ضمناً به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

زردشت در حدود یک‌هزار سال پیش از تولد حضرت مسیح (علیه اسلام) در بلخ ظهور کرد. درآن هنگام بنابر روایات حماسهٔ ملی، شهریار آریانا گشتاسب بلخی بود که زردشت را مورد حمایت قرار داده و دین او را پذیرفت.

زردشت از نخستین کسانی بوده که در آریانا اصلاحات اساسی و عمیقی را به وجود آورد وی سیستم اقتصادی خود را در عصری که گروهی از آریایی‌ها از حالت کوچی گری به روستا نشینی می‌پرداختند؛ به میان آورده است.

از اصول اعتقادات زردشتی، باور داشتن به دو نیروی خیر و شر در جهان است. اصول اخلاقی آیین زردشت را این سه شعار تشکیل می‌داد: (پندار نیک) (گفتار نیک) و (کردار نیک)

زردشت در سن هفتاد ساله‌گی در سال ۵۸۳ ق.م. در دورهٔ زمامداری ارجاسب تورانی در آتشکدهٔ نو بهار بلخ کشته شد.

نوبهار بلخ: آتشکدهٔ زردشتی بود، که سال‌ها آتش زردشتی از آن زبانه می‌کشید، پس از اسکندر مقدونی به بتکدهٔ بودایی مبدل گردید.

اسماعیل سامانی: ابو ابراهیم اسماعیل بن احمد در سال ۲۳۴هـ .ق. در فرغانه به دنیا آمده است و دومین امیر از خاندان سامانیان به شمار می‌رود. وی پس از مرگ پدرش (احمد) در خدمت برادرش (نصر امیر سمرقند) به سر می‌برد تا آن که نصر وی را به درخواست بزرگان بخارا به حکومت آن شهر فرستاد. در آن هنگام بخارا، به ویژه در نتیجهٔ یورش‌ها و غارت‌های خوارزمیان دستخوش آشفته‌گی و هرج و مرج بود و اسماعیل توانست نظم و آرامی را به بخارا باز گرداند. وی بخارا را بسیار دوست داشت و در ترقی و پیشرفت آن می‌کوشید.

اسماعیل امیر شایسته و نیرومندی بود و در واقع نخستین پادشاه مستقل سامانیان به شمار می‌آید. در منابع دری و عربی از او به نام پادشاه عادل یاد کرده اند. امیر اسماعیل در سال ۲۹۵. هـ . ق. در بخارا چشم از جهان فرو بست.

رهنمای تدریس درس (شاه عبدالله یمگی بدخشی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	شاه عبدالله بدخشی و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی با یکی از چهره‌های علمی و فرهنگی کشور(شاه عبدالله بدخشی) و (توجه به املا در نگارش)
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم : • با شاه عبدالله بدخشی و کارنامه‌های علمی و ادبی او آشنایی حاصل کنند. • از بحث انشا و نگارش(توجه به املا در نگارش) را فراگیرند. • مهارت خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • احترام به مقام معنوی بزرگان را بیاموزند و کارنامه‌های معنوی بزرگان را سرمشق زنده‌گی روزانهٔ خود قرار دهند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین • کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب. در صورت امکان تصویری از شاه عبدالله بدخشی

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کار خانه‌گی درس گذشته. • از یک شاگرد بخواهید که پیش روی صنف آمده و درس امروز را طوری معرفی کند،که همه پرسش‌های آمده در چوکات مقدماتی درس را در جریان تشریحاتش جواب دهد. • پس از پایان معرفی، پرسش‌های داخل چوکات مقدماتی درس از بقیهٔ شاگردان پرسیده شود.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب دادن به حاضری و ارائهٔ کار خانه‌گی • یک شاگرد که معرفی درس را به عهده دارد، تشریحاتش را ارائه می‌دارد. تشویق می‌شود. بقیه به معرفی درس گوش می‌دهند. • گوش دادن و ارائه کردن پاسخ به پرسش‌ها.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس را با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها وجمله‌ها باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا همهٔ درس توضیح داده شود؛ سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • از شاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید. • از چند شاگرد بخواهید که یک، یک پاراگراف از متن درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • معانی واژه‌های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• با دقت گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. • به پرسش‌های پاسخ می‌دهند. • چندتن، به نوبت یک پاراگراف از متن درس را می‌خوانند. • واژه‌های مشکل و معانی آن را درکتابچه می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی راکه زیرعنوان «توضیحات» درپایان متن اصلی آمده است، بخوانید. پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • اخذ حاضری. • پرسش‌ها از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب دادن به حاضری • به پرسش‌ها گوش داده و پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل بخش (بیاموزیم) را با صدای بلند طوری بخوانیدکه همه بتوانند آن را بشنوند؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پرسش‌هایی را از بخش بیاموزیم مطرح نموده و جواب شاگردان را دریافت کنید. • متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش»را خوانده و توضیحات مناسب ارائه نموده روی تخته بنویسید. • ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. از شاگردان بخواهید که نکات عمده را درکتابچه‌های خود بنویسند. **کارگروهی و سخنرانی** • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی باهم گفتگو کرده به نتیجه برسند. در ضمن یک نفرشان همه نظریات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند. از شاگردان خواسته شود که قسمت‌های دیگراین بخش را طبق هدایت کتاب اجرا کنند. آن‌ها را تشویق، کمک و رهنمایی کنید.	• بادقت به خوانش گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به پرسش‌ها،پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند. • متن کامل بخش«آیین انشا و نگارش» را به نوبت و با صدای بلند در مقابل صنف می‌خوانند. • نکات مهم را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. • طبق هدایت، فعالیت‌ها را اجرا می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه نمایید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ بدهید؛ همچنان به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • گرفتن حاضری • طرح پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درسی روز اول به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی • جواب به حاضری • پاسخ‌های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • **املا و نگارش :** متن زیرین را بخوانید، تا شاگردان آن را به صورت املادرکتابچه‌های شان بنویسند. گنهکاری را پیش خلیفه آوردند. خلیفه وی را به عقوبتی که مستحق آن شده بود، فرمان داد. گفت: ای امیرالمومنین انتقام بر گناه عدل است و تجاوز از آن فضل و پایۀ همت امیرالمومنین از آن عالی‌تر است که از آنچه بلندتر است تجاوز نماید و به آن چه فروترست فرود آید. خلیفه را سخن وی خوش آمد، گناه وی را عفو فرمود. عفو از گناه فضل بود، انتقام، عدل زان تا به این زچرخ برین تا زمین هست کی فضل را گذارد و آرد به عدل روی دانا که از تفاوت این هر دو آگهست بهارستان جامی • به شاگردان هدایت بدهید که در مورد تصویری که در این بخش آمده است متنی بنویسند و در آن نشانه گذاری را رعایت نمایند. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از سوی دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل کنند.	• متنی را که خوانده می‌شود، به صورت املا درکتابچه‌های خود می‌نویسند. ؛سپس یکی از شاگردان متن املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران نوشته‌هایشان را از روی آن اصلاح می‌نمایند. • در بارۀ تصویر تفکر کرده متن می‌نویسند. • به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	مفهوم شعر بخش کارخانه‌گی را توضیح بدهید. ؛سپس کارخانه‌گی را برای شاگردان بسپارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیا ناً نا گفته مانده، پاسخ بدهید. ضمناً به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس ازان ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

زبان‌های پامیری به دسته یی از زبان‌های قدیم آریایی که شامل بخش زبان‌های آریایی شرقی می‌شوند گفته می‌شود. زبان‌های پامیری شامل زبان شغنانی، واخانی، اشکاشمی، منجانی و سنگلیچی (زیباکی) در افغانستان بوده و بخش دیگر این زبان‌ها در تاجکستان متکلم دارند که در برگیرندۀ شغنانی، واخانی، اشکاشمی، یزغلامی و اروشوری بوده و زبان سر قولی در چین دستۀ این زبان‌ها را تکمیل می‌نماید. این زبان‌ها در دره‌ها و وادیهای پامیر مکالمه می‌شوند که بدین جهت آن‌ها را به نام زبان‌های پامیری یاد می‌کنند.

۱. شغنانی: این زبان در دو طرف دریای پنج در درۀ وسیع واخان در افغانستان و تاجکستان صحبت می‌شود و یکی از قدیم ترین زبان‌های آریایی است. امروز بیش از پنجاه هزار نفر در ولسؤالی شغنان و وادی شیوۀ افغانستان به آن تکلم می‌کنند.

۲. واخانی: این زبان در دو طرف سواحل پنج در درۀ وسیع واخان در افغانستان و تاجکستان صحبت می‌شود. این زبان هم یکی از زبان‌های قدیم آریایی به شمار می‌رود.

امروز بیش از بیست هزار نفوس در ولسؤالی واخان به این زبان سخن می‌گویند و در مناطق شمال پاکستان هم بدین زبان مکالمه می‌کنند.

۳. اشکاشمی: این زبان در مناطق اشکاشم در هردو طرف دریای پنج صحبت می‌شود. تعداد گوینده‌گان این زبان در ولسؤالی اشکاشم در حدود سی خانواده می‌باشد.

۴. منجی یا منجانی: این زبان در بالا آب رود جرم میان مردمان منجان صحبت می‌شود. در سال‌های قبل تعداد زیادی به این زبان سخن میگفتند؛ ولی اکنون در حدود چهار هزار نفر به این زبان سخن می‌گویند.

۵. زیباکی یا سنگلیچی: این زبان در قریۀ سنگلیچ مربوط ولسؤالی زیباک مکالمه می‌شود. تعداد مکالمه کننده‌گان این زبان هم محدود گردیده است.

یفتلی‌ها: هیاطله یا یفتلی‌ها در تاریخ کشور ما به نام‌های مختلف یاد شده اند. یفتلی‌ها برای اولین بار در سال ۴۲۵ .م. در تخارستان به تشکیل دولت پرداختند.

نخستین شاهان یفتلی‌ها«افتایلو» و« مهر پور» می‌باشند که با دولت ساسانی‌ها که بر مناطق شمال غرب وغرب افغانستان تسلط داشتند، داخل جنگ شدند در اوایل از بهرام گور شاه ساسانی شکست خوردند؛ ولی در نیمۀ قرن پنجم میلادی یزد گرد دوم شاه ساسانی را شکست دادند.

مقتدرترین شاه یفتلی‌ها«اخشنور» است که طی جنگ‌های طولانی دولت فارس را باج‌گذار خود ساخت؛ سپس ولایات جنوبی هندوکش را از کاپیسا تا پشاور از دولت کیداری گرفت و بدین ترتیب وحدت سیاسی کشور ما را تأمین نمود.

اهمیت دولت یفتلی‌ها در جنبۀ سیاسی آن نهفته بود به خاطری که بعد از کوشانی‌ها وحدت سیاسی کشور را تامین و حدود کشور را از آسیایی مرکزی تا هندوستان شمالی وسعت بخشید.

- یفتلی‌ها بر خلاف کوشانی‌ها دین بودایی را به دیدۀ قدر نمی نگریستند و پیرو طریقه‌های برهمنی و میترا پرستی بودند.

رهنمای تدریس درس (عوامل اعتیاد به مواد مخدر)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	عوامل اعتیاد به مواد مخدر و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	تفهیم عوامل مختلف اعتیاد(عوامل فردی و عوامل اجتماعی) و رعایت نشانه گذاری در نگارش
اهداف آموزشی **• دانشی** **• مهارتی** **• ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم: • عوامل مختلف اعتیاد به مواد مخدر را فرا گیرند و از بحث انشا و نگارش، ضرورت رعایت نشانه گذاری در نگارش را بیاموزند. • مهارت خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • شاگردان معتقد شوند که مواد مخدر یک پدیدهٔ شوم بوده، از آن دوری نمایند و با رهنمایی خویش دیگران را نیز از این آفت نجات دهند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین • کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب. در صورت امکان تصاویری از اشخاص معتاد و مواد مخدر

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کارخانه‌گی درس گذشته. • از یک شاگرد بخواهید که پیش روی صنف آمده و درس امروز را معرفی کند. طوری که همه پرسش‌های آمده در چوکات مقدماتی درس را در جریان تشریحاتش جواب دهد. • پس از پایان معرفی، پرسش‌های داخل چوکات مقدماتی درس از بقیهٔ شاگردان پرسیده شود.	• سلام و احوال‌پرسی • جواب دادن به حاضری و ارائهٔ کار خانه‌گی • یک شاگرد که معرفی درس را به عهده دارد، تشریحاتش را ارائه می‌دارد. تشویق می‌شود. دیگران به معرفی درس گوش می‌دهند. • به پرسش‌ها گوش فرا داده پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌نمایند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس را با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها وجمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا همهٔ درس، توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از شاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید. از چند شاگرد بخواهید که به نوبت یک،یک پاراگراف متن درس را باصدای بلند بخوانند.	• بادقت به خواندن گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. •به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند. •چندتن، به نوبت یک پاراگراف از متن درس را می‌خوانند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی که زیرعنوان« توضیحات» درپایان متن اصلی آمده است، بخوانید. پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی واساسی، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی و دقت به وضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری • پرسش‌ها از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب دادن به حاضری. • به پرسش‌های گوش داده و پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • متن کامل بخش (بیاموزیم) را با صدای بلند بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پرسش‌هایی را از بخش (بیاموزیم) مطرح نمایید. • متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش» را خوانده و توضیحات مناسب ارائه گردیده روی تخته نوشته شود. • سپس ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند بخوانند. از شاگردان خواسته شود که نکات عمدهٔ درس را درکتابچه‌های خود بنویسند. **کارگروهی و سخنرانی** • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی باهم گفتگو کرده، به نتیجه برسند. در ضمن یک نفرشان همه نظریات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند؛ سپس از شاگردان خواسته شود که قسمت‌های دیگراین بخش را طبق هدایت کتاب اجرا کنند. آنها را کمک، رهنمایی و تشویق نمایید.	• بادقت به خوانش گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به پرسش‌ها، پاسخ ارائه می‌دارند. • چند تن به نوبت متن کامل بخش«آیین انشا و نگارش» را باصدای بلند می‌خوانند. • نکات مهم را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. • طبق برنامه، فعالیت‌ها را اجرا می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه دارید .		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ بدهید؛ همچنان به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه کنید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی و دقت دروضع جسمی وروحی شاگردان • اخذ حاضری • طرح پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درسی روز اول به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. •جواب به حاضری. •پاسخ‌های متفاوتی به گونهٔ شفاهی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیررا تطبیق کنید: • **املا و نگارش :** متن زیر را بخوانید، تا شاگردان آن را به صورت املا در کتابچه‌های شان بنویسند. یکی از علمای اعلام که در تقوی، فصاحت، و اعتماد به نفس نزد دانشمندان و اقران خود مسلم بود در جواب سائلی که از او پر سیده بود: خصلت پسندیدهٔ انسان کدام است؟ گفت: دیانت. سائل پرسید: اگر با او یک دیگر ضم شود؟ گفت: دین و مال. گفت: اگر سه شود؟ گفت دین مال و حیا. گفت: اگر چهار شود؟ گفت: دین، مال، حیا و خلق نیکو، گفت: اگر پنج شود؟ گفت: دین، مال، حیا، خلق نیکو و سخا. عالم موصوف علاوه نموده گفت: در هر بندهٔ مؤمنیکه خصال پنجگانه جمع شود. آن بنده را می‌توان از بنده‌گان صالح خداوند به حساب آورد. گنجینهٔ گزیده‌ها • به شاگردان هدایت بدهید در مورد تصویری که در این بخش آمده است متنی بنویسند که از هفت سطر کم نباشد. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم درس صورت گیرد و از سوی دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل کنند.	• متنی را که خوانده می‌شود، به صورت املا درکتابچه‌های خود می‌نویسند. • یکی از شاگردان متن املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران نوشته‌هایشان را از روی آن اصلاح می‌نمایند. • در بارهٔ تصویر تفکر کرده متن می‌نویسند. • به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	مفهوم شعر بخش کارخانه‌گی را توضیح نموده؛ سپس برای شاگردان بسپارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیاناً نا گفته مانده پاسخ بدهید. ضمناً به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

چرس، عبارت از: ترکیب سبز، قهوه یی و خاکستری مشتق از برگ، دانه، ریشه و گل شاهدانه(بنگ دانه) است که به نام‌های حشیش، ماری جوانا و بنگ هم معروف است. این ماده رایج‌ترین مادهٔ غیر قانونی مورد مصرف در جهان است. همه اجزای این گیاه خاصیت نشه آور دارد و زیان‌های جسمی و روحی این مادهٔ خطر ناک بر هیچ شخص عاقل پوشیده نیست. به قول دانشمندان؛ مصرف چرس سبب گرایش به سوی مواد مخدر خطرناک دیگری؛ چون: تریاک، هرویین و کوکایین می‌گردد. زمانی که چرس به مصرف برسد؛ اثرات بد آن که همانا افزایش ضربان قلب، سرخ شدن چشم‌ها، عدم تعادل حرکتی و اختلالات روانی می‌باشد. فوراً ظاهر می‌شود.

اثرات منفی چرس بر جسم و روان: استعمال چرس اثرات سوء بیشماری دارد که بعضی ازین آثار بر جسم و عده یی هم بر روان شخص معتاد به مشاهده می‌رسد:

- التهاب و انسداد مجراهای تنفسی
- عفونت‌ها و سرطان شش
- کاهش وزن بدن و ایجاد نقایص در اعضای بدن
- تشنج، اختلالات روانی و عصبانیت
- تند مزاجی
- اضطراب، افسرده گی و هیجان
- پر حرفی و خنده‌های بی دلیل
- تضعیف سیستم دفاعی بدن
- تضعیف جهاز هضمی
- ضعف تمرکز فکری و بی علاقه‌گی به کار
- ترسویی و بزدلی

با توجه به ضررهایی که بر شمردیم لازم است، تا به حیث افراد مسؤول ما، جامعهٔ خود را از شر این مادهٔ مضر بر حذر داریم و آنانی را که در این مصیبت آلوده شده اند؛ با توصیه‌های طبی از اضرار و عواقب شوم آن از این دیدگاه، آگاه سازیم و راه‌های بیرون رفت ازین مشکل را جستجو و به آن‌ها کمک و رهنمایی نماییم، تا از شر این مصیبت نجات پیدا کنند. از لحاظ فرهنگی هم اگر به قضیه نگاه کنیم، افراد چرسی در فرهنگ افغانی به حیث انسانهای ذلیل شناخته شده اند و هیچ کس میل ندارد تا با این افراد نشست و برخاست نماید.

علاوه برآن افرادی را که به نحوی در کشت، خرید و فروش آن مشغول اند، از اضرار جسمی و زیان‌هایی که ازین ناحیه متوجه جامعه انسانی می‌گردد، آگاه سازیم و آن‌ها را در راه‌های حلال و مشروع کسب معاش، تشویق نماییم.

رهنمای تدریس درس (خانوادۀ زبان‌ها)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	خانوادۀ زبان‌ها و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی شاگردان با خانوادۀ زبان‌های جهان و آشنایی با نگارش تشریحی
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم: • تقسیم بندی زبان‌های جهان را به اساس خانواده از طریق مشابهت‌های زبانی بیاموزند و از بحث انشا و نگارش، نگارش تشریحی را فرا گیرند. • مهارت خواندن، نوشتن، گوش فرا دادن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • شاگردان علاقه‌مند شوند تا در رابطه به زبان‌های جهان مطالعه و تحقیق نموده، سطح دانش خود را بلند ببرند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین • کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب. در صورت امکان چارت‌های از تقسیم بندی زبان‌های جهان

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کار خانه‌گی درس گذشته. • یک تن از شاگردان را بخواهید که پیش روی صنف آمده و درس امروز را معرفی کند. طوری که همه پرسش‌های آمده در چوکات مقدماتی درس را در جریان تشریحاتش جواب دهد. • پس از پایان معرفی، همین پرسش‌ها از بقیهٔ شاگردان پرسیده شود.	• سلام و احوال‌پرسی • جواب دادن به حاضری و ارائهٔ کار خانه‌گی • یک شاگرد که معرفی درس را به عهده دارد، تشریحاتش را ارائه می‌دارد. تشویق می‌شود. دیگران به معرفی درس گوش می‌دهند. • به پرسش‌ها گوش فرا داده پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌نمایند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس را با صدای بلند طوری بخوانید که همه بتوانند آن را بشنوند؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا همهٔ درس توضیح داده شود و مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از شاگردان بخواهید که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید. • سپس، از چندین شاگرد بخواهید، که یک پاراگراف از متن درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • معانی واژه‌های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت گوش می‌دهند و طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند. • چندتن، به نوبت یک پاراگراف از متن درس را می‌خوانند. • واژه‌های مشکل و معانی آن را درکتابچه می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی را که زیرعنوان«توضیحات» درپایان متن اصلی آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس و خلاصه آن را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی و دقت به وضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری • پرسش‌ها از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب دادن به حاضری. • به پرسش‌ها گوش داده و پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: •خواندن بخش بیاموزیم با صدای بلند طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پرسش‌های را از بخش بیاموزیم مطرح نموده و جواب شاگردان را دریافت کنید. • متن کامل بخش « آیین انشا و نگارش» خوانده شده و توضیحات مناسب ارائه گردیده، روی تخته نوشته شود. • سپس ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. از شاگردان خواسته شود که نکات عمده را درکتابچه‌های خود بنویسند.	• بادقت به خوانش گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به پرسش‌ها، پاسخ ارائه می‌دارند. •چند تن به نوبت متن کامل بخش«آیین انشا و نگارش» را باصدای بلند می‌خوانند. • نکات مهم را در کتابچه‌های خود می‌نویسند.	(۳۵) دقیقه
	<u>کارگروهی و سخنرانی</u> • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی باهم گفتگو کرده به نتیجه برسند. در ضمن یک نفرشان همه نظریات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند؛ سپس از شاگردان خواسته شود که قسمت‌های دیگراین بخش را طبق هدایت کتاب اجرا کنند.	• طبق برنامه، فعالیت‌ها را اجرا می‌نمایند.	
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه دارید .		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ بدهید؛ همچنان به سؤال‌های پایانی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی ودقت دروضع جسمی وروحی شاگردان • اخذ حاضری • پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درسی روز اول به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. •جواب به حاضری. •پاسخ‌های متفاوتی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • **املا و نگارش :** متن زیر را بخوانید، تا شاگردان آن را به صورت املا درکتابچه‌های شان بنویسند. زبان ژرفترین و استوار ترین وسیلۀ پیوند و تفاهم در میان انسانهاست. نوع نظامی است که واژه کوچک‌ترین واحد یا جز آن را تشکیل می‌دهد. بدین‌گونه هر واژه یک مفهوم جداگانه را شامل نظام زبان می‌سازد. واژه تجسم مادی و عینی مفهوم است. ما وقتی واژه یی را روی صفحۀ کاغذ می‌نویسیم؛ در حقیقت مفهومی را متبلور ساخته ایم. اگر از یک جهت واژه بدون مفهوم نمی‌تواند که وارد نظام زبان گردد، از جهت دیگر مفهوم تنها وتنها در جامۀ واژه است که تجلی و عینیت میبابد. واژه سنگ بنای هستی زبان را می‌سازد و امروز واژه‌گان در نظام زبان بخش اعظم معنویت و هویت انسان را به خود جذب کرده است، واژه‌ها نه تنها به اشیا هویت تازه می‌بخشند، بل بار معنویت و هویت انسان را نیز بر دوش دارند و آن را به آینده‌گان انتقال می‌دهند. • به شاگردان هدایت بدهید، که در مورد تصویری که در این بخش آمده است، متنی بنویسند که از هفت سطر کم نباشد. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از سوی دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل کنند.	• متنی را که خوانده می‌شود، به صورت املا درکتابچه‌های خود می‌نویسند. • سپس یکی از شاگردان متن املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران نوشته‌هایشان را از روی آن اصلاح می‌نمایند. • در بارۀ تصویر تفکر کرده متن می‌نویسند. • به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	نخست شعر این بخش را توضیح نموده؛ سپس کار خانه‌گی به شاگردان سپرده شود.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیا ناً نا گفته مانده پاسخ بدهید. ضمناً به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس ازآن ختم درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

هومر: شاعر یونانی بود که در مورد زادگاه و تاریخ تولدش نظریات مختلف وجود دارد. هرودت مؤرخ معروف یونانی نوشته است که هومر چهار قرن پیش از وی می‌زیسته و بدین اساس زنده‌گی هومر در قرن نهم ق.م. بوده است.

هومر مرد نابینا بوده، که در جزیرهٔ کیوس اقامت داشته است. دو منظومهٔ معتبر جهانی هومر به نام ایلیاد و ادیسه است، که این منظومه‌ها تصویر گستردهٔ از زنده‌گی روزانهٔ یونان عهد کهن می‌باشد.

ایلیاد: شامل بیست و چهار دفتر است در زمینهٔ پاریس شاهزادهٔ تراویا، به هلن یونانی و ربودن او در غیاب شوهرش که منجر به جنگ و محاصرهٔ ده سالهٔ شهر تراویا به وسیلهٔ یونانیان گشت و سرانجام شهر توسط یونانیان به خاک یکسان گردید.

اودیسه: این حماسه هم شامل بیست و چهار دفتر است؛ در شرح بازگشت شاهان و پهلوانان، از جمله اودیسه به وطن و سرگذشت او. در این داستان اودیسه به جستجوی همسرش می‌رود که زنی است پرهیزگار و در غیبت طولانی شوهر پیوسته مورد آزار خواستگاران قرار گرفته و پنداشته بودند که شوهرش مرده است. هومر در این داستان حوادث سال‌های سرگردانی اودیسه را بیان می‌کند.

کتاب‌های آیین زردشتی: همان کتاب «اوستا» است، که پنج بخش آن باقی مانده است:

۱. یسنا (پرستش و جشن) سرودهای دینی بوده دارای ۷۲ فصل می‌باشد.
۲. ویسپرد (سرودها) مجموعهٔ دعاها دارای ۲۳ تا ۲۷ فصل.
۳. وندیداد (دافع اهریمنان) دارای ۲۲ فصل در بارهٔ آداب و احکام دینی.
۴. یشتها (نماز و نیایش) در ستایش اهورا مزدا و فرشتگان، دارای ۲۱فصل.
۵. خرده اوستا (اوستای کوچک) در بارهٔ نیایش‌ها و مناجات‌ها.

- بنیانگذار مدنیت اوستایی زردشت است، که در دوران حکمروایی گشتاسپ پادشاه بلخ، در سن سی ساله‌گی عقاید خود را در کتاب «اوستا» نوشت وآن را به مردم رسانید.

رهنمای تدریس درس (غلام محی الدین انیس)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	غلام محی الدین انیس و آیین انشا و نگارش.
هدف کلی	آشنایی شاگردان با نویسنده و روزنامه نگار معروف کشور محی الدین انیس و نگارش توصیفی.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • با شخصیت‌های فرهنگی کشور آشنا شده و در مورد نگارش توصیفی معلومات حاصل نمایند. • توانایی خوانش، نگارش، گوش فرادادن، تفکر، تحلیل و سخنرانی در وجودشان پرورش یابد. • میل و رغبت به مطالعه پیدا نموده به اهمیت و ارزش معنوی کارنامه‌های بزرگان کشور پی برده و به مقام معنوی آن‌ها باورمند گردند.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل پرسش و پاسخ کارگروهی و کار انفرادی خواندن و نوشتن
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک،کتاب و چند شماره روزنامۀ انیس و در صورت امکان عکس غلام محی الدین انیس.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	با ادای سلام، احوال‌پرسی و توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری و بررسی کار خانه‌گی، از یک شاگرد بخواهید تا درس جدید را طوری معرفی کند که تشریحاتش در برگیرندهٔ تمام موضوعات چوکات مقدماتی درس باشد. از چند شاگرد پرسش‌های داخل چوکات شروع درس را به طور شفاهی بپرسید.	• ادای سلام و احترام نموده و به حاضری پاسخ می‌گویند. • یک شاگرد درس جدید را معرفی می‌کند. • به نوبت به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خوندن متن)	• درس جدید را با نام خدای بخشاینده و مهربان آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن درس را با صدای بلند و مناسب از آغاز تا پایان درس طوری بخوانید که همه شاگردان بشنوند. • پس از خوانش متن درس، ابتدا تمام متن و بعداً مفاهیم مشکل توضیح و تشریح گردد. • از شاگردان بخواهید تا متن کامل درس را به طور خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار را بیرون نویس کنند. • از چند شاگرد بخواهید تا یک، یک پاراگراف متن درس را باصدای بلند، در مقابل همصنفان خود بخوانند. **نوت:** در این فعالیت به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. معلم محترم واژه‌های مشکل را برای شاگردان توضیح دهد. • پرسش‌هایی را طرح کنید تا از یاد گیری شاگردان مطمین شود.	• متوجه متن درس بوده، به طرز خوانش و تلفظ واژه‌ها دقت می‌کنند. • مفاهیم مشکل را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • متن درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌نمایند. • به پرسش‌ها به صورت شفاهی پاسخ ارائه می‌دارند. • به نوبت متن را می خوانند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متنی را که زیر عنوان (توضیحات) در پایان متن اصلی آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح، مفاهیم کلی و اساسی خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ بدهید، در ضمن به سؤال‌های نهایی شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید؛ همچنان پرسش‌هایی را که شاگردان طرح نکرده باشند، طرح کنید. بعداً ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• بعد از ادای سلام، احوال‌پرسی و توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و برقراری ارتباط عاطفی با آن‌ها و گرفتن حاضری • برخی مفاهیم و واژه‌های درس گذشته را بپرسید.	• ادای سلام و احترام نموده، به پرسش‌ها گوش داده و پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت اول درس (آیین انشا و نگارش)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده مراحل زیر را تطبیق کنید: بخش (بیاموزیم) را طوری بخوانید که همهٔ شاگردان آن را بشنوند. مفاهیم بخش (بیاموزیم) را به طور شفاهی از شاگردان بپرسید. متن کامل بخش آیین انشا و نگارش را بخوانید و در مورد توضیحات لازم ارائه دارید. با در نظرداشت وقت از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت متن بخش آیین انشا و نگارش را با آواز بلند بخوانند. برخی از مفاهیم بخش آیین انشا و نگارش را مشخص نموده و از چند شاگرد بخواهید به اساس نوبت آن را روی تخته بنگارند. مثلاً: در نگارش توصیفی، نگارنده کدام موضوع را مورد توجه قرار می‌دهد؟ **کار گروهی و سخنرانی** - فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده به شاگردان توضیح بدهید، که در کدام موارد و چگونه بحث و گفتگو نموده، به نتیجه برسند. در ضمن از آن‌ها بخواهید تا یک نفر نظریات گروه خود را یادداشت نموده، در مقابل همصنفان خود بخواند.	• به خوانش درس دقت نموده، متوجه طرز تلفظ می‌شوند. • مفاهیم بخش (بیاموزیم) را به طور شفاهی پاسخ می‌دهند. • متوجه متن و توضیحات می‌شوند. • بر اساس نوبت یک، یک نفر متن بخش آیین انشاء و نگارش را می‌خوانند. • به نوبت مفاهیم مشخص شده را روی تخته می‌نویسند. • روی تخته می‌نویسند. • طبق هدایت فعالیت را انجام می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	از توضیح و تشریح معنای واژه‌ها و مفاهیم مغلق، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده، اشاره نموده و در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ مناسب ارائه نمایید، بعد از آن ختم درس خدا حافظی کنید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• بعد از ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، برقراری ارتباط عاطفی با آن‌ها و گرفتن حاضری • از برخی مفاهیم و موضوعات درس قبلی به طور شفاهی بپرسید.	ادای سلام و احترام نموده به حاضری پاسخ می‌گویند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌گویند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**املا و نگارش** درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و متن زیر را بخوانید و به شاگردان هدایت بدهید تا آن را در کتابچه‌های خود به صورت املا بنویسند. **حکایت** یکی از ملوک بی انصاف، پارسایی را پرسید از عبادتها کدام فاضل تر است؟ گفت: خواب نیم روز تا در آن یک نفس خلق را نیازاری. ظالمی را خفته دیدم نیمروز گفتم این فتنه است خوابش برده به و آنکه خوابش بهتر از بیداری است آن چنان بد زنده گانی مرده به • به شاگردان هدایت دهید، تا با درنظرداشت مفهوم تصویر که در کتاب درسی آمده است، متن ادبی بنویسند و در آن آیین انشا و نگارش را که تا حال خوانده اند، در نظر بگیرند. • به یک شاگرد هدایت بدهید تا متن نوشتهٔ خود را بخواند. **خود آزمایی:** معلم محترم پرسش‌های این بخش را مطرح می‌کند تا از یک‌سو تحکیم یاد گیری صورت گرفته و از سوی دیگر از زیاد گیری شاگردان اطمینان حاصل کند.	• متن را املا می نویسند. • یک شاگرد صورت درست املایی را روی تخته می‌نویسد. دیگران اشتباهات املایی خود را اصلاح می‌نمایند. • با استفاده از تصویر یک متن ادبی می نویسد. • یک شاگرد نوشتهٔ خود را می‌خواند. • به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	پیرامون موضوع کار خانه‌گی، توضیحات لازم ارائه دارید؛ سپس وظیفهٔ خانه‌گی را به آن‌ها بسپارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	در این بخش به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بدهید. و سپس ختم درس و خدا حافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

۱- اولین روزنامهٔ چاپی در افغانستان، شمس النهار نام داشت و در زمان حکومت امیرشیرعلی خان به چاپ رسید و بعد از آن در دورهٔ حکومت حبیب الله خان جریدهٔ سراج الاخبار به نشر رسید، که از جملهٔ نخستین اخبار دولتی به شمار می‌رفت.

۲- در عهد حکومت شاه امان الله خان غازی، با درنظرداشت شرایط و امکانات نشرات آزاد ملی تا حدی راه خود را در آسمان مطبوعات افغانستان باز کرد. اولین روزنامهٔ آزاد (غیر دولتی) روزنامهٔ انیس بود که به کوشش محی الدین انیس به چاپ رسید. هدف نشر این روزنامه را، انیس در سر مقالهٔ اولین شمارهٔ خود چنین بیان می‌نماید: انیس مباحث مختلفی را، مرتباً زیر عنوان مقالات اجتماعی و حیاتی در صحایف خود درج خواهد کرد و نیز با نشر مطالب قانونی، می‌خواهد به مشترکین خود، به خصوص؛ برای مامورین دولت به‌ترین خدمت‌ها را انجام دهد که این جزئی از اهداف آن بود.

- جریدهٔ انیس تا سال ۱۳۱۷ هـ . ش. به مسؤولیت خود محی الدین انیس ادامه یافت و بعد از وفات او در همین سال مرحوم سرور جویا رسماً مسؤولیت نشر این جریده را به عهده گرفت، که از آن زمان تا امروز این جریده به نشر می‌رسد.

رهنمای تدریس درس (خداشناسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	خدا شناسی، آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آگاهی بیشتر از قدرت و عظمت خداوندﷻ و نگارش تخیلی
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم: • از قدرت و عظمت خداوندﷻ آگاهی بیشتر حاصل نمایند و از بحث انشا و نگارش، سبک در نگارش را فرا گیرند. • مهارت خواندن، نوشتن، گوش فرا دادن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • روحیهٔ خدا پرستی در نهاد شاگردان تقویت یابد.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین • کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب. در صورت امکان تصویری از کهکشان‌ها

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی. • یک تن از شاگردان را بخواهید که پیش روی صنف آمده و درس امروز را معرفی کند. طوری که همه پرسش‌های آمده در چوکات مقدماتی درس را در جریان تشریحاتش جواب دهد. • پس از پایان معرفی، همین پرسش‌ها از دیگران پرسیده شود.	• سلام و احوال‌پرسی • جواب دادن به حاضری و ارائهٔ کار خانه‌گی • شاگردی که معرفی درس را به عهده دارد، تشریحاتش را ارائه می‌دارد. بقیه به درس گوش می‌دهند. • به پرسش‌ها گوش فرا داده، پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌نمایند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق نمایید: • متن کامل درس را با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها وجمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا همهٔ درس توضیح داده شود و مفاهیم مشکل تشریح گردد. • از شاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • از چند شاگرد بخواهید که به نوبت یک،یک پاراگراف از متن درس را باصدای بلند بخوانند. • معانی واژه‌های مشکل را برای شاگردان توضیح کنید. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید.	• بادقت گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. • چندتن، به نوبت یک پاراگراف از متن درس را می‌خوانند. • واژه‌های مشکل و معانی آن را درکتابچه می‌نویسند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی را که زیرعنوان«توضیحات» درپایان متن اصلی آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید؛ پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری • پرسش‌ها از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی • جواب دادن به حاضری • به پرسش‌ها گوش داده و پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس (آیین انشا و نگارش)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق نمایید: • بخش بیاموزیم را با صدای بلند طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پرسش‌هایی را از بخش بیاموزیم مطرح نموده و جواب شاگردان را دریافت کنید. • متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش» را خوانده و توضیحات مناسب ارائه نموده روی تخته بنویسید. • ازچند شاگرد، به اساس نوبت، بخواهید که متن کامل درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. از شاگردان بخواهید که نکات عمده را درکتابچه‌های خود بنویسند. **<u>کارگروهی و سخنرانی</u>** • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح بدهید که در چه مواردی با هم گفتگو کرده، به نتیجه برسند. در ضمن یک نفرشان همه نظریات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند؛ سپس از شاگردان بخواهید که قسمت‌های دیگراین بخش را طبق هدایت کتاب اجرا کنند.	• بادقت گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به پرسش‌ها، پاسخ ارائه می‌دارند. • به نوبت متن کامل بخش«آیین انشا و نگارش» را باصدای بلند در مقابل همصنفان می‌خوانند. • نکات مهم را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. • طبق برنامه، فعالیت‌ها را اجرا می‌نمایند	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس را به شاگردان بگویید .		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده، پاسخ بدهید و به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی ودقت دروضع جسمی و روحی شاگردان. • اخذ حاضری. • پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درسی روز اول به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی • جواب به حاضری • پاسخ‌های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • **املا و نگارش :** متن زیر را بخوانید، تا شاگردان آن را به صورت املادرکتابچه‌های شان بنویسند. پادشاهی از حکیمی نصیحت طلب کرد. حکیم گفت: از تو مسأله یی بپرسم، بی نفاق جواب گوی. زر را دوست میداری یا خصم را؟ گفت: زر را. چونست که آن را دوست تر میدانی یعنی زر را اینجا میگذاری و آنچه دوست نداری، یعنی خصم را با خود میبری. پادشاه بگریست و گفت: نیکو پندی دادی که همۀ این پندها در این درجست. هزار گونه خصومت کنی به خلق جهان زبس که در هوس سیم و آرزوی زری تراست دوست زر و سیم و خصم صاحب آن که‌گیری از کفش آن را به ظلم و حیله گری نه مقتضای خرد باشد و نتیجۀ عقل که دوست را بگذاری و خصم را ببری • به شاگردان هدایت بدهید که در مورد تصویر که در این بخش آمده است متنی بنویسند که از هفت سطر کم نباشد. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از سوی دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل کنند.	• متنی را که خوانده می‌شود، به صورت املا درکتابچه‌های خود می‌نویسند. • سپس یکی متن املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران نوشته‌هایشان را از روی آن اصلاح می‌نمایند. • در بارۀ تصویر تفکر کرده متن می‌نویسند. • به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	قبل ازسپردن کار خانه‌گی به شاگردان، مفهوم شعر بخش (کار خانه‌گی) را توضیح بدهید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

در بحث خدا شناسی ایمان و اعتقاد کامل به ذات یگانه و آفریده‌گار جهان است.

توحید: معنی و مفهوم توحید این است که خداوند متعال آفرینندهٔ این جهان و تمام موجوداتی است که در این دنیا زنده‌گی می‌کنند. اوست پروردگار و مالک آن‌ها، و نیست حکومت و سلطنت و امر و نهی جز از آن خدای یگانه. اطاعت و بنده‌گی فقط برای او سزاوار است.

سپس نفس‌های ما که منشأ حیات است و استعدادهای ما که در این دنیا از آن استفاده میکنیم و این جهانی‌که در آن تصرف می‌نماییم، خداوند متعال است که این همه را بر ما عطا نموده است؛ همچنان اسباب و ضرورت های زنده‌گی را در طبیعت ما به ودیعت گذاشته و امکان تصرف در بسیاری از موجودات جهان را در اختیار ما قرار داده است.

آنطوری که ملاحظه میکنید توحید جلوهر نوع اندیشه یی حاکمیت و فرمانروایی بشر را می‌گیرد و ریشهٔ این نوع اندیشه‌ها را قطع می‌نماید و از این نظر تمام حاکمیت‌ها، اعم از حاکمیت فردی و طبقاتی یا خانواده‌گی یا حاکمیت همهٔ افراد بشر که در روی زمین زیست می‌کنند، فرقی ندارد.

حاکمیت از آن خداوند متعال است. حاکمی جز، خدا و حکمی جز، حکم او و قانونی جز، قانون او ثابت و باقی نیست.

جهانبینی اسلام

برای این جهان آفریده‌گاری هست و جز او آفریده‌گاری وجود ندارد. اوست که این جهان را خلق نموده و تمام موجودات آن را هستی بخشیده است. او در امور خود به طور مستقیم عمل کرده و شریکی ندارد. زمام امر و نهی به دست اوست و پروردگار زمین، آسمان‌ها و همه چیز است. این نظام خلقت که با تمام استواری در حال گردش است؛ جز فرمانبر و مطیع امر و خواستهٔ او چیزی دیگری نیستند. اوست حکیم و توانای که در پنهان و آشکار دانایی دارد و از حیطهٔ علم و دانش او چیزی حتی به اندازهٔ ذره هم در آسمان‌ها و روی زمین خارج نیست؛ بنابرین انسان به حکم فطرت و طبیعت، بندهٔ خدا است و درین جهان جز بنده‌گی، طاعت و فرمان او وظیفهٔ ندارد و برای زنده‌گی انسانی مفهومی جز اطاعت و انقیاد خالصانه نمی‌توان یافت، انسان هرگز نمی‌تواند از پیش خود روش بنده‌گی را تعیین نماید؛ بلکه این به عهدهٔ خدا وندﷻ است که انسان را آفریده و از بنده گان خود قرار داده است و این وظیفه را خداوندﷻ با فرستادن پیامبران و کتاب‌های که فقط به خاطر هدایت و رهنمایی آن‌ها به شاهراه سعادت و نیکی می‌باشد انجام داده است؛ پس لازم است انسان در نظام زنده‌گی خویش از این چراغ‌های فروزان استفاده کند. انسان در برابر اعمالی که در این جهان مرتکب شده، در پیشگاه خداوند مسوؤلیت دارد و در جهان دیگر در روز محشر به طور دقیق محاسبه خواهد شد و این زنده‌گی دنیوی جز امتحان پروردگار نیست. پس سزاوار است که انسان در زنده‌گی خویش هدفی را دنبال کند که به اثر سعی و کوشش بتواند سعادت دنیا و آخرت را نصیب گردد. علاوه براین امتیازی که این امتحان دارد؛ این است که، تنها کسی که عهده دار این امتحان است ذات احدیت می‌باشد که دانش همه چیز در پیش اوست و علم او منحصر به اعمالی که از انسان سر می‌زند نمی‌باشد ؛ بلکه دانش او احاطهٔ کامل دارد. هر چیز که به دل انسان بگذرد از ذات خداوند پنهان نمی ماند.

رهنمای تدریس درس (ویکتور هوگو)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ویکتور هوگو، آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی شاگردان با یکی از شخصیت‌های معروف ادبیات جهان و نگارش تحقیقی
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم : • با ویکتور هوگو و کارنامه‌های ادبی او آشنایی حاصل کنند و از بحث انشا و نگارش، نگارش تحقیقی را فرا گیرند. • مهارت خواندن، نوشتن، گوش فرا دادن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • به مطالعۀ آثار ادبیات جهان علاقه‌مند شوند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین • کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	در صورت امکان تصویری از ویکتورهوگو و یا اثر معروفش«بینوایان»

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کار خانه‌گی درس گذشته. • از یک تن از شاگردان بخواهید که پیش روی صنف آمده و درس امروز را معرفی کند. طوری که همه پرسش‌های آمده در چوکات مقدماتی درس را در جریان تشریحاتش جواب دهد. • پس از پایان معرفی، همین پرسش‌ها از بقیهٔ شاگردان پرسیده شود.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب دادن به حاضری و ارائهٔ کار خانه‌گی. • شاگردی که معرفی درس را به عهده دارد، تشریحاتش را ارائه می‌دارد. تشویق می‌شود. دیگران به معرفی درس گوش می‌دهند. به پرسش‌ها گوش فرا داده پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌نمایند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها وجمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا همهٔ درس توضیح داده شود و مفاهیم مشکل تشریح گردد.. • از شاگردان بخواهید که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • سپس، از چند شاگرد بخواهید که یک یک پاراگراف از متن درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • معانی واژه‌های مشکل برای شاگردان توضیح شود. •پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید.	• بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. • چندتن، به نوبت یک پاراگراف از متن درس را می‌خوانند. • واژه‌های مشکل و معانی آن را درکتابچه می‌نویسند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی را که زیرعنوان«توضیحات» درپایان متن اصلی آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید؛ پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	•سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری • پرسش‌ها از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب دادن به حاضری. • به پرسش‌ها گوش داده و پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • بخش بیاموزیم را با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پرسش‌های را از بخش بیاموزیم مطرح نموده و جواب شاگردان را دریافت کنید. • متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش» را خوانده و توضیحات مناسب ارائه کرده روی تخته بنویسید. • سپس ازچند شاگرد، به اساس نوبت، بخواهید که متن کامل درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. از شاگردان بخواهید که نکات عمده را درکتابچه‌های خود بنویسند.	• بادقت به خوانش گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به پرسش‌ها، پاسخ ارائه می‌دارند. • چند تن از شاگردان متن کامل بخش«آیین انشا و نگارش» را باصدای بلند می‌خوانند. • نکات مهم را در کتابچه‌های خود می‌نویسند.	(۳۵) دقیقه
	<u>کارگروهی و سخنرانی</u> • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی باهم گفتگو کرده، به نتیجه برسند. در ضمن یک نفرشان همه نظریات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند؛ سپس از شاگردان خواسته شود که قسمت‌های دیگراین بخش را طبق هدایت کتاب اجرا کنند.	• طبق برنامه، فعالیت‌ها را اجرا نموده و آن‌ها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک کنید.	
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه کنید. .		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده، پاسخ بدهید؛ همچنان به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس ازآن ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی ودقت در وضع جسمی وروحی شاگردان، اخذ حاضری • پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درسی روز اول به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب به حاضری. • پاسخ‌های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • **املا و نگارش :** متن زیر را بخوانید، تا شاگردان آن را به صورت املا درکتابچه‌های شان بنویسند. **قرآن و عقاید اروپاییان** بنابر گفتۀ خاورشناسان و زبان شناسان دنیا، قرآن به منت‌ها درجه یی فصاحت و بلاغت نازل گردیده است، سبک و اصول انشای آن به پایه یی اعجاز رسیده است و در وصف پیامبران، داستان‌های آمده است که از خواندنش متحیر میشویم. اسلام انسان را از خواب بیدار می‌کند و تعلیمات عالی آن به انسان درس معنویت و معاشرت می‌آموزد و به او توصیه می‌کند که بی توشه سفر آخرت نه پیماید. (گنجینۀ گزیده‌ها) • به شاگردان هدایت بدهید که، در مورد تصویر که در این بخش آمده است؛ متنی بنویسند که از هفت سطر کم نباشد.	• متنی را که خوانده می‌شود، به صورت املا درکتابچه‌های خود می‌نویسند. سپس یک شاگرد متن املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران نوشته‌هایشان را از روی آن اصلاح می‌نمایند. • در بارۀ تصویر تفکر کرده متن می‌نویسند.	(۳۵) دقیقه
	خود آزمایی • پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم درس صورت گیرد و از سوی دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل کنند.	• به پرسش‌های این بخش به نوبت و به صورت شفاهی پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	
کارخانه‌گی	نخست، مفهوم شعر بخش (کار خانه‌گی) را توضیح بدهید و سپس کار خانه‌گی را برای شاگردان بسپارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

ناپلیون بناپارت در جزیرۀ کرس تولد یافت و در سن ۱۷ ساله‌گی شامل اردوی فرانسه گردید و بعدها به افسری توپخانه رسید و رفته رفته ترقی کرد، تا این که عنوان نخستین سر لشکر بزرگ اردوی جمهوری خواهان را به دست آورد. پس از یک لشکرکشی به مصر در سال۱۷۹۹م. دوباره به فرانسه باز گشت. وی از همان سال تا ۱۸۱۴م. به سرنوشت فرانسه حاکم بود و جنگ‌های بیهوده بر پا کرد و جوانان فرانسه را به کشتن داد. سر انجام در جنگ واترلو شکست خورد و انگلیس‌ها او را به جزیرۀ سنت هلن فرستادند و در آن‌جا در اثر بیماری سرطان در گذشت.

لامارتین: شاعر و رومان‌نویس فرانسوی (۱۷۹۰-۱۸۶۹.م.) در خانوادۀ که افراد آن به مشاغل نظامی و کار زراعت اشتغال داشتند، به دنیا آمد پدرش افسر سواره نظام بود. لامارتین از پنج تا ده ساله‌گی نخستین درس‌های زبان لاتینی و فرانسوی را نزد کشیش قریه فرا گرفت؛ سپس به مدرسۀ مذهبی به تحصیل پرداخت، در ادبیات و فلسفه استعداد فراوان نشان داد و در انشا، معانی و بیان به دریافت جایزه نایل آمد. او نظر به علاقۀ زیادی که به مطالعه داشت؛ با خواندن کتاب‌ها، شخصیت ادبی خود را تکمیل ساخت و در سال ۱۸۲۹.م. به عضویت اکادمی فرانسه برگزیده شد.

لامارتین آثار زیادی از خود به جا گذاشت، دیوان او به نام هماهنگی‌های شاعرانه و مذهبی در دو جلد منتشر شد که توفیق بسیار یافت. این دیوان شامل منظومه‌های کوچک و بزرگ بود که جنبۀ مذهبی داشت. سرچشمۀ خشک نشدنی تغزل، عظمت تخیل، اعتلای اندیشه، پروراندن موضوع همه، موجب گردید که این دیوان او بیشتر از دیگر آثارش جلب توجه کند.

لامارتین در سال ۱۸۶۹م. در زادگاهش در گذشت و در همان‌جا دفن شد.

رهنمای تدریس درس (هنرهای هفتگانه)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	هنرهای هفتگانه و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی شاگردان با هنرهای هفت گانه و نگارش مطبوعاتی
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم: • با ارزش‌های فرهنگی و هنری آشنایی حاصل کنند و از بحث انشا و نگارش، نگارش مطبوعاتی را فرا گیرند. • مهارت خواندن، نوشتن، گوش فرا دادن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • شاگردان علاقه‌مند شوند که هنر انعکاس زنده‌گی اجتماعی بوده، در خلق آثار هنری و حفظ و نگهداری میراث فرهنگی بکوشند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین • کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	کتاب، کتابچه، تخته، تباشیر، تخته پاک، و در صورت امکان تصاویر چند از هنرهای هفت گانه

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• سلام و احوال‌پرسی • جواب دادن به حاضری و ارائهٔ کار خانه‌گی. • شاگردی که معرفی درس را به عهده دارد، تشریحاتش را ارائه می‌دارد و تشویق می‌شود. به معرفی درس گوش فرا می‌دهند. • به پرسش‌ها گوش فرا داده پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌نمایند.	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • گرفتن حاضری و بررسی کارخانه‌گی • یک تن از شاگردان را بخواهید که پیش روی صنف آمده و درس امروز را معرفی کند. طوری که همه پرسش‌های آمده در چوکات مقدماتی درس را در جریان تشریحاتش جواب دهد. • پس از پایان معرفی، همین پرسش‌ها از بقیهٔ شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• بادقت به خواندن گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. • چندتن، به نوبت یک پاراگراف از متن درس را می‌خوانند. • واژه‌های مشکل و معانی آن را درکتابچه‌های خود می‌نویسند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس با صدای بلند طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها وجمله‌های باید شمرده و واضح صورت بگیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا همهٔ درس را توضیح نموده و مفاهیم مشکل را تشریح کنید. • از شاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • سپس، از چند شاگرد بخواهید که یک، یک پاراگراف از متن درس را باصدای بلند، در مقابل صنف بخوانند. • معانی واژه‌های مشکل برای شاگردان توضیح شود. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید.	**قسمت اول درس (خواندن متن)**
(۳) دقیقه	معلوماتی را که زیرعنوان«توضیحات» درپایان متن اصلی آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان بگویید.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید؛ پس از آن ختم درس و خدا حافظی		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری • پرسش‌ها از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی • جواب دادن به حاضری • به پرسش‌ها گوش داده و پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • بخش (بیاموزیم) را با صدای بلند، مناسب طوری بخوانید که همه بتوانند آن را بشنوند؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پرسش‌هایی را از بخش بیاموزیم مطرح نموده و جواب شاگردان را دریافت کنید. • متن بخش «آیین انشا و نگارش» را بخوانید و توضیحات مناسب ارائه نموده، روی تخته بنویسید. • سپس ازچند شاگرد، به اساس نوبت، بخواهید که متن درس را باصدای بلند بخوانند. از شاگردان بخواهید که نکات عمده را درکتابچه‌های خود بنویسند.	• با دقت به خوانش گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به پرسش‌ها، پاسخ ارائه می‌دارند. • چند تن به نوبت متن بخش«آیین انشا و نگارش» را باصدای بلند می‌خوانند. • نکات مهم را در کتابچه‌های خود می‌نویسند.	(۳۵) دقیقه
	<u>کارگروهی و سخنرانی</u> • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید، که، در چه مواردی باهم بحث کرده، به نتیجه برسند. در ضمن یک نفرشان همه نظرات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند؛ سپس از شاگردان خواسته شود که قسمت‌های دیگراین بخش را طبق هدایت کتاب اجرا کنند.	• طبق برنامه، فعالیت‌ها را اجرا می‌نمایند.	
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده، پاسخ ارائه نموده؛ همچنان به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب بدهید. پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی ودقت در وضع جسمی وروحی شاگردان، اخذ حاضری • پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درسی روز اول به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب به حاضری. • پاسخ‌های متفاوتی به گونهٔ شفاهی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: •**<u>املا و نگارش :</u>** متن زیر را بخوانید، تا شاگردان آن را به صورت املا درکتابچه‌های شان بنویسند. حکیمی پسران را پند همی داد، که جان پدر! هنر آموزید که ملک و دولت دنیا اعتماد را نشاید و سیم و زر در سفر به محل خطر است یا دزد به یک بار ببرد یا خواجه به تفاریق بخورد؛ اما هنر چشمهٔ زاینده است و دو لت پاینده و اگر هنر از دولت بیفتد، غم نباشد که هنر در نفس خود دولت است، هنرمند؛ هر جا رود، قدر بیند و بر صدر نشیند و بی هنر؛ لقمه چیند و سختی بیند. گلستان سعدی • به شاگردان هدایت بدهید که در مورد تصویر که در این بخش آمده است متنی بنویسند که از هفت سطر کم نباشد. **<u>خود آزمایی</u>** • پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از سوی دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل کنند.	• متنی را که خوانده می‌شود، به صورت املا درکتابچه‌های خود می‌نویسند. سپس یکی از شاگردان متن املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران نوشته‌هایشان را از روی آن اصلاح می‌نمایند. • در بارهٔ تصویر تفکر کرده، متن می‌نویسند. • به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	(۳۵) دقیقه
کار خانه‌گی	قبل از سپردن کار خانه‌گی، مفهوم شعر به شاگردان توضیح داده شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید. پس از آن پایان درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

هنر: علم و معرفت، دانش و فضل، فضیلت و کمال، کیاست، فراست و زیرکی. این کلمه به واقع به معنای آن درجۀ از کمال آدمی است که، هوشیاری، فراست، فضل و دانش را در بر می‌گیرد و نمود آن صاحب هنر را برتر از دیگران می‌نمایاند:

نکوهش رسیدی بـه هـر آهویی
ستایش بود از هر هنر هر سویی
(ابو شکور بلخی)

کلمۀ هنر بیشتر به آن هنرهای گفته می‌شود که ما آن را به نام هنرهای: بصری یا تجسمی می‌شناسیم. هنر بیان هر آرمانی است که هنرمند توانسته باشد آن را در صورت تجسمی تحقق بخشد.

معماری اسلامی: در بررسی معماری اسلامی ذکر دو گونه بنا، الزامی است:۱. معماری مذهبی؛ که شامل: مساجد، مدارس و آرامگاه‌هاست.۲. معماری غیر مذهبی؛ که شامل: اقامتگاه‌ها، منازل، کاخ‌ها، کاروانسراها، حمامها، بازارها و غیره است. معماری اسلامی در کشورهای گوناگون، رشد قابل توجه یافت؛ مثلاً: در سوریه مرکز حکومت امویان؛ معماری سنگی رواج یافت؛ همچنان می‌توان از معماری در عراق، مصر، اسپانیا، ترکیه، هند و معماری تیموریان هرات نام برد.

تیاتر در افغانستان : تیاتر به شکل امروزی و مدرن خود در افغانستان؛ از زمان امیر شیرعلی خان، با آمدن تعدادی هنرمندان هندی و اقامت آن‌ها در کوچۀ خرابات کابل، شروع گردید.

هنرمندان هندی آن زمان، در پهلوی موسیقی، نمایشات تیاتر گونه را برای تفریح مردم، اجرا می‌کردند؛ اما در زمان شاه امان الله در کنار تحولات بزرگ و بی نظیری که در تمام عرصه‌ها ظاهر گردید، تیاتر نیز به صورت اساسی بنیان گذاری شد. پس می‌توان گفت که شاه امان الله ، بنیان گذار واقعی تیاتر در افغانستان است و محمود طرزی اولین کسی بود که تیاتر را به شکل امروزی آن در افغانستان رایج کرد.

یکی از اهدافی که شاه امان الله برای حکومت خود اعلام کرد، ترقی و تجدد خواهی بود و تیاتر می‌توانست بهترین وسیله یی برای تشویق مردم بر روی آوردن به برنامه‌های «تجدد خواهانه» شاه و دوری از «خرافات» باشد.

در سال ۱۳۰۳خورشیدی، اولین نمایش در روز جشن استقلال، در قصر ستور وزارت خارجه افغانستان، اجرا گردید.

اولین تیاتر در افغانستان تیاتر پغمان بود که بعدها، تیاتر ولایت هرات نیز به وجود آمد.

عبدالغفور برشنا نیز یکی از بنیان گذاران تیاتر نوین افغاستان بود که شاگردان بسیاری را در این عرصه تربیت داد. در همین زمان، نمایش‌های دیگری نیز توسط علی افندی در پغمان، به روی صحنه رفت.

سقوط اندلس، حاکم و پاتاوا از جمله نمایش‌های ترکی بود که در سال ۱۳۰۳ خورشیدی در کابل به روی صحنه رفت با گذشت زمان، تعداد سالون‌های تیاتر در افغانستان زیاد تر شده؛ به خصوص در کابل، تیاتر پوهنی ننداری، کابل ننداری، تیاتر روزنه یا شهری ننداری، مرستون تیاتر، لشکرننداری، زینب ننداری و شماری دگر، به وجود آمد. مادر وطن؛ نخستین نمایشی بود که مردی جوان، نقش زنی را بازی کرد، این نمایش در سال ۱۳۰۳خورشیدی در تیاتر پغمان به اجرا در آمد و بازیگری که نقش زن را اجرا کرد، میر محمد کاظم‌هاشمی بود که در آن سال‌ها، به عنوان نویسنده و شاعر با مطبوعات همکاری داشت. در افغانستان، در اوایل زنان در تیاتر کار نمی‌کردند، هرگاه نقش زن لازمه تیاتر می‌بود، مردها را آراسته و مکیاژ می‌کردند، تا در جای زن‌ها، نقش بازی کنند.

اما بعدها ازجملۀ دخترانی که اول‌تر از همه در تیاتر شهری ننداری وقت، روی صحنه ظاهر شد، نجیبه دنیا بود. در کنار آثاری که توسط نویسنده‌گان افغانی نوشته می‌شد؛ گاهی نیز آثار برجستۀ نمایشنامه نویسان معروف جهان به نمایش در می‌آمد.

از مهم‌ترین این نمایشها، می‌توان به «ازدواج اجباری» اثر مولیر، نمایشنامه نویس معروف فرانسوی، «شمعدان اسقف» اثر ویکتور هوگو و «عالم و طاغیه» نوشته یوسف قرضاوی اشاره کرد.

تیاتر بعدها در افغانستان رشد نمود و هنرمندان زیادی از زن و مرد در آن شرکت جستند؛ اما با شروع بحران سیاسی و اجتماعی که در طی نا امنی‌ها در کشور آغاز گردید، مانند بسیاری از دستاوردهای جامعۀ افغانی این هنر نیز، صدماتی دیده و تا سرحد نابودی به پیش رفت. خوشبختانه در چند سال اخیر کوشش و علاقه‌مندی برای احیا و بازسازی این هنر آغاز گشته است.

تیاتر تنها برای سر گرمی نبوده؛ بلکه وسیله یی است که می‌توان از آن برای پیشرفت و بیداری جامعه به حد اکثر استفاده نمود و راه را برای باز سازی معنوی و مادی جامعه هموار کرد.

رهنمای تدریس درس (رباعی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	رباعی و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی شاگردان با یکی از قالب‌های شعری(رباعی) و تقلید چیست؟
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم : • با قالب رباعی و شاعران رباعی‌سرا آشنایی حاصل کنند و از بحث انشا و نگارش، تقلید در نگارش را فرا گیرند. • مهارت خواندن، نوشتن، گوش فرا دادن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • شاگردان علاقه‌مند شده، آثار شاعران رباعی سرا را مطالعه نمایند، در حفظ و نگهداری آثار گذشته‌گان ادب دری بکوشند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین • کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب. در صورت امکان تصویری از عمر خیام ونمونه‌های از رباعی

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان. • گرفتن حاضری و بررسی کارخانه گی. • از یک شاگرد بخواهید که پیش روی صنف آمده و درس امروز را معرفی کند. طوری که همه پرسش‌های مقدماتی درس را در جریان تشریحاتش جواب دهد. • پس از پایان معرفی، همین پرسش‌ها از بقیهٔ شاگردان پرسیده شود.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب دادن به حاضری و ارائهٔ کار خانه‌گی. • شاگردی که معرفی درس را به عهده دارد، تشریحاتش را ارائه می‌دارد. بقیه به معرفی درس گوش می‌دهند. • به پرسش‌ها گوش فرا داده؛ پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌نمایند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس را با صدای بلند و مناسب طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا همهٔ درس را توضیح داده و سپس مفاهیم مشکل را تشریح کنید. • از شاگردان بخواهید که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • سپس، از چند شاگرد بخواهید که یک،یک پاراگراف از متن درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • معانی واژه‌های مشکل برای شاگردان توضیح شود. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید.	• بادقت به خواندن گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. • چندتن، به نوبت یک پاراگراف از متن درس را می‌خوانند. • واژه‌های مشکل و معانی آن را درکتابچه می‌نویسند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی را که زیرعنوان« توضیحات» درپایان متن اصلی آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی، خلاصهٔ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید؛ پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری • پرسش‌ها از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس گذشته صورت گیرد.	• سلام و احوالپرسی. • جواب دادن به حاضری. • به پرسش‌ها گوش داده و پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • بخش (بیاموزیم) را با صدای بلند و مناسب طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پرسش‌های را از بخش (بیاموزیم) مطرح نموده، جواب شاگردان را دریافت کنید. • متن بخش «آیین انشا و نگارش» را بخوانید و توضیحات مناسب ارائه نموده، روی تخته بنویسید. • ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شود که متن کامل درس را باصدای بلند بخوانند. از شاگردان خواسته شود که نکات عمده را درکتابچه‌های خود بنویسند. **<u>کارگروهی و سخنرانی</u>** • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی باهم گفتگو کرده به نتیجه برسند. در ضمن یک نفرشان همه نظریات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند؛ سپس از شاگردان بخواهید که قسمت‌های دیگراین بخش را طبق هدایت کتاب اجرا کنند آن‌ها را .تشویق، کمک و رهنمایی کنید.	• بادقت به خوانش درس گوش داده، طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های را می‌شنوند. • شاگردان به پرسش‌ها، پاسخ ارائه می‌دارند. • چند تن از شاگردان متن بخش«آیین انشا و نگارش» را باصدای بلند می‌خوانند. • نکات مهم را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. • طبق هدایت، فعالیت‌ها را اجرا می‌نمایند.	(۳۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح و توضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان بگویید .		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده، پاسخ بدهید؛ همچنان به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • اخذ حاضری. • پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درس روز اول به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب به حاضری. • شاگردان پاسخ‌های متفاوتی به گونهٔ شفاهی ارائه می‌نمایند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • **املا و نگارش :** متن زیر را بخوانید، تا شاگردان آن را به صورت املا درکتابچه‌های شان بنویسند. سه کار از سه گروه زشت آید: تندی از پادشاهان و حرص بر مال از دانایان و بخل از توانگران. این سه کارست کش نگارد زشت از سه کس خامهٔ نگارنده تند خویی زپادشاه قوی حرص دانا و بخل دارنده (بهارستان- جامی) • به شاگردان هدایت بدهید که، در مورد تصویری که در این بخش آمده است متنی بنویسند که از هفت سطر کم نباشد.	• متنی را که خوانده می‌شود، به صورت املا درکتابچه‌های خود می‌نویسند. • سپس یک شاگرد متن املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران نوشته‌هایشان را از روی آن اصلاح می‌نمایند. • در بارهٔ تصویر تفکر کرده متن می‌نویسند.	(۳۵) دقیقه
	خود آزمایی • پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از سوی دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل کنند.	• به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.	
کار خانه‌گی	نخست مفهوم شعر بخش (کار خانه‌گی) را توضیح بدهید؛ سپس کار خانه‌گی برای شاگردان بسپارید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

رباعی سرایان مشهور زبان دری:

شهید بلخي: ابوالحسن شهید بن حسین بلخی از شاعران دورۀ سامانی و از حکما و فاضلان آن عصر بود. در زبان دری و عربی مهارت داشته و در فلسفه نیز استاد بوده است. وی در انواع فنون شعر، دست داشته و او را در ردیف رودکی می‌شمارند.

نمونۀ سخن:

دانش و خواسته است نرگس و گل
کـه بـه یکجـای نشگفنـد بـهـــم
هر که را دانش است خواسته نیست
وانـکه را خواسته است دانش کـم

ابو شکور بلخي: از شاعران قرن چهارم هجری بوده، که در دربار نوح بن نصر سامانی می‌زیست. او اولین شاعری است که مثنوی سرود منظومه‌یی را به ابو شکور نسبت داده اند به نام «آفرین نامه» که در حدود سال ۳۳۶ هجری سروده شده است و ابیات متفرقی ازآن باقی است.

رودکی سمرقندي: ابو عبدالله جعفر بن محمد، در قریۀ رودک سـمرقند متولـد شـده اسـت. حـد اکثـر مـؤ رخـان متعقدند که او کور مادر زاد بود؛ اما او کور مادر زاد نیست، با توجه به این نوع که رودکی گفته است:

پوپکی دیدم در حوالی شام   کز بخارا سوی خاور می‌شتافت

وی شاعر بزرگ قرن چهارم و معاصر سامانیان بود. رودکی نخستین بار به شعر پارسی دری ضبط و قاعدۀ معین داد و آن را در موضوعات مختلف؛ از قبیل: داستان، غزل، مدح و وعظ به کار برد، به همین سبب نزد شاعران بعد از خود، استاد شاعران و سلطان شاعران لقب یافت. اشعار او را در حدود یک‌صدهزار بیت تخمین کرده اند که، به جز ابیاتی محدود، همۀ آن از بین رفته است. بزرگ‌ترین کارش نظم داستان کلیله و دمنه است که اکنون ابیاتی از آن باقی مانده است.

بابا طاهر عریان: از مشایخ معروف و شاعران قرن پنجم بوده است. از وی مجموعۀ از کلمات قصـار بـه عربـی بـاقی مانده که، در آن‌ها نکات مختلفی در بارۀ احوال عرفا بیان کرده است و دیگر مجموعۀ اشعار اوست که بسیار لطیف و پر از عواطف رقیق و معانی دل انگیز است.

نمونۀ سخن:

مرا نه سر نه سامان آفریدند
پـریشانـم پریشـان آفـریدند
پریشان خاطران رفتند در خاک
مـــرا از خـاک ایشان آفریدنـد

رهنمای تدریس درس (بابر نامه)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	بابر نامه و آیین انشا و نگارش
هدف کلی	آشنایی با گنجینهٔ‌های ادبیات کهن دری و شخصیت‌های معروف فرهنگی کشور و سبک در نگارش.
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس از شاگردان توقع داریم: • شاگردان با آثار ادبی و تاریخی آشنا شده، از بخش آیین انشا و نگارش، سبک در نگارش را بدانند. • رشد و تقویت توانایی خوانش نگارش، گوش فرا دادن و تفکیک آثار ادبی از آثار تاریخی. • به ارزش کارنامه‌های بزرگان و دانشمندان باورمند شده، به مطالعهٔ آثار آن‌ها دلچسپی پیدا کنند.
روش‌های تدریس	توضیح و تحلیل خواندن و نوشتن پرسش و پاسخ کار گروهی و انفرادی
مواد ممد درسی	۱- در صورت امکان کتاب بابر نامه. ۲- تصویری از مقبرهٔ بابر و باغ بابر. ۳- سیر علمی، رفتن به باغ بابر و مشاهدهٔ مقبرهٔ بابر، و دیگر اماکن این باغ

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان، گرفتن حاضری و بررسی کار خانه‌گی. • از یک شاگرد بخواهید تا درس جدید را در پیش روی صنف طوری تشریح نماید که تشریحاتش پاسخگوی پرسش‌های بخش مقدماتی درس باشد. • از چند شاگرد به نوبت پرسش‌های چوکات درس را بپرسید.	• ادای سلام و احترام، پاسخ به حاضری. • یک شاگرد درس را معرفی نموده دیگران دقت می‌کنند. • به صورت شفاهی به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌نمایند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس خواندن متن	• متن کامل درس را با آواز مناسب خوانده، واژه‌ها و جمله‌ها را طوری تلفظ نمایید که؛ همه شاگردان آن را بشنوند. • ابتدا تمام درس و بعداً مفاهیم و اصطلاحات مشکل را توضیح داده و کتاب بابرنامه را معرفی نمایید. • از شاگردان بخواهید تا متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس نمایند. • پرسش‌هایی را طرح نمایید که توسط آن از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل کنید. • از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا متن درس را یک، یک پاراگراف با صدای بلند بخوانند. • واژه‌های مشکل را روی تخته نوشته و معنی کنید.	• با دقت به خواندن و طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها گوش می‌دهند. • با دقت متوجه توضیحات می‌باشند. • متن کامل درس را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌نمایند. • پرسش‌ها را به طور شفاهی پاسخ می‌گویند. • به نوبت یک، یک پاراگراف متن درس را با آواز بلند و مناسب می‌خوانند. • واژه‌ها را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• متنی که زیر عنوان((توضیحات)) آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی و خلاصۀ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده است توجه شود و به پرسش‌های شاگردان، پاسخ ارائه نمایید. بعد از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
فعالیت مقدماتی	• ادای سلام، احوال‌پرسی، توجه در وضع جسمی و روحی شاگردان و گرفتن حاضری، سؤال از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس روز قبل و تکرار برخی از پرسش‌های که در ساعت قبلی طرح شده بود.	• ادای سلام و احترام نموده به حاضری پاسخ می‌گویند و به پرسش‌ها پاسخ مناسب ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	• درس جدید را با نام خدای بزرگ آغاز کرده، مراحل زیر را تطبیق نمایید: • مطالب بخش بیاموزیم را با آواز بلند و مناسب خوانده واژه‌ها را شمرده و واضح تلفظ نمایید. • از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهید تا مطالب این بخش را با آواز بلند و مناسب بخوانند. • متن بخش((آیین انشا و نگارش)) را خوانده و توضیحات مناسب ارائه دارید. • از چند شاگرد با در نظر داشت وقت بخواهید تا متن بخش انشا و نگارش را با آواز بلند بخوانند. • **کارگروهی و سخنرانی**: فعالیت‌های این بخش را به شاگردان توضیح داده، از آن‌ها بخواهید تا در گروه‌های دونفری فعالیت‌ها را انجام دهند و خود شاهد جریان فعالیت آن‌ها باشید.	• با دقت به خوانش درس گوش داده، به طرز تلفظ واژه‌ها و جمله توجه می‌کنند. • به نوبت درس را با آواز بلند می‌خوانند. • به توضیحات گوش می‌دهند. • به نوبت متن درس انشا و نگارش را می‌خوانند. • فعالیت را طبق هدایت انجام می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	• بعد از توضیح و تشریح واژه‌های مشکل؛ نتیجهٔ درس را خلاصه نموده، به شاگردان بیان کنید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ ارائه نمایید؛ سپس پایان درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• بعد از ادای سلام، احوال‌پرسی، گرفتن حاضری و طرح پرسش‌هایی از متن درس روز اول و دوم، درس جدید را آغاز نمایید.	• احوال‌پرسی نموده به پرسش‌های معلم گوش داده و پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت‌سوم درس فعالیت‌ها	درس جدید را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق نمایید: **املا و نگارش:** متن زیر را با آواز بلند و مناسب بخوانید تا شاگردان املا بنویسند. **پروردگارا !** پروردگارا ! دعایم به درگاه تو است : بی نوایی و تنگ نظری را از دلم ریشه کن ساز و از بیخ و بن برکن اندکی نیرویم بخش تا بتوانم بار شادی و غم‌ها را تحمل کنم. نیرویی به من ارزانی فرما تا عشق خود را در خدمت و کمک، ثمر بخش سازم. توانی به من عطا فرما که، هیچ گاه، چیزی از بی نوای نستانم و در برابر گستاخ و مغرور، زانوی دنائت خم نکنم. قدرتی به من بخش، تا روح خود را از تعلق به جیفه‌های ناچیز روزگار، بی نیاز کنم و از هر چه رنگ تعلق پذیرد، آزادش سازم و نیروی به من ده تا قدرت و توان خود را از روی کمال عشق و نهایت محبت تسلیم خواسته‌ها و رضای تو کنم. (رابیندر انات تاگور از شاعران بزرگ هندوستان) • هدایت بدهید با استفاده از تصویر کتاب متن ادبی بنویسند. • از چند شاگرد بخواهید تا متن نوشته شدهٔ خود را با آواز بلند بخوانند. **خود آزمایی:** پرسش‌های این بخش را مطرح کنید تا از یک سو تحکیم درس صورت گرفته و از سوی دیگر از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	• املا می‌نویسند. • یک شاگرد متن را روی تخته می‌نویسد و دیگران اشتباهات خود را از روی تخته اصلاح می‌نماید. • با استفاده از تصویر کتاب، یک متن ادبی می‌نویسند. • یک شاگرد متن نوشته شدهٔ خود را می‌خواند. • به پرسش‌ها پاسخ شفاهی می‌دهند.	(۳۵) دقیقه
کارخانه‌گی	• کار خانه‌گی شاگردان را طبق هدایت کتاب برای شان بسپارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	• در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده، پاسخ بدهید. در ضمن به سؤال‌هایی که توسط شاگردان طرح می‌شود، پاسخ بدهید. پس از آن پایان درس و خدا حافظی		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

تیموریان یا گورگانیان: سلسلهٔ از شاهان با اقتدار بودند که، بعد از انقراض مغول که با آن‌ها پیوند داشتند. به قدرت رسیدند. امیر تیمور؛ مؤسس این سلسله، از ماوراءالنهر به خراسان حمله کرد. هرات را تصرف نموده والی بلخ را از بین برد و با لشکر کشی‌های خود، به قتل و غارت پرداخت و سرزمین‌های زیادی را تصرف نمود؛ اما بعد از وی فرزندانش؛ مانند: شاهرخ و الغ بیگ و دیگران کارهای انجام دادند که، خرابی‌های پدر را جبران نمود در عمران شهرها و مدنیت و فرهنگ اقدام کردند به حدی وضع فرهنگی، مدنی و علمی را پیش بردند که کشور (خراسان) را به سویهٔ فرهنگ رنسانس اروپا رسانیدند. در این دوره هنر و ادبیات پس از یک‌صد سال که همهٔ فعالیت‌های فرهنگی، دچار توقف شده بود، دوباره احیا گردید، یکنوع بازگشت به سوی آثار قدیم و گذشته‌گان دور غزنوی، سلجوقی و غوری دیده می‌شود. شاعران و نویسنده‌گان، سبک آن‌ها را پیروی می‌کردند. اهمیت عمدهٔ این دوره بیشتر به وفرت و زیادی شاعران، اهل علم و فضل است؛ چنانچه همه می‌دانند در این هنگام طوری‌که در غرب از مرکز (فلورانس) از شهرهای ایتالیا رنسانسی به وجود آمد، در شرق نیز از مرکز هرات، از بلاد خراسان (افغانستان امروز) نیز رنسانس یا احیاء و تجدد آثار ادبی وهنری به وجود آمد. نوابغ بزرگی؛ مانند: بهزاد هروی، شاه مظفر در رسامی و نقاشی، سلطان علی در خطاطی، محمد بن خاوند شاه هروی معروف به (خواند میر) در تاریخ نگاری، مولانا حسین واعظ کاشفی عالم و نویسنده و شاعرانی؛ مانند: حافظ، جامی و مولانا بناری و پسرش انجنیر ساختمان بنای روضهٔ مبارک حضرت شاه ولایت در مزار شریف، سر برآوردند. هنرهای زیبا در این عصر از رونق بیش از حد برخوردار گردیده بود. آثار نقاشی، معماری، کاشی کاری و میناتوری این دوره از جملهٔ عالی‌ترین آثار هنری به شمار می‌رود.

رهنمای تدریس درس (در صورت مواجه شدن با ماین...)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	آگاهی از خطر ماین‌ها و مهمات منفجر ناشده و آیین انشا و در نگارش:
هدف کلی	آشنایی شاگردان با ماین‌ها و مناطق که در آن خطر ماین وجود دارد و آموزش چگونه دارای سبک شویم؟
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	با تدریس این درس، از شاگردان توقع داریم: • از خطر ماین‌ها و مناطق که ماین در آن وجود دارد آگاهی حاصل کنند و از بحث انشا و نگارش، سبک را فرا گیرند. • مهارت خواندن، نوشتن، گوش فرا دادن، سخنرانی، تحلیل و تفکر شان تقویت گردد. • شاگردان از مناطقی که در آن ماین وجود دارد دوری نموده به کمک قربانیان ماین بشتابند.
روش‌های تدریس	• توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین • کار گروهی و انفرادی
مواد ولوازم ممد درسی	در صورت امکان تصویری از ماین‌ها و مهمات منفجر ناشده

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • اخذ حاضری و بررسی کارخانه‌گی. • از یک شاگرد بخواهید که پیش روی صنف آمده و درس امروز را معرفی کند. طوری که همه پرسش‌های آمده در چوکات مقدماتی درس را در جریان تشریحاتش جواب دهد. • پس از پایان معرفی، همین پرسش‌ها از بقیۀ شاگردان پرسیده شود.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب دادن به حاضری و ارائۀ کار خانه‌گی. • شاگردی که معرفی درس را به عهده دارد، تشریحاتش را ارائه می‌دارد. بقیه به معرفی درس گوش می‌دهند. • به پرسش‌ها گوش فرا داده، پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌نمایند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (خواندن متن)	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن کامل درس را با صدای بلند و مناسب طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، خوانده؛ همچنان تلفظ واژه‌ها وجمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا همۀ درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل را تشریح کنید. • از شاگردان بخواهید که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • سپس، از چند شاگرد بخواهید که یک، یک پاراگراف از متن درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • معانی واژه‌های مشکل برای شاگردان توضیح شود. • پرسش‌هایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمین شوید.	• بادقت به خواندن درس گوش داده، به طرز تلفظ واژه‌ها دقت می‌کنند. • به توضیحات دقت می‌کنند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده و واژه‌های دشوار را بیرون نویس می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند. • چندتن، به نوبت یک پاراگراف از متن درس را می‌خوانند. • واژه‌های مشکل و معانی آن را درکتابچه می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی که زیرعنوان«توضیحات» آمده است، بخوانید؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی، خلاصۀ درس را به شاگردان بگویید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید؛ پس از آن پایان درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • اخذ حاضری. • پرسش‌ها از برخی مفاهیم و واژه‌های مشکل متن درس ساعت قبلی صورت گیرد.	• سلام و احوال‌پرسی. • جواب دادن به حاضری. • به پرسش‌ها گوش داده و پاسخ‌های مناسب ارائه می‌دارند.	(۵) دقیقه
قسمت دوم درس آیین انشا و نگارش	درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید: • متن بخش بیاموزیم را با صدای بلند و مناسب طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌های باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پرسش‌هایی را از بخش بیاموزیم مطرح نموده و جواب شاگردان را دریافت کنید. • متن کامل بخش «آیین انشا و نگارش» خوانده و توضیحات مناسب ارائه نموده، روی تخته بنویسید. • ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را با صدای بلند در مقابل صنف بخوانند. از شاگردان خواسته شود که نکات عمده را درکتابچه‌های خود بنویسند.	• با دقت به خوانش درس گوش داده، به طرز تلفظ واژه‌ها و جمله‌های دقت می‌کنند. • به پرسش‌ها، پاسخ ارائه می‌دارند. • چند تن از شاگردان متن بخش«آیین انشا و نگارش» را باصدای بلند می‌خوانند. • نکات مهم را در کتابچه‌های خود می‌نویسند.	(۳۵) دقیقه
	<u>کارگروهی و سخنرانی</u> • فعالیت این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی باهم گفتگو کرده به نتیجه برسند. در ضمن یک نفرشان همه نظریات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند؛ سپس از شاگردان خواسته شود که، قسمت‌های دیگراین بخش را طبق هدایت کتاب اجرا کنند.	• طبق برنامه، فعالیت‌ها را اجرا می‌نمایند.	
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس را به شاگردان ارائه نمایید.		(۳) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده، پاسخ داده؛ همچنان به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه نمایید. پس از آن پایان درس و خداحافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

<table dir="rtl">
<tr><th>عناوین مطالب</th><th>فعالیت‌های معلم</th><th>فعالیت‌های شاگردان</th><th>زمان</th></tr>
<tr><td>بخش مقدماتی</td><td>• سلام، احوال‌پرسی ودقت در وضع جسمی و روحی شاگردان.
• اخذ حاضری.
• پرسش‌ها از آیین نگارش و متن درس روز اول به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.</td><td>• سلام و احوال‌پرسی.
• جواب به حاضری.
• پاسخ‌های متفاوتی به گونهٔ شفاهی ارائه می‌نمایند.</td><td>(۵) دقیقه</td></tr>
<tr><td rowspan="2">قسمت‌سوم درس (فعالیت‌ها)</td><td>درس را با نام خدای بزرگ آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق کنید:
• <u>املا و نگارش :</u> متن زیر را بخوانید، تا شاگردان آن را به صورت املا درکتابچه‌های شان بنویسند.
جوان‌مردی را در جنگ تاتار جراحتی هول رسید.کسی گفت: فلان بازرگان نوشدارو دارد. اگر بخواهی باشد که دریغ ندارد. گویند آن بازرگان به بخل معروف بود.
جوانمرد گفت: اگر خواهم دارو دهد یا ندهد و گر دهد، منفعت کند یا نکند. بار خواستن از او زهر کشنده است.
• به شاگردان هدایت بدهید که، در مورد تصویری که در این بخش آمده است؛ متنی بنویسند که از هفت سطر کم نباشد.</td><td>• متنی را که خوانده می‌شود، به صورت املا درکتابچه‌های خود می‌نویسند.
• یک تن از شاگردان صورت درست املا را روی تخته می‌نویسد و دیگران نوشته‌هایشان را از روی آن اصلاح می‌نمایند.
• در بارهٔ تصویر تفکر کرده متن می‌نویسند.</td><td rowspan="2">(۳۵) دقیقه</td></tr>
<tr><td><u>خود آزمایی</u>
• پرسش‌های این بخش را مطرح کنید، تا از یک‌سو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از سوی دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل کنند.</td><td>• به پرسش‌های این بخش به صورت شفاهی پاسخ‌های متفاوت ارائه می‌دارند.</td></tr>
<tr><td>کار خانه‌گی</td><td colspan="2">نخست مفهوم شعر بخش (کار خانه‌گی) را توضیح نموده؛ سپس کار خانه‌گی را برای شاگردان بسپارید.</td><td>(۳) دقیقه</td></tr>
<tr><td>سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن</td><td colspan="2">دراین قسمت به سؤال‌های شاگردان جواب ارائه نمایید. پس از آن ختم درس و خداحافظی</td><td>(۲) دقیقه</td></tr>
</table>

معلومات اضافی

مایـــن‌ها: ماین عبارت از مواد انفجاری و مهماتی است که باعث مصدوم، معلول و کشته شدن انسان‌ها و حیوانـات می‌گردد.

ماین‌ها طوری ساخته شده اند که دارای یک پوش بوده و در اثنای انتقال قبـل از ایـن‌کـه عیـار شـود، محفـوظ بوده؛ ولی بعد از عیار و فرش شدن بالای هر کس به شمول کسی که آن را فرش نموده است، انفجار می‌کند.

ماین‌ها انواع و اقسام، اندازه‌ها، اشکال و رنگ‌های مختلف داشته و در حال حاضر بیشتر از شش‌صد نوع مـاین‌هـای مختلف وجود دارد که شناختن و تعیین هویت ماین‌ها را مشکل‌تر می‌سازد؛ از این جهت این وظیفهٔ ماین پاکـان و افراد مسلکی و حرفوی می‌باشد تا ماین‌ها را شناسایی نموده و آن‌ها را منفجر، خنثی و انتقال نمایند.

ماین‌ها به صورت عموم از چه ساخته شده اند؟

ماین‌ها معمولاً از چوب، آهن یا فلز و پلاستیک ساخته شده اند.

دوام ماین‌ها

ماین‌ها برای سالیان متمادی و طولانی و دهه‌ها فعال باقی می‌مانند. حتی ماین‌های که از پلاستیک سـاخته شـده اند، میتوانند در آب شنا نموده و در زیر گل و لای برای چندین دهه فعال باقی بمانند.

تأثیرات جوی و موسمی بالای ماین‌ها

در موسم زمستان هنگامی که سطح زمین ملوث شده، کشتزارهای ماین را یخ ببندد و آن مقدار آبی کـه داخـل فیوز ماین شده به یخ تبدیل شده و موقتاً فیوز ماین به اساس موجودیت یخ غیر فعال می‌شـود؛ ولـی هنگـامی کـه موسم سرما ختم و هوا گرم شود دو باره آن توته‌های یخ که در فیوز ماین‌هـا وجـود دارنـد، بـه آب مبـدل شـده و ماین‌ها دو باره فعال می‌گردند؛ همچنان در موسم زمستان به اندازه ۳۰ سانتی متر خاک که بالای مـاین‌هـا وجـود داشته به یخ مبدل گشته و فشار مستقیمی که بالای ماین‌ها وارد می‌شود، توسط یخ بندان برداشته شـده و بـالای ماین فشار نمی‌آید، بنابر آن مردم فکر می‌کنند که این ساحه از خطر ماین‌ها پـاک شـده و دیگـر خطـرات انفجـار ماین موجود نیست؛ بی‌خبر از دلایل فوق الـذکر، بـالای منطقـه گشـت و گـذار نمـوده و باعـث تلفـات و ضـایعات می‌گردند.

هول: هولناک، وحشت انگیز.

فهرست منابع و مآخذ

۱. اخگر، مطهرشاه، آگاهی از خطرات ماین‌ها، مهمات منفجر ناشده و معلولیت، کابل، افغانستان،۱۳۸۷

۲. انوشه، حسن(به سرپرستی) دانشنامه ادب فارسی، جلد۳، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول، تهران، ایران،۱۳۸۷

۳. جامی، نور الدین عبدالرحمان، (تصحیح اسماعیل حاکمی) بهارستان، انتشارات اطلاعات، چاپ پنجم، تهران، ۱۳۸۵

۴. خانلری، زهرا، فرهنگ ادبیات جهان، تهران، ۱۳۷۵

۵. دقیقی بلخی، ابو منصور محمد، (مقدمه و تعلیقات سید مخدوم رهین) دقیقی نامه کابل: انتشارات سعید، چاپ دوم۱۳۸۷

۶. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، تهران، ۱۳۴۶

۷. ذکر گو، امیر حسین، سیر هنر در تایخ(۲) تهران، چاپ ششم ۱۳۸۶

۸. سعدی، مصلح الدین، گلستان، (مصحیح محمد علی فروغی)تهران: انتشارات بهزاد، ۱۳۸۶

۹. سعیدیان، عبدالحسین، **دایرة المعارف**، تهران، جلد دهم، ۱۳۸۴

۱۰. عضدانلو، حمید، آشنایی با مفاهیم اساسی جامعه شناسی، تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۶

۱۱. مودودی، ابی الاعلی، روش زنده‌گی در اسلام

۱۲. با استفاده از دستنویس‌های داکتر خوش نظر پامیر زاد و زلمی هوتک

۱۳. قانون اساسی مادۀ بیست ودوم

۱۴. آموزش حقوق بشر، گروه آموزش حقوق بشر، کابل، ۱۳۸۷

۱۵. حنانی، خلیل الرحمن، زن افغان از موقعیت شرعی تا واقعیت اجتماعی.